

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2018

Lenka Tichá

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra pomocných věd historických a archivnictví

Pečeti pánů z Boskovic od 13. do 16. století

Bakalářská práce

Autor: Lenka Tichá
Studijní program: B 7105 Historické vědy
Studijní obor: Archivnictví – historie
Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Martina Bolom-Kotari, Ph.D

Hradec Králové, 2018

Zadání bakalářské práce

Autor: Lenka Tichá

Studium: F15BP0184

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Archivnictví - historie

Název bakalářské práce: **Pečeti pánů z Boskovic od 13. do 16. století**

Název bakalářské práce AJ: The Seals of Lords of Boskovice from the 13th to the 16th Century

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Má bakalářská práce se bude zaměřovat na soupis a charakteristiku dochovaných pečetí Pánů z Boskovic od 13. do 16. století. Bude vytvořen katalog dochovaných pečetí Pánů z Boskovic. Součástí práce bude sfragistická a heraldická analýza pečetí. Zkoumána bude rovněž společenská a sebeprezentační role pečetí, tedy to, jak a zda pečeť odrážela společenské postavení svých majitelů.

Jan HALADA, Lexikon české šlechty, Praha 1999. František STELLNER - Jan ŽUPANIČ - Michal FIALA, Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české, Praha 2001. Miroslav MILEC, Šlechtické pečeti, Brno 2011. Jindra PAVELKOVÁ, Pečeti pánů z Kunštátu, Brno 2009. Tomáš KREJČÍK, Pečeť v kultuře středověku, Ostrava 1998.

Garantující pracoviště: Katedra pomocných věd historických a archivnictví,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Martina Bolom Kotari, Ph.D.

Oponent: Mgr. Hana Seichterová, DiS.

Datum zadání závěrečné práce: 16.5.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 12. července 2018

.....

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. et Bc. Martině Bolom-Kotari, Ph.D. za odborné vedení a poskytnutí cenných rad. Mé poděkování též patří PhDr. Haně Jordánkové z Archivu města Brna, Mgr. Petru Gajdošikovi ze SOKA v Olomouci a také zaměstnancům SOKA v Blansku za jejich vstřícnost a ochotu. Děkuji také své rodině za její trpělivost a podporu.

Anotace

TICHÁ, Lenka, *Pečeti pánů z Boskovic od 13. do 16. století*, Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2018, 97 s., Bakalářská práce.

Tato práce se zabývá pečetěmi významného moravského rodu, pečetěmi pánů z Boskovic, od 13. do 16. století, tedy od počátku jejich pečetní činnosti až po zánik rodu. Po nástinu stručné historie šlechtického rodu přichází nejdůležitější část práce zaměřená na jednotlivé představitele rodu, výčet jejich pečetních typářů a konečně i jejich podrobný popis. Samotné jádro práce pak doplňuje sfragistická analýza, která sleduje postupný vývoj pečetí a výzkum shrnuje. Nechybí ani heraldický rozbor, který je aplikován z toho důvodu, že jsou pečeti pánů z Boskovic pečetěmi šlechtickými. Rozbor se věnuje štítu, přilbě, příkrývadlům, pomocnému klenotu a klenotu, tedy heraldickým atributům, které vytvářejí tzv. úplný erb. Práce stojí na pramenech vyzískaných ze tří moravských archivů, konkrétně z Archivu města Brna, ze SOkA v Olomouci a ze SOkA v Blansku. Popis jednotlivých představitelů vychází z odborné literatury, především z díla Aloise Vojtěcha Šembery.

Klíčová slova

páni z Boskovic, pečeť, sfragistika, heraldika

Annotation

TICHÁ, Lenka, *The Seals of Lords of Boskovice from the 13 to the 16 Century*, Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2018, 97 pp., Bachelor Degree Thesis.

This bachelor thesis deals with the seals of a significant Moravian family, the Lords of Boskovice between 13th to 16th century and it depicts their sealing activity from the very beginning to the extinction of the family. The introduction of the thesis is dedicated to the brief history of the noble family. The important part of the thesis is focused on individual representatives of the Lords of Boskovice and the enumeration of types of their seals and their detailed description. The next part of the thesis deals with the sigillographic analysis that describes the development of seals and summarizes the research. Due to the noble origin of the Lords of Boskovice, the heraldic analysis of shields, helmets, blankets, and jewels, so-called complete coat of arms, was also made. The primary sources for the bachelor thesis were gain in three Moravian archives, namely from the Brno City Archives, State District Archives Olomouc and State District Archives Blansko, the secondary sources are represented by the monography of Alois Vojtěch Šembera.

Key words

Lords of Boskovice, seal, sigillography, heraldry

Obsah

Úvod.....	9
Rozbor pramenů a literatury	10
1. Stručné dějiny rodu pánů z Boskovic	14
2. Pečeti pánů z Boskovic, popis a typologie	18
2.1 Boskovická linie	18
2.2 Svojanovská linie	23
2.3 Černohorská linie	25
2.4 Pokračování boskovické linie	35
2.5 Trnavsko-bučovická linie	49
3. Sfragistický rozbor	57
3.1 Pečetní látka a barva.....	57
3.2 Velikost	58
3.3 Tvar	59
3.4 Způsob připevnění k písemnosti	61
3.5 Ochranné prostředky	62
3.6 Pečetní obraz	63
3.7 Písmo a znění opisů.....	64
3.8 Jazyk opisů	67
4. Heraldický rozbor	68
4.1 Štít	68
4.2 Figura	69
4.3 Přilba	70
4.4 Příkrývadla	71
4.5 Pomocný klenot.....	72
4.6 Klenot.....	72
5. Závěr.....	75
Seznam pramenů.....	77
Seznam literatury	94
Elektronické zdroje	97
Seznam příloh	I
Přílohy.....	V

Seznam zkratek

A1	Stavovské listiny 1212–1847
AMB	Archiv města Brna
AMO	Archiv města Olomouce
AML	Archiv města Litovel
č.	číslo
E6	Benediktini Rajhrad (1045-1908)
E9	Cisterciačky v Brně (1225-1748)
E55	Premonstráti Klášterní Hradisko (1200–1782)
e. č.	evidenční číslo
edd.	editoři
inv. č.	inventární číslo
MR	Maltézští rytíři
MZA	Moravský zemský archiv
obr.	obrázek
poř. č.	pořadové číslo
reed.	reedice
sign.	signatura
SLML	Sbírka listin, mandátů a listů
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv
tab.	tabule
ZA	Zemský archiv

Úvod

Tato bakalářská práce má za úkol najít, zanalyzovat, zařadit a popsat boskovické pečeti vyskytující se na dokumentech od 13. do 16. století. Pečeti pánů z Boskovic byly až doposud vodami neprobádanými, nikdo se daným tématem nezabýval, a proto se tato práce pokusí tuto skutečnost změnit. Předemlaný fakt a zájem o problematiku byly důvodem volby tématu. Páni z Boskovic patřili svého času k nejvýznamnějším rodům na Moravě, a proto si zajisté zaslouží pozornost.

Zvláštní zřetel byl kladen nejen na pečeti a jejich typologii, nýbrž i na samotné majitele. Boskovicové byli moravským šlechtickým rodem, tudíž výzkum vycházel z materiálů uložených v moravských institucích. Výzkum se opírá o pečeti vyzískané ze tří moravských archivů – z Archivu města Brna, ze Zemského archivu v Opavě, pobočka v Olomouci a ze Státního okresního archivu v Blansku. Jsme si vědomi faktu, že nasbírané pečeti nejsou jedinými, a že v archivech po celé republice i v zahraničí se nachází exempláře s figurou sedmizubého hřebene, bohužel však nebylo v našich silách navštívit všechny instituce a výzkum tak dokonale ucelit.

Je čím dál tím víc obtížné fyzicky spatřit originální otisky, a pro otisky ze 13. a 14. století to platí obzvlášť. Proto pro dané období práce čerpá z literatury. Té bylo užito také v případě, že se fyzická pečeť majitele nedochovala.

Text je členěn do čtyř kapitol. První kapitola nám umožňuje nahlédnout do dějin moravského rodu, přiblížit okolnosti doby a vtáhnout čtenáře do kontextu. Jádrem práce spočívá v kapitole druhé, která poskytuje přehledné informace o majitelích pečetních typářů a hlavně o jednotlivých dochovaných pečetích. Jedním z hlavních cílů této práce je nasbírané exempláře podrobně popsat a zařadit k jednotlivým pečetním typům jejich držitelů. Práce se pokusí určit počet pečetních typářů každého jednotlivého majitele, ale je na místě opakovaně podotknout, že práce pracuje pouze se sfragistickým materiálem uloženým ve třech archivech České republiky, nikoli s veškerým sfragistickým materiálem. Třetí kapitola se zaměřuje na sfragistický rozbor získaných pečetí pánů z Boskovic, zejména shrnuje použité pečetní látky, jejich barvu, velikost, tvar, obraz, písmo a jazyk legendy. Všechny nastřádané artefakty patří šlechtickému rodu, tedy nás nepřekvapí, že se ve valné většině případů setkáváme s pečetěmi erbovními (znakovými), tudíž do práce zařazujeme ještě kapitolu věnující se heraldickému rozboru štítu, přilby, příkrývadla, pomocného klenotu a klenotu.

Z hlediska terminologického je nutné zmínit, že u popisu náplně pečetního pole pracujeme s termínem tzv. úplný a neúplný erb. Termín je uváděn proto, že se popis vztahuje na pečeť šlechtické.

Cílem práce je přiblížit problematiku boskovických pečetí zájemcům o toto téma, najít, roztřídit, zařadit a popsat pečetní typy jednotlivých majitelů a sledovat vývoj ve vyhotovování pečetních obrazů od počátku pečetní činnosti boskovických představitelů až po vymření významného rodu.

Rozbor pramenů a literatury

Objektem výzkumného zájmu se staly především pergamenové listiny s dochovanou pečetí, které tvoří těžiště předkládané práce. Aby mohla práce vůbec vzniknout, byla provedena sonda do tří výše uvedených archivů, které bezesporu slouží jako hlavní úložiště pro boskovické pečeť. Další významnou sbírku boskovických pečetí poskytuje rodový archiv ve Vídni,¹ kde je dnes uložena velká část boskovického dědictví, které po smrti Jana Šembery přešlo o rukou Lichtenštejnů. Z důvodu omezeného rozsahu této práce bohužel nebylo možné archiv navštívit.

Kromě pergamenových listin s dochovanou pečetí byly pro komplexnost rozboru použity taktéž digitální databáze Monasterium,² Digitální archiv Zemského archivu v Opavě³ a program Silverlight, který zpřístupňuje digitalizované listiny archivního fondu *A1 Stavovské listiny*.⁴

Danou problematiku dosud nejrozsáhleji zpracovali ve své monografii *Rodové pečetě II* Miroslav Milec a Helena Sedláčková,⁵ kteří vykreslují několik pečetních typů pánů z Boskovic. Práce posloužila jako jistý odrazový můstek a poskytla představu o pečetních typářích, nicméně během bádání bylo v publikaci *Rodové pečetě II* objeveno několik nepřesností. Především autoři chybně přiřadili pečeť k jejich majitelům a dále nepřesně uvedli uložení zmiňovaných exemplářů. Některé otisky se v citovaných archivech nenachází a je velice nepravděpodobné, že by došlo k jejich

¹ Hausarchiv der regierenden Fürsten von Liechtenstein, Wien, fond Butschowitz.

² www.monasterium.net

³ <http://digi.archives.cz/da/>

⁴ <http://www.mza.cz/a8web/A8Apps1All/ARCViewer/ARCViewer.htm?fkod=A1&invc=43&dd=1&din=1&ddpn=1>

⁵ Miroslav MILEC – Helena SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečetě II*, Brno 2014.

ztrátě během posledních čtyř let. Nejsou tu ani číselné údaje týkající se dat narození a úmrtí boskovických pánů.

I přes zjištěné nepřesnosti však tato práce ze zmíněné publikace čerpá, neboť je jejím cílem postihnout všechny pečetní typáře jednotlivých pečetitelů, i když to samozřejmě vzhledem k počtu nalezených artefaktů není možné, a proto jsme se rozhodli na tuto literaturu odkazovat v případě, že originální pečetní typ nemáme k dispozici. Významným počinem na poli historických věd je monumentální dílo od Josefa Pilnáčka zvané *Paměti městyse Černé Hory*,⁶ z něhož byl přebrán popis poslední boskovické pečeti. Bohužel se v tomto uznávaném díle nevyskytovalo víc námi vyžadovaných exemplářů, které bychom mohli použít. Opomenuto nesmí být ani rozsáhlé dílo *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty* od Augusta Sedláčka,⁷ které zahrnuje dvě z boskovických pečeti.

Co se dějin boskovického rodu týče, opírá se práce o stěžejní dílo Aloise Vojtěcha Šembery *Páni z Boskovic a potomní držitelé hradu boskovického na Moravě: Přidáno popsání hradu, města a okresu boskovického z roku 1870*.⁸ Tato práce navazuje na autorovo první dílo zabývající se stejnou tematikou a nesoucí název *Historie Pánů z Bozkowic a hradu Bozkowa w Morawě: s popsánjm panstw a města*.⁹ Obě knihy pochází z 19. století, a přeci jsou do této chvíle jedinými ucelenými monografiemi popisujícími dějiny boskovického rodu. Shodnost jména s posledním představitelem boskovického rodu přivedla Aloise Vojtěcha Šemberu k bádání.¹⁰ Ve zmíněných knihách předložil množství pramenů. Další badatelé pak ve velké míře z Šemberových knih vycházeli. Páni z Boskovic patřili k předním moravským šlechtickým rodům a mnozí z nich zastávali významné posty v zemské správě nebo na panovnickém dvoře. Přesto je literatury, která se věnuje rodu samotnému nebo jednotlivým pánům z Boskovic, jen velmi málo. První souhrnné informace o rodových dějinách pochází od polského genealoga druhé poloviny 16. století Bartoloměje

⁶ Josef PILNÁČEK, *Paměti městyse Černé Hory*, Brno 2010.

⁷ August SEDLÁČEK, *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty*, sv. 5, Praha 2003.

⁸ Alois Vojtěch ŠEMBERA, *Páni z Boskovic a potomní držitelé hradu boskovického na Moravě: Přidáno popsání hradu, města a okresu boskovického*, Vídeň 1870.

⁹ TÝŽ, *Historie Pánů z Bozkowic a hradu Bozkowa w Morawě: s popsánjm panstw a města*, Brno 1836.

¹⁰ TÝŽ, *Páni z Boskovic*, s. 5.

Paprockého z Hlohol a Paprocké vůle.¹¹ Další významnou osobností nejen pro pány z Boskovic, ale i pro další moravské rody byl historik, genealog a heraldik, Josef Pilnáček, který své nastřádané poznatky použil v knize *Staromoravští rodové*, kde jako příloha vyšel také jím sestavený rodokmen pánů z Boskovic.¹² Z novějších prací týkajících se členů rodu uvádíme medailon Miloše Kouřila věnovaný Tasovi z Boskovic¹³ nebo knihu Jaroslava Bránského *Čtyři z Boskovic*, kde se věnuje mimo jiné také velké zastánkyni Jednoty bratrské Martě z Boskovic.¹⁴ Naposledy v roce 2014 vyšla monografie věnovaná poslednímu představiteli rodu, Janu Šemberovi z Boskovic, v níž autorka Kateřina Dufková přibližuje čtenářům život „moravského Petra Voka“ ve všech etapách a krátkou kapitulu věnuje právě historii rodu.¹⁵ Ještě zmíníme jméno Jana Halady, který ve svém *Lexikonu české šlechty*¹⁶ přináší shrnující informace týkající se rodových dějin.

Bezpochyby nejznámějšími a v literatuře nejčastěji zmiňovanými zástupci rodu jsou páni Ladislav a Tas z Boskovic. Ladislavovi, respektive jeho cestovatelské vášni, se věnuje příspěvek s názvem *Itinerář Ladislava Černohorského z Boskovic* od Jiřího Šmerala vydaný ve Východočeských listech historických.¹⁷ Autor popisuje Ladislavův cestovní plán takřka rok po roce, spolu s názvy míst uvádí i činnost konanou v ten který den. Další článek o „nejvzdělanějším Boskovicovi“¹⁸ předesílá Jana Martínková v Moravskotřebovských novinách.¹⁹ Příspěvek mapuje dobu budování zámku v Moravské Třebové, období největšího rozkvětu, při němž zámek vítal urozené hosty a vlastnil obrovské množství uměleckých sbírek. Dále zde uvádí další držitele zámku. Hlavní zdroj informací o Tasovi z Boskovic tvoří již výše řečený medailon Miloše Kouřila.²⁰

¹¹ Bartoloměj PAPROCKÝ z Hlohol a Paprocké vůle, *Zrcadlo slavného Markrabství Moravského v kterém jeden každý stav, dávnost, vzácnost i povinnost svau uhléda, krátce sebrané a vydané roku 1593 skrze Bartoloměje Paprockého z Hlohol a Paprocké vůle*, (reed. 1. vydání 1593), Ostrava 1993.

¹² J. PILNÁČEK, *Staromoravští rodové*, Vídeň 1930, později vyšlo v reedici v Brně roce 2011 (5. vydání).

¹³ Miloš KOUŘIL, *Diplomat a humanista Tas Černohorský z Boskovic*, in: Libor Jan – Zdeněk Drahoš (edd.), *Osobnosti moravských dějin*, Brno 2006, s. 155–162.

¹⁴ Jaroslav BRÁNSKÝ, *Čtyři z Boskovic*, Boskovice 2008.

¹⁵ Kateřina DUFKOVÁ, *Jan Šembera Černohorský z Boskovic. Moravský Petr Vok*, Praha 2014.

¹⁶ Jan HALADA, *Lexikon české šlechty*, Praha 1999.

¹⁷ Jiří ŠMERAL, *Itinerář Ladislava Černohorského z Boskovic*, *Východočeské listy historické* 26, 2009, s. 157–178.

¹⁸ K. DUFKOVÁ, *Jan Šembera*, s. 26.

¹⁹ Jana MARTÍNKOVÁ, *Moravská Třebová za pánů z Boskovic (1486–1589)*, in: *Moravskotřebovské noviny*, 1997, č. 5.

²⁰ M. KOUŘIL, *Diplomat a humanista*, s. 155–162.

Angažovanost v důležitých zemských úřadech připomíná *Přehled Knížat a Markrabat i jiných nejvyšších důstojníků zemských v markrabství moravském* od Antonína Bočka.²¹ Přesto, že bylo dílo vydané v roce 1850, tvoří hlavní informační základnu pro dané téma a práce na něj často odkazuje. Moravskými hejtmany a dobou jejich působení v úřadu se zabíral Jiří Louda ve své knize *Moravští zemští hejtmani*.²²

Práce dále čerpá z literatury věnující se dějinám města Boskovic, přičemž pro tento účel posloužily knihy *Čtení o minulosti města Boskovic* od Jaroslava Jurka²³ a *Státní hrad a zámek v Boskovicích* od Miloše Stehlíka.²⁴ Druhá práce evidentně čerpá z první jmenované, a jak jsme již dříve zmínili, i tyto vychází ze základního díla Aloise V. Šembery.²⁵

Pro terminologickou správnost práce využívá dílo *Úvod do české sfragistiky*²⁶ a *Základy heraldiky, genealogie a sfragistiky* od Jarmily Krejčíkové a Tomáše Krejčíka.²⁷ Pro vysvětlení sfragistických pojmů posloužila pomůcka *Sfragistika, studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví* od Karla Maráze.²⁸ Jedním z inspiračních zdrojů pro vznik této práce byly *Pečeti pánů z Kunštátu* od Jindry Pavelkové.²⁹ Tuto práci s prací Jindry Pavelkové samozřejmě nelze zejména rozsahem srovnávat. Autorka shromažďovala materiál několik let a podařilo se jí pojmout velké množství pečetního materiálu, sama ale přiznává, že se nejedná o všechny kunštátské pečeti. Získané informace o pečetích pánů z Boskovic jsou srovnávány s výsledky práce *Pečeť na Moravě na konci středověku a počátku novověku. (Příspěvek k poznání pečetí olomouckých biskupů a moravské šlechty v období 1471–1526)* od Karla Maráze.³⁰

²¹ Antonín BOČEK, *Přehled Knížat a Markrabat i jiných nejvyšších důstojníků zemských v markrabství moravském*, Brno 1850.

²² Jiří LOUDA, *Moravští zemští hejtmani*, Praha 1996.

²³ Jaroslav JUREK, *Čtení o minulosti města Boskovic*, Boskovice 1958.

²⁴ Miloš STEHLÍK, *Státní hrad a zámek v Boskovicích*, Brno 1970.

²⁵ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*.

²⁶ Jarmila KREJČÍKOVÁ – Tomáš KREJČÍK, *Úvod do české sfragistiky*, Ostrava 1989.

²⁷ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Základy heraldiky, genealogie a sfragistiky*, Praha 1987.

²⁸ Karel MARÁZ, *Sfragistika, studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví*, Brno 2014.

²⁹ Jindra PAVELKOVÁ, *Pečeti pánů z Kunštátu, exkurz do sfragistické problematiky významného moravského rodu*, Brno 2009.

³⁰ K. MARÁZ, *Pečeť na Moravě na konci středověku a počátku novověku. (Příspěvek k poznání pečetí olomouckých biskupů a moravské šlechty v období 1471–1526)*, disertační práce na FF MU, Brno 2001.

1. Stručné dějiny rodu pánů z Boskovic

Poprvé zaznamenal pověst o rodu pánů z Boskovic Bartoloměj Paprocký z Hlohol ve svém *Zrcadle Markrabství Moravského*.³¹ Prostý ptáčník Velen je zde označován jako prapředek rodu, jenž se ujal pána ztraceného na lovu. Pána Paprocký vykresluje jako „nejprvnějšího moravského krále, který založil Brno.“³² Velen pozval pána do svého domu, kde ho pohostil, a jelikož si všiml, že má pán „velké vlasy“ a nemá u sebe hřeben, daroval mu svůj. Pána ohromila Velenova štědrost a pozval jej na hrad Špilberk. Až po svém příjezdu Velen zjistil, že hostil krále. Na otázku, co by si ptáčník za své služby přál, Velen odpověděl, že žádá o osvobození hory, na které měl číhadlo, aby mu nikdo nepřekážel v živnosti. Král ale nejen, že horu osvobodil, ale daroval mu i celý kraj kolem vsi, kde Velen přebýval, a přijal jej do předního stavu. Navíc pak dal hřeben, který dostal k rozčesání vlasů, Velenovi do erbu a věníky, které králi posloužily v lázni, a polštář, na nějž mu Velen poručil usednout, mu vložil nad helm.³³ Na tuto pověst navazuje pověst lidová, která vysvětluje původ jména hradu Boskovice, Velenova sídla. Velen údajně chodil bos po hradním staveništi, když zakopl o kámen a vytryskla mu krev. Bolestí vykřikl: „Už nebudu chodit bosko více!“ A z tohoto výroku prý vznikl název Boskovice.³⁴

Vznik hradu v Boskovicích je spojen právě s tímto starobylým rodem a datuje se k roku 1312.³⁵ Páni z Boskovic drželi panství Boskovice spolu se stejnojmenným hradem až do válek mezi markrabaty Joštem a Prokopem, za nichž byl hrad pobořen a panství Boskovicům odňato kvůli podpoře poraženého Prokopa. Jošt poté propůjčil boskovické panství Heraltovi z Kunštátu, který hrad Boskovice znovu vystavěl. V roce 1437 získal hrad i panství Boskovice Jiřík z Poděbrad a Kunštátu, který je listinou z 20. listopadu 1458 postoupil Vaňkovi Černoorskému z Boskovic jako náhradu za dluhy, které Vaňkovi způsobila správa Špilberku. Poté drželi Boskovicové svůj „rodinný“ hrad a panství až do roku 1547, kdy je Kryštof z Boskovic prodal Šimonu

³¹ B. PAPROCKÝ z Hlohol a Paprocké vůle, *Zrcadlo slavného Markrabství*, s. LXXXXVII. Přepis textu s komentářem viz Jan SKUTIL, *Bartoloměj Paprocký z Hlohol o pánech z Boskovic*, in: Ladislav Hosák – Eduard Petrů – Jan Skutil (edd.), *Boskovice v dějinách. Sborník příspěvků k historii města a okolí*, Boskovice 1969, s. 23.

³² J. SKUTIL, *Bartoloměj Paprocký z Hlohol*, s. 23.; Jméno „nejprvnějšího moravského krále, který založil Brno“ však žádná literatura neuvádí.

³³ Irena HRABĚTOVÁ, *Erbovní pověsti v českých spisech Bartoloměje Paprockého z Hlohol*, Brno 1992, s. 35.

³⁴ J. JUREK, *Čtení o minulosti*, s. 22.

³⁵ M. STEHLÍK, *Státní hrad*, s. 3.

Ederovi ze Štiavnice.³⁶ Jako prapůvodce rodu jsme uvedli Velen, žijícího někdy na počátku 13. století, avšak prvním historicky doloženým je teprve Jimram z Boskovic, který roku 1222 vystupoval jako svědek jedné listiny Přemysla Otakara I.³⁷ Zprávy máme i o dalších šlechticích s přídomkem z Boskovic, jimiž byli Lambert a jeho dva synové Jimram a Velen. Kdo však své předky výrazně převyšoval, byl až Oldřich z Boskovic. Už jenom fakt, že ho roku 1304 král Václav II. jmenoval hejtmanem v Polsku, dokazuje nejen pevné postavení boskovického rodu mezi moravskou a českou šlechtou, ale i vzrůstající hmotné zázemí. Oldřich je také považován za zakladatele boskovického hradu. Další generace své postavení dále posilovaly a upevňovaly, ať už rozšiřováním majetku, účastí na politice země nebo promyšlenou sňatkovou politikou, která je provázala s předními rody Moravského markrabství i Království českého. Koncem 14. století se hlavní boskovická linie rozdvojila a vznikla tak vedlejší linie černoorská, jejímž zakladatelem byl Vaněk Černoorský z Boskovic. Štěpení pokračovalo i v průběhu 15. století, kdy se oddělily ještě linie svojanovská, počínající Oldřichem Svojanovským z Boskovic, a trnavsko-bučovická od Oldřicha Trnavského z Boskovic.³⁸

Významnou politickou funkci zastával i Vaněk, zemský hejtman, který horlivě podporoval umění a vzdělání, a jeho syn Václav, v roce 1477 zvolený nejvyšší komorník olomouckého práva, který se postaral o to, aby byly vklady do zemských desk zapisovány česky.³⁹

Pokud bychom měli zmínit další výraznou osobnost starobylého moravského rodu, byl by jí Tas z Boskovic, bratranec výše řečeného Václava. Jako olomoucký biskup se pohyboval v politických kruzích, ale nebyla mu cizí ani diplomatická činnost. Tasovu aktivitu můžeme ale vysledovat i v činnosti stavební. Ve Vyškově rozšířil hrad o další křídlo, podepsal se i pod přestavbou hradu Hukvaldy a v Mohelnici v kostele byla z jeho podnětu zaklenuta loď. Známe je i svou pomocí své příbuzné abatyši Perchtě Černoorské z Boskovic, které poskytl prostředky na opravu nejtěžších škod způsobených klášteru cisterciáček na Starém Brně za válek v letech 1429 a 1467. Nesmíme ani opomenout Tasův vztah k humanismu, ke kterémuž přilnul již na svých zahraničních studiích ve Vídni, v Pavii a ve Ferrare. Tas se navíc, podobně

³⁶ J. BRÁNSKÝ, *Čtyři z Boskovic*, s. 8.

³⁷ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 3.

³⁸ K. DUFKOVÁ, *Jan Šembera*, s. 22–23.

³⁹ J. BRÁNSKÝ, *Boskovice v proměnách času*, Boskovice 1990, s. 20.

jako většina humanistů, věnoval sběratelské činnosti, přičemž preferoval italské rukopisy.⁴⁰

Dalším představitelem humanismu a zároveň další výjimečnou postavou byl Ladislav z Boskovic a na Třebové, považovaný za jednoho z nejvzdělanějších Boskoviců vůbec. Stejně jako Tas i on studoval v Itálii a měl se stát knězem, ale kvůli křivdě spáchané na člena rodiny se rozhodl duchovní dráhu opustit a převzít rodinné statky. Kdyby neopustil církevní dráhu, nevznikl by renesanční klenot, zámek v Moravské Třebové, s rozsáhlou knihovnou a uměleckou sbírkou.⁴¹

Na druhou stranu tu figurovali i význační vojevůdci a válečníci – již výše řečený hejtman Oldřich z Boskovic, Jan Brandýský z Boskovic, jenž se vyznamenal v období husitských válek, či Artléb a Kryštof z Boskovic, účastníci válek proti Turkům.⁴²

Nasadě je uvést si i důležitá sídla a rezidence, které tvořily rodu pánů z Boskovic jisté zázemí. Po Boskovicích byl hlavním objektem rodu hrad, dnes zámek Černá Hora, který roku 1333 získal Ješek z Boskovic. Brzy pak široce rozvětvený rod začal Černoorský zámek považovat za svoji rodinnou kolébku, neboť zde probíhala veškerá rodinná jednání a členové rodu se začali psát Černoorskí z Boskovic. Za času Albrechta Černoorského v roce 1566 prodělal hrad přestavbu v renesanční zámek obohacený o konírny a hospodářské budovy. V rukou Boskoviců zůstal zámek do roku 1597, kdy zemřel poslední člen rodu Jan Šembera po meči.⁴³

Za zmínku stojí i zámek v Moravské Třebové, který do svého držení získal v roce 1486 Ladislav z Boskovic, toho času nejbohatší šlechtic na Moravě. Podobně jako Albrecht, i on zahájil v roce 1490 přestavbu starého a nevyhovujícího hradu v renesanční zámek. Ladislav hodně cestoval a artefakty ze svých cest, jakými byly například umělecké sbírky, gobelíny, sklo či stolní nádoby, umístil ve svém novém renesančním sídle. Po Ladislavovi zdědil zámek jeho syn Kryštof, jenž pokračoval v renesančních úpravách zámku stejně jako poslední majitelé z této linie, bratři Václav a Jan.⁴⁴

⁴⁰ M. KOUŘIL, *Diplomat a humanista*, s. 159–160.

⁴¹ Ivo HLOBIL – Eduard PETRŮ, *Humanismus a raná renesance na Moravě*, Praha 1992, s. 115–120.

⁴² K. DUFKOVÁ, *Jan Šembera*, s. 26.

⁴³ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečetě*, s. 82.

⁴⁴ J. MARTÍNKOVÁ, *Moravská Třebová*, č. 5.

Smrtí Jana Šembery z Boskovic v roce 1597 vymřel slavný a starobylý rod po meči, jako čtvrtý z moravských panských rodů. Před ním vymřeli Plumlovští z Kravař, páni z Cimburka a moravští páni ze Šternberka.⁴⁵ Je zajímavým faktem, že všechny větve boskovického rodu zanikly v průběhu 16. století.⁴⁶

⁴⁵ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 115–116.

⁴⁶ J. HALADA, *Lexikon*, s. 26.

2. Pečeti pánů z Boskovic, popis a typologie

2.1 Boskovická linie

Počátky pečetění pánů z Boskovic sahají až do konce 13. století, konkrétně do roku 1297, kdy svoji pečeť otiskl Oldřich I. z Boskovic. Otisk z 30. září 1297⁴⁷ je nejstarším dochovaným dokladem pečetění pánů z Boskovic. K dispozici máme digitální fotografii, ze které lze vyčíst, že vosk, do něhož byl typář otisknut, má přírodní barvu a k listině je přichycen pomocí barevných červeno-žluto-zelených nití. Spatřit můžeme gotický štít, ale figuru a další atributy úplného erbu rozeznat nelze. To samé platí o legendě, u které se můžeme pouze domnívat, že byla vedena gotickým majuskulním písmem s unciálními prvky a že jazykem opisu byla latina. Podle literatury⁴⁸ však opis zní následovně: VLRICII • De • BOZOWI[CIZ], v němž je písmeno „Z“ vyryto obráceně. Rozměry a funkce pečeti spadají do kategorie neurčitelných aspektů.

Jeho syn Artléb z Boskovic rovněž pečetil, a to konkrétně listinu ze dne 3. září 1329.⁴⁹ Pro popis pečeti použijeme obrázek z literatury, neboť fyzický náhled nemáme k dispozici. Okrouhlá pečeť představuje úplný znak. V dolní části pečetního pole vidíme vpravo nakloněný gotický štít s figurou krokve o sedmi hrotech. Na jeho levém rohu sedí vpravo otočená kbelíková přilbice nesoucí dva spojené vodorovně položené věníky. Legenda je z obou stran ohraničena perlovcem. Rytec ji vyryl smíšeným majuskulním písmem. Latinsky psaný opis zní: S(IGILLUM) ARTKLEBI De BOZKOVICIZ. Jelikož opis přebíráme z literatury, nemůžeme s jistotou potvrdit jeho správnost. Další prvky popisu – barvu, způsob přivěšení a funkci – z obrazu žel nevyčteme.

Bratr Oldřicha I. z Boskovic, Artléb z Boskovic, údajně pečetil také. O jeho jediném otisku vypovídá literatura, ze které budeme pro popis čerpat.⁵⁰ 33 mm velký otisk nese ve svém středu úplný erb. Základ erbu tvoří vpravo nakloněný gotický štít s boskovickou figurou – kroví o sedmi zubech, na levém rohu štítu sedí kbelíková

⁴⁷ Národní archiv, *Maltézští rytíři - české velkopřevorství (1085-1875) (dále jen MR)*, inv. č. 2693, listina ze dne 30. září 1297, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-NA-I/RM/NA_RM_12970930_2693_r.jpg [20. 6. 2018].

⁴⁸ A. SEDLÁČEK, *Atlasy erbů*, s. 210, tab. 84, pečeť č. 1.

⁴⁹ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeti*, s. 88.

⁵⁰ *Tamtéž*.

přilba. Helma hledí čelem k nám a z její spodní části vynikají dva řemínky. Pomocný klenot se tu ještě nevyskytuje, a tak jsou dvě dubové haluze připevněny přímo na přilbu. Legenda je sevřena mezi dvěma perlovci a zní: S(IGILLUM) ARTLLeI De B[OZK]OVIC *. Latinský opis rytec vyryl smíšenou majuskulou. Barvu, typ přivěšení, funkci ani ochranné prostředky bohužel nemůžeme uvést. Tento muž je prvním představitelem hlavní boskovické linie. Víme o něm, že v roce 1320 znovu vystavěl dříve vyhořelý minoritský kostel v Brně. Byl i politicky činný a v roce 1329 byl zvolen nejvyšším komorníkem olomouckého soudu a zůstal jím až do své smrti.⁵¹

Artlébův syn Ješek z Boskovic a Lažan u Černé Hory hojně rozmnožoval své statky, přičemž je často zmiňován v zemských deskách. V roce 1353 se stal nejvyšším komorníkem cúdy brněnské (zemského soudu v Brně) a řečený úřad spravoval příštích sedm let.⁵² Ješek nám po sobě zanechal jeden otisk jediného typáře. Jedná se o 30 mm velkou pečeť barvy přírodního vosku, která je umístěna ve voskové misce a je přivěšena na pergamenovém proužku připevněném k listině z 28. listopadu 1337.⁵³ Z digitální fotografie je viditelný pouze pečetní obraz, který představuje vpravo nakloněný soudečkový štít s figurou lomeného hřebene o sedmi zubech, na jehož levém boku přebývá vpravo hledící kbelíková přilba se splývajícími příkrývadly v podobě kusů látky. Otisk bohužel není dostatečně kvalitní, aby z něj šel přečíst opis. August Sedláček opis vykresluje mezi dvěma perlovci ve znění: [/] Ie[////////] BOZ[KO]WICZ.⁵⁴ Dá se ale předpokládat, že pro jeho vyhotovení rytec použil smíšenou majuskulu v latinském znění. Funkce pečeti je ověřovací.

Ješek měl dva syny, z nichž si nejdříve představíme Tasa z Boskovic a z Brandýsa nad Orlicí a jeho typář, respektive jediný otisk jeho jediného typáře. Bližší charakteristiku pečeti z 8. května 1385 provedeme na základě obrázku z literatury.⁵⁵ V pečetním poli pečeti se nachází soudečkový štít s figurou krokve o sedmi hrotech. Opis se vine po obvodu okrouhlé, 26 mm velké pečeti uvnitř pásky a je samozřejmě latinský. Smíšené majuskulní písmo pak vyjadřuje slova: S(IGILLUM) + TAS + De +

⁵¹ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 8.

⁵² *Tamtéž*, s. 10–11.

⁵³ Moravský zemský archiv v Brně (dále jen MZA Brno), *Cisterciacki Brno (1225-1748) (dále jen E9)*, sign. A 55, listina ze dne 28. listopadu 1337, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_13371128_A55-r.jpg [20. 6. 2018].

⁵⁴ A. SEDLÁČEK, *Atlasy erbů*, s. 324, tab. 198, pečeť č. 7.

⁵⁵ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeti*, s. 88.

WOSKOWICI **. Barvu vosku, způsob přivěšení a funkci pečeti z obrázku bohužel nevyčteme.

Než popíšeme Ješkova syna Oldřicha II. z Boskovic a zaměříme se tak na celou rodovou linii od něho se odvíjející, posuneme se do další generace a představíme si tamějšího pečetitele, syna Tasa z Boskovic, Jana staršího Boskovce z Brandýsa. Jako katolík stál na straně Zikmunda Lucemburského a ten ho za jeho věrné služby jmenoval jedním z nejvyšších hejtmanů svého vojska ve válce s husity. Král mu důvěřoval natolik, že mu svěřil do opatrovnictví jeden ze svých dvou hradů – Vyšehrad.⁵⁶ Ani Jan není výjimkou, co se počtu typářů a otisků týče, opět se dochoval jen jeden exemplář ze dne 11. července 1446.⁵⁷ Otisk 28 mm velkého typáře byl proveden do vosku přírodní barvy. Opět čerpáme z digitální fotografie, ze které je patrný pečetní obraz, ale legenda nikoli. Tentokrát lze s jistotou říci, že se jedná o úplný erb zasahující ve spodní části do opisu. Linku mezi opisem a obrazem tvoří rovněž perlovec, který je dole přerušen kvůli vpravo nakloněnému soudečkovému štítu s boskovickým znamením. Kbelíkový helm opět sedí na levém boku štítu a zdobí jej vlevo odletující a splývající příkrývadla. Dva věníky leží na přilbici ve vodorovné poloze. V heraldicky pravé části pole se ještě nachází dvě majuskulní iniciály, které nelze identifikovat. Původní vosková miska je patrná, ale velmi porušená. Pergamenový proužek pojí dokument s pečeti. Funkce otisku je ověřovací.

Představitel boskovické linie Oldřich II. z Boskovic používal jedno pečetidlo, a to u listin datovaných 28. října 1370⁵⁸ a 20. ledna 1385.⁵⁹ Otisk druhého jmenovaného data je navíc umístěn v ochranné voskové misce. Typář o velikosti 26 mm byl otištěn vždy ve vosku přírodní barvy a pokaždé byly pečeti přivěšeny ve funkci ověřovací. Před sebou máme okrouhlou pečeť Oldřicha II. z 15. července 1379,⁶⁰ z níž

⁵⁶ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 20–21.

⁵⁷ MZA Brno, *Premonstráti Klášterní Hradisko (1200–1782) (dále jen E 55)*, sign. J 18, inv. č. 83, listina ze dne 11. července 1446, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E55-Premonstrati-Klasterni-Hradisko/MZAB_14460711_E55-J18-83_r.jpg [20. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight.

⁵⁸ MZA Brno, *AI Stavovské listiny 1212–1847 (dále jen A1)*, inv. č. 69, ev. j. č. 4, listina ze dne 28. října 1370, dostupné na webu MZA: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-69.htm> [27. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight.

⁵⁹ Státní oblastní archiv v Třeboni (dále jen SOA Třeboň), *Cizí statky*, inv. č. 363, listina ze dne 20. ledna 1385, dostupné z: http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Statky/SOAT-CiziStatkyTrebony_13850120_0363_r.jpg [20. 6. 2018].

⁶⁰ MZA Brno, *AI*, inv. č. 143, listina ze dne 15. července 1379, dostupné na webu MZA: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-143.htm> [27. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight.

se dochovalo pouze 22 mm. Legenda je sevřena mezi dvěma perlovci a zní: + S(IGILLUM). VLRICI. DE. / BOSKOWIC[Z]. Opis je psán smíšenou majuskulou a jazyk je latinský. V pečetním obrazu lze vidět heraldicky vpravo natočený gotický štít s figurou hřebene o sedmi zubech zasahující do prostoru legendy. Na tomto je položená rovněž heraldicky vpravo orientovaná kbelíková přílba s vlevo poletujícími příkrývadly a s klenotem dvou zkrížených věníků. Pečeť je přivěšena volně na pergamenovém pásku.

Spolu s Oldřichem pečtili výše zmíněnou listinu také jeho dva synové – Vaněk a Jan.

Vaněk mladší z Boskovic a Černé Hory získal panství Černou Horu zápisem v zemských knihách z roku 1390. Od této doby se tituloval on i jeho potomci „Černohorský.“ Mimo to vlastnil také Dlouhou Lhotu, Milonice, Újezd, Žernovnik, Hlubokou, Trmačov, Lažany, Klemov, Jestřebí a Sedlkov.⁶¹ Vaněk Černohorský patřil mezi vyšší šlechtu a působil na zemských sněmech v letech 1407, 1409 a 1410 mezi pány v okolí moravského markraběte Jošta. Mimo jiné byl jedním z šlechticů, kteří 2. září 1415 podepsali Stížný list proti upálení Mistra Jana Husa.⁶² Od roku 1426 zastával úřad nejvyššího zemského sudího olomouckého.⁶³

U tohoto představitele rodu máme prokázány tři pečetní typy. První je doložen 15. července 1379.⁶⁴ Jedná se o okrouhlou pečeť přírodní barvy o rozměru 25 mm postrádající ochrannou voskovou misku. V pečetním poli vidíme soudečkový štít s figurou sedmizubého lomeného hřebene. Legenda je psána smíšenou majuskulou a samozřejmě latinsky. Zní následovně: + S(IGILLUM): VAnConIS :D(e): BO[SC]OVIC[IZ]. Opis je sevřen z obou stran linkou. Zbývá dodat, že pečeť je k listině přivěšena na pergamenovém proužku ve funkci ověřovací.

⁶¹ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 15.

⁶² *Tamtéž*, s. 16.

⁶³ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na neočíslované straně umístěné před stránkou se značením 3*. Autor v díle používá naprosto nestandardní rámec pro číslování, proto čtenáře odkazujeme na stránky tímto způsobem.

⁶⁴ MZA Brno, *AI*, inv. č. 143, listina ze dne 15. července 1379, dostupné na webu MZA: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-143.htm> [27. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight.

Druhým typářem pečetil prokazatelně 21. července 1390.⁶⁵ Okrouhlá pečeť má v obrazu úplný znak – doprava nakloněný gotický štít s figurou lomeného hřebene, v němž je patrných šest zubů. Na levém rohu štítu spočívá doprava nakloněný kbelíkový helm s klenotem v podobě dvou zkřížených věníků. Příkrývadla se nachází v levé polovině obrazu. Exemplář v barvě přírodního vosku měří 25 mm. Opis je latinsky, psán smíšenou gotickou majuskulou a zní: +/S(IGILLUM): WAn[c]onis:De :BOS[K]OWI[CIZ]. Tento typ osobní hlavní pečeti je přivěšen na pergamenovém proužku, a to ve funkci ověřovací.

Posledním typářem pečetil majitel prokazatelně třikrát. Přírodně barevný kulatý otisk ve voskové misce o velikosti 25 mm je přivěšen na listině ze 7. května 1391⁶⁶ a z 13. prosince 1410⁶⁷ a černý otisk na listině z 28. ledna 1428.⁶⁸ Všechny exempláře jsou přivěšeny na pergamenovém proužku a v ověřovací funkci. V pečetním poli je úplný znak obsahující heraldicky vpravo nakloněný soudečkový štít s figurou sedmizubého hřebene, jenž ve spodní části zasahuje do samotné legendy. Nad štítem je umístěna kbelíková přilba se dvěma zkříženými věníky a příkrývadly. Oblast mezi věníky a příkrývadly je damaskována hvězdičkovým motivem. Latinský opis, zhotovený smíšeným majuskulním písmem, je od obrazu oddělen perlovcem a zní následovně: + S(IGILLUM) x WAnKOnIS x D(e) x BOZCOWICIZ/.

Oldřichův druhý syn Jan, jinak také znám jako Ješek Ozor z Boskovic, pečetil jedním typářem. Jeho jediný otisk je přivěšen pergamenovým proužkem na listině z 15. července 1379⁶⁹ v ověřovací funkci. Nutno podotknout, že se jedná o tutéž listinu, kterou jako spoluvydavatelé pečetili také jeho bratr Vaněk a otec Oldřich. Tato pečeť je unikátní a liší se od ostatních pečetí, neboť ve středu není jako již tradičně heraldicky doprava orientovaný úplný erb, ale naopak je soudečkový štít se šestizubým (z důvodu malé velikosti štítu) hřebenem, kbelíkovou přilbou a klenotem v podobě dvou zkřížených věníků orientován heraldicky doleva, přičemž

⁶⁵ Tamtéž, inv. č. 217, listina ze dne 21. července 1390, dostupné na webu MZA: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-217.htm> [27. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight.

⁶⁶ SOA Třeboň, *Cizí statky*, inv. č. 225, listina ze dne 7. května 1391, dostupné z: http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Statky/SOAT-CiziStatkyTrebou_13910507_0225_r.jpg [21. 6. 2018].

⁶⁷ Archiv města Brna (dále jen AMB), *Sbírka listin, mandátů a listů (dále jen SLML)*, inv. č. 192.

⁶⁸ AMB, SLML, inv. č. 258.

⁶⁹ MZA Brno, *AI*, inv. č. 143, listina ze dne 15. července 1379, dostupné na webu MZA: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-143.htm> [27. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight.

přikrývadla splývají v pravé části pole. Stejně jako u třetího pečetního typu Vaňka mladšího z Boskovic zasahuje štít i v tomto případě do samotného opisu. Opis je jako u předchozích případů veden po obvodu okrouhlé pečeti, a to gotickou smíšenou majuskulou a v latinském jazyce. Zní: + S(IGILLUM) : IOhIS. / D(e) : BOZCOVI[CIZ]. Ještě jsme nezmínili, že pečeť má barvu přírodního vosku a je 23 mm velká.

Jeho syn Jan mladší Boskúvek z Boskovic a Loučky pečetil také. Analýzu jeho jediné pečeti provedeme opět z literatury.⁷⁰ 8. května 1385 provedený otisk sestává z neúplného erbu – pouze soudečkový štít s boskovickým znamením uvnitř pečetního pole. Dvě silné linky vymezují prostor pro latinskou legendu. Opět se opakuje kombinace gotické majuskuly a unciály – S(IGILLUM) + IOhAnnIS • BOSCOWECIZ *. Vzhledem k nepřítomnosti fyzického exempláře je nutné brát opis s jistou rezervou. Z předešlé věty vyplývá, že další aspekty, jakými jsou barva otisku, způsob přivěšení a funkce pečeti, zde bohužel nemůžeme uvést.

Nyní se zaměříme na syny Vaňka mladšího z Boskovic a Černé Hory. Pečeti se nám dochovaly u tří z celkem šesti synů, konkrétně u Oldřicha Černoorského z Boskovic, Beneše staršího Černoorského z Boskovic a na Černé Hoře a u Vaňka Černoorského z Boskovic a na Letovicích.

2.2 *Svojanovská linie*

Oldřich, zakladatel svojanovské linie pánů z Boskovic, a jeho bratr Beneš zanechali svoji pečeť na listině z 14. ledna 1423.⁷¹ Zatímco Beneš pečetil ve více případech, Oldřich svůj typář otiskl pouze jedinkrát. Jedná se o 28 mm velký otisk do vosku černé barvy. Obraz i opis jsou setřeny, ale i přes značnou nečitelnost lze rozpoznat uprostřed umístěný španělský štít a na něm krokev se sedmi zuby. Zřetelná je rovněž výrazná linka, která odděluje obraz od opisové části. Dalším, na první pohled viditelným, faktorem je poničená vosková miska, která úplně chybí v pravé horní čtvrtině. Pečeť ve funkci ověřovací byla k listině připoutána pomocí pergamenového proužku.

⁷⁰ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeti*, s. 88.

⁷¹ AMB, *SLML*, inv. č. 235.

Ještě než se dostaneme k již zmíněnému Benešovi a započneme tak poznávání černohorské linie, věnujme nyní pozornost Oldřichovým synům, Janovi/Ješkovi Svojanovskému z Boskovic a Jindřichu staršímu z Boskovic, u nichž máme prokázáno užití pečeti.

Jan Svojanovský působil jako důvěrník Jiřího z Poděbrad. V srpnu roku 1458 s ním také táhl proti rakouskému vévodovi Albrechtu Habsburskému.⁷² O králově přízni k Janovi svědčí i to, že mu daroval Roudnici nad Labem.⁷³ U Jana Svojanovského, pokračovatele svojanovské linie, máme doložen jeden pečetní typ, jehož jediný dochovaný otisk zanechal na listině z 5. června 1459.⁷⁴ Skutečně na listině, poněvadž pečeť o rozměru 25 mm není k dokumentu připevněna přivěšením, jako tomu bylo v předešlých případech, ale je přitíštěná pod textem. Barvu pečeti by za normálních okolností nebylo možné určit, ale zde prosvítá černá barva vosku i pod papírovým krytem. Kryty mají tu nevýhodu, že značně ztěžují čitelnost pečetního obrazu, to se bohužel děje i tentokrát. Patrný je pouze tvar čtyřlístu, v němž se nachází úplný znak. Legenda či ostatní detaily bohužel nejdou určit. Funkce pečeti je ověřovací.

Oldřichův druhý syn Jindřich používal také pouze jeden osobní typ hlavní pečeti, ale na rozdíl od bratra pečetil častěji. Typář s vyobrazením úplného znaku uvnitř kružby používal prokazatelně mezi 25. zářím 1456⁷⁵ a 28. květnem 1466.⁷⁶ Vždy byla pečeť černé barvy a přitíštěna na listině, ať už pod papírovým krytem, nebo bez něj. 23 mm velká pečeť na listině ze 17. prosince 1460⁷⁷ je sice pod papírovým krytem, zato dobře čitelná. V kružbě je vpravo nakloněný soudečkový štít s figurou sedmizubého lomeného hřebene, na jehož levém rohu spočívá vpravo orientovaná kolčí přilba, od níž odlétají na obě strany příkrývadla. Na přilbě spočívají dva věníky, nikoli však zkřížené, jako tomu bylo u ostatních, ale spojené. Opis je z obou stran ohraničen perlovcem a ve spodní části do něj zasahuje štít. Legenda je vyvedena gotickým minuskulním písmem v německém jazyce. Na rozdíl od obrazu je text čitelný jen v určitých částech, zbytek si můžeme domyslet: henr[ich + de/ bozco]wic.

⁷² A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 94.

⁷³ *Tamtéž*, s. 95.

⁷⁴ AMB, *SLML*, inv. č. 407.

⁷⁵ *Tamtéž*, inv. č. 399.

⁷⁶ *Tamtéž*, inv. č. 471.

⁷⁷ *Tamtéž*, inv. č. 416.

2.3 Černohorská linie

Nyní se přesuneme zpět k Vaňkovi mladšímu z Boskovic a z Černé Hory, neboť právě on v roce 1390⁷⁸ získává panství Černou Horu a s ním i tento přídomek. Od jeho syna, Beneše, se tak začíná černohorská linie.

Beneš starší Černohorský z Boskovic a na Černé Hoře, podkomoří Markrabství moravského v letech 1441–1456,⁷⁹ používal čtyři typy pečetí a jeden sekret. Beneš držel Nový Hrad u Znojma, Letovice a hrad Louku.⁸⁰

Nejstarším typem je typář, obsahující uprostřed boskovický znak – španělský štít, na němž je krokev se sedmi hroty (lomený hřeben). Tento byl otištěn do voskové misky a přivěšen na pergamenovém proužku k listině ze 14. ledna 1423.⁸¹ Na první pohled je totožná s pečetí bratra Oldřicha, ale liší se přinejmenším v rozměrech. Tato je o 3 mm menší, měří 25 mm. Legenda i obraz jsou setřeny a v dolní levé části je černý vosk natolik znehodnocený, že prosvítá i vosková miska. Ostatní aspekty jsou totožné s pečetí Oldřichovou – jedná se o přivěšení k listině na pergamenovém proužku a otisk zastává ověřovací funkci.

Další typ osobní hlavní pečetí použil majitel 30. dubna 1432.⁸² Není vyloučeno, že otisků je ve skutečnosti více. Sledovanou pečeť chrání papírový kryt, který zabraňuje identifikaci barvy pečetního vosku. Dalším aspektem, který kryt znemožňuje určit, je písmo a jazyk opisu. To samé bohužel platí i pro většinu pečetního pole, z něhož je patrný pouze heraldicky vlevo nakloněný soudečkový štít. Zdá se to být jako nepatrná maličkost, ale ve skutečnosti pouhé natočení štítu doleva značí i natočení celého erbu na tutéž stranu. Spolu s pečetním typem Jana Ozora z Boskovic je to tak jediný případ orientace erbu doleva. Celý erb je vsazen do kružby. Průměr okrouhlé pečetě činí 25 mm a plní ověřovací funkci.

Na listině ze 7. května 1443⁸³ se nám dochoval otisk dalšího typu osobní hlavní pečetí. Jedná se o červený zlomek, z něhož jsme schopni vyčíst přítomnost tzv. úplného erbu. V kružbě se nachází heraldicky doprava natočený soudečkový štít

⁷⁸ J. PILNÁČEK, *Staromoravští rodové – Rodokmen pánů z Boskovic (příloha připojená ke straně 32)*.

⁷⁹ A. BOČEK, *Přehled Knižat*, informace se nachází na straně 3*.

⁸⁰ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečetě*, s. 84.

⁸¹ AMB, *SLML*, inv. č. 235.

⁸² Tamtéž, inv. č. 267.

⁸³ Tamtéž, inv. č. 314.

s boskovickým znamením a na něm sedí doprava hledící kolčí přilba s příkrývadly. Existence klenotu je nanejvýš jasná, nicméně kvalita dochovaného otisku znemožňuje jeho přesnější určení. Latinský minuskulní text není úplný, rozeznat lze pouze: [/////]/bozkowicz+. Původní velikost dosahovala 27 mm. Ještě jsme neuvedli, že se pečeť vyskytuje na listině volně přitištěná a plní ověřovací funkci. Tři opět nečitelné červené otisky stejného pečetního typu jsou přivěšeny na listinách z 21. září 1443,⁸⁴ z 15. března 1446⁸⁵ a z 11. července 1446.⁸⁶

Pečeť na listině z 25. dubna 1466⁸⁷ představuje předposlední typ Benešovy osobní hlavní pečeti. Jejím obsahem je španělský štít s lomeným sedmizubým hřebenem orientovaný doprava a na něm spočívá kolčí přilba s příkrývadly vlajícími do obou stran. Klenot je umístěn na polštáři a tvoří ho dva spojené věníky. Celý úplný znak se nachází v kružbě. Velikost pečeti je 27 mm a plní ověřovací funkci. Černý otisk je k listině přivěšen pomocí pergamenového proužku a chrání jej vosková miska. U popisu dochází k nesprávné koncepci znění, neboť jméno majitele je uvedeno v českém jazyce, v nominativu, ale počáteční sigla „s“ značí latinské slovo „sigillum“, tedy pečeť, a tudíž by jméno majitele pečeti mělo být v genitivu. Legenda zní: s(igillum)+beness/+z+bozkowicz+/. Rytce ji zhotovil v gotické minuskule. Červený otisk téhož pečetního typu se dochoval na listině ze 13. listopadu 1450.⁸⁸

Posledním pečetním druhem není již osobní hlavní pečeť, ale jedná se o kulatý sekret. Tento máme doložen dvakrát, a to mezi 3. listopadem 1444⁸⁹ a 17. prosincem 1459.⁹⁰ Nyní se podíváme na otisk ze 17. prosince 1459. Jde o částečně poškozený, 12 mm velký červený otisk, jehož pečetní pole má tvar trojlistu uvnitř se soudečkovým

⁸⁴ MZA Brno, *Benediktini Rajhrad (1045-1908) (dále jen E6)*, inv. č. 134, sign. A g 106, listina ze dne 21. září 1443, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E6-Benediktini-Rajhrad/MAZB_14430921_E6-Ag106-134-r.jpg [20. 6. 2018].

⁸⁵ Tamtéž, inv. 140, sign. A g 112, listina ze dne 15. března 1446, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E6-Benediktini-Rajhrad/MAZB_14460315_E6-Ag112-140-r.jpg [20. 6. 2018].

⁸⁶ Tamtéž, *E55*, inv.č. 83, sign. J 18, listina ze dne 11. července, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E55-Premonstrati-Klasteri Hradisko/MZAB_14460711_E55-J18-83_r.jpg [20. 6. 2018].

⁸⁷ AMB, *SLML*, inv. č. 498.

⁸⁸ MZA Brno, *E9*, sign. O 3, listina ze dne 13. listopadu 1450, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_14501113_O3-r.jpg [20. 6. 2018].

⁸⁹ Tamtéž, *E6*, inv. č. 135, sign. Ag 107, listina ze dne 3. listopadu 1444, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E6-Benediktini-Rajhrad/MAZB_14441103_E6-Ag107-135-r.jpg [20. 6. 2018].

⁹⁰ AMB, *SLML*, inv. č. 410.

štítem a klasickou figurou. Na daném exempláři je ovšem vidět jenom pět z původních sedmi zubů. Zbývá dodat, že je sekret pritištěn a v tomto případě plní ověřovací funkci.

Benešovi potomci patří k nejlodnějším, co se pečetění týče. Vyzdvihneme Tasa, v jiných zdrojích též Protasiuse či Protáze, z Boskovic, *státníka a hospodářského organizátora*,⁹¹ jenž zastával v letech 1457–1482⁹² úřad olomouckého biskupa. Studoval v Itálii a již v této době přilnul k humanismu.⁹³ V polovině 15. století nastalo v Olomouci nové období humanismu, u jehož počátku stál právě biskup Tas.⁹⁴ Rodina Černohorských z Boskovic stranila Matyášovi, uherskému králi, proto byl Protáz králem pověřen, aby se účastnil jednání s polským králem Kazimírem IV. Náklonnost Boskoviců k Matyáši Korvínovi však skončila v roce 1485, když nechal Matyáš popravit Jaroslava z Boskovic.⁹⁵ Mimo politickou činnost se zasloužil také o konsolidaci biskupství a rozvoj řádového školství ve městech ve své diecézi.⁹⁶ Za dlouhou dobu ve funkci vyprodukoval řadu pečetí. Používal ale pouze dva pečetní druhy.

Nejprve popíšeme velkou červenou pečeť o velikosti 40 mm a vždy přivěšenou na pergamenovém proužku, znám je ale i případ přivěšení pomocí spletených červeno-modro-bílých nití.⁹⁷ Jen z období od 30. října 1461⁹⁸ až 29. dubna 1482⁹⁹ máme z navštívených archivů dochováno šestnáct otisků. Nejprve popíšeme otisk z 5. června 1478.¹⁰⁰ Jedná se o otisk opatřený voskovou miskou a ve všech nám známých případech jsou pečeti takto chráněny. V pečetním poli omezeném větším a menším kruhem se nachází španělský čtvrcený štít, jenž má v prvním a třetím poli znak olomouckého biskupství – 6 kuželů (4,2), které plasticky vystupují. Ve druhém a

⁹¹ Ladislav HOSÁK – Metoděj ZEMEK a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Díl I. Jižní Morava*, Praha 1981, s. 81.

⁹² A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na neočíslované straně umístěné před stránkou se značením 3*.

⁹³ Josef TRUHLÁŘ, *Počátky humanismu v Čechách*, Praha 1892, s. 41.

⁹⁴ M. KOUŘIL, *Diplomat a humanista*, s. 161.

⁹⁵ L. HOSÁK – M. ZEMEK a kol., *Hrady*, s. 81.

⁹⁶ K. DUFKOVÁ, *Jan Šembera*, s. 25.

⁹⁷ Zemský archiv v Opavě (dále jen ZA Opava), pobočka Olomouc, *Lenní dvůr Kroměříž*, sign. QIIb3, inv. č. 16, dostupné z: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=5BEB0060240711E6AA078CDCD4447B65&scan=1> [21. 6. 2018].

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ MZA Brno, E9, sign. A 30, listina ze dne 29. dubna 1482, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_14820129_A30-r-1.jpg [20. 6. 2018].

¹⁰⁰ AMB, *SLML*, inv. č. 623.

čtvrtém poli pak shledáváme nám dobře známý boskovický znak – krokev se sedmi hroty, která rovněž jako kužely u znaku olomouckého biskupství plasticky vystupuje ze štítu. Nad štítem je umístěna zdobená mitra, od níž spadají dolů do poloviny štítu fimbrie. Posledním detailem pečetního obrazu je rostlinný motiv nacházející se po obou stranách štítu. Legenda je čitelně vedena po obvodu okrouhlé pečeti vždy v latinském jazyce a gotickou minuskulou. Opis zní: ◦ s(igillum) ◦ prothasii ◦ dei ◦ gra(tia) ◦ epi(scopus) ◦ olomucensis ◦/. Funkce pečeti je stejně jako doposud ověřovací.

Pečetním druhem je červený sekret o velikosti 19 mm. Na listině z 22. září 1480¹⁰¹ plní sekret funkci ověřovací, víme ale také o existenci otisků, které plnily funkci uzavírací.¹⁰² Jedná se o volně přitištěnou kulatou pečeť, která však byla v jednom případě umístěna pod papírový kryt.¹⁰³ Pečetní obraz obsahuje kružbu ve tvaru trojlistu, uvnitř se znakem boskovického štítu – španělský štít s figurou lomeného hřebene o sedmi hrotech. Štít i jeho okolí jsou mírně setřeny (naznačeno je ale vodorovné šrafování ve funkci výplně pečetního pole) – patrné jsou pouze čtyři hroty, náznak ostatních hrotů je viditelný a můžeme si je domyslet.

I Benešova dcera Barbora z Boskovic vlastnila pečetní typář. Jediný doklad máme na listině ze dne 5. října 1477.¹⁰⁴ Jedná se o pečeť s klasickým provedením pečetního pole, se kterým jsme se již setkali u mužských členů rodu. Ve středu černého otisku vidíme španělský štít,¹⁰⁵ nositele figury v podobě krokve o sedmi hrotech. Minuskulní legenda je položena na pásce. Pokusíme se tu vylíčit česky a latinsky psaný opis se siglou „s“ na začátku, ale zdrojem nám je pouze digitální fotografie, a tak se spíše pokusíme o identifikaci jednotlivých liter: + s(igillum) • barbora z [bozkowicz]. Nutno dodat, že se zde opět vyskytuje případ užití sigly „s“, za níž by mělo pokračovat jméno v genitivu, ale na pečetí je jméno v nominativu. Funkce pečeti je ověřovací a pohromadě s dokumentem ji drží již několikrát zmiňovaný pergamenový proužek.

¹⁰¹ Tamtéž, inv. č. 644.

¹⁰² Tamtéž, inv. č. 690, inv. č. 689, inv. č. 669.

¹⁰³ Tamtéž, inv. č. 690.

¹⁰⁴ MZA Brno, E9, sign. A 37, listina ze dne 5. října 1477, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_14771005_A37-r.jpg. [20. 6. 2018].

¹⁰⁵ Karel Maráz jej chybně označuje jako štít gotický, K. MARÁZ, *Pečeť na Moravě na konci středověku a počátku novověku*, s. 128.

Vosková miska je pomalu samozřejmostí u přivěšeného otisku, jehož velikost 22 mm uvádíme na základě literatury.¹⁰⁶

Mezi nejvýznamnější pokračovatele rodu se však zapsal Benešův další syn, Beneš mladší Černoهورský z Boskovic a na Černé Hoře. V roce 1506 držel úřad moravského místohejtmana.¹⁰⁷ Za jeho život jsme prokazatelně zaznamenali tři typy osobních hlavních pečetí, nelze ale vyloučit, že typářů bylo více. Dochované pečeti představují vždy úplný erb, pouze postavení klenotu se mění.

Nejstarším dochovaným typářem pečetil prokazatelně šestkrát, 14. ledna 1490,¹⁰⁸ 2. února 1494,¹⁰⁹ 11. dubna 1495,¹¹⁰ 29. června 1495¹¹¹ a 23. dubna 1496.¹¹² Jedná se o 31 mm velký otisk s opisem vedeným gotickou minuskulou, v latině. Otisky jsou červené, ale ten stejný otisk Beneš použil už 21. října 1477,¹¹³ a tehdy měl ještě barvu černou. Všechny pečeti jsou přivěšené a chrání je vosková miska, avšak výjimku tvoří červený otisk z 29. června 1495, který je na listinu volně přitištěn. Pojítkem všech exemplářů, bohužel nepříliš lichotivým, je opis nečitelný v zásadním místě, a to v místě jména. Lze určit pouze: + s(igillum) • be[neschii]/ + boskowicz. Vzhledem k počáteční sigle „s“ lze předpokládat Benešovo jméno v genitivu, tedy latinské slovo beneschii, nicméně se zde na základě předchozích dvou pečetí naskytá možnost vyvedení jména v češtině, v nominativu, tedy beness. Na typáři je vyryt úplný vpravo orientovaný boskovický znak, španělský štít s tradiční figurou, na němž sedí kolčí helma. Nad přilbou se nachází polštář, na němž spočívají dvě dubové ratolesti dole spojené a představují tak klenot. Znak je umístěn v gotickém čtyřlístu.

Beneš také vlastnil osobní hlavní pečeť menších rozměrů. Ta se objevuje v případě listiny z 28. ledna 1491.¹¹⁴ 21 mm velký červený otisk, umístěný ve voskové misce, je přivěšený pomocí pergamenového proužku. Obsahem pečetního pole je

¹⁰⁶ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečetě*, s. 89.

¹⁰⁷ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na neočíslované straně umístěné před stránkou 4.

¹⁰⁸ MZA Brno, pracoviště Státní okresní archiv Blansko (dále jen SOkA Blansko), *Archiv města Letovice*, inv. č. 1, e. č. 1.

¹⁰⁹ ZA Opava, pracoviště Státní okresní archiv Olomouc (dále jen SOkA Olomouc), *Archiv města Olomouc (dále jen AMO)*, inv. č. 351, poř. č. 416.

¹¹⁰ Tamtéž, pracoviště SOkA Nový Jičín, *Archiv města Příbor*, inv. č. 4, listina z 11. dubna 1495, dostupné z: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=37A7B7955A6611E2BD6F005056C00008> [20. 6. 2018].

¹¹¹ Tamtéž, pracoviště SOkA Olomouc, *AMO*, inv. č. 356, poř. č. 421.

¹¹² Tamtéž, inv. č. 361, poř. č. 427.

¹¹³ MZA Brno, pracoviště SOkA Blansko, *Archiv města Boskovice*, inv. č. 2, e. č. 2.

¹¹⁴ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, *AMO*, inv. č. 326, poř. č. 391.

tradičně úplný boskovický erb zasahující do legendy jak v horní, tak v dolní části. Soudečkový štít je nakloněn doprava, na něm dlí vpřed hledící helma, kterou nelze blíže určit, s příkrývadly. Klenotem sedícím na polštáři nejsou zkřížené věníky, ale dvě spojené dubové ratolesti. Opis tvoří česky vedená gotická minuskula: • : + beness + z/bozkowicz. Opis od obrazu odděluje výrazná linka.

Nám známý poslední typ osobní hlavní pečeti je velice podobný prvnímu zmíněnému typu, spíše se jedná o přizpůsobení prvního typu dané době. Rozdíl shledáváme ve vyobrazení kolčí přilby, která je v tomto případě podlouhlá, a dále je již text opisu veden v češtině. Otisky jsou na listině z 11. prosince 1491,¹¹⁵ z 28. června 1504¹¹⁶ a na listině z 19. února 1506.¹¹⁷ Zaměříme se na třetí exemplář z 19. února 1506. Gotický čtyřlíst ohraničuje prostor, v jehož středu je úplný boskovický znak – vpravo nakloněný španělský štít, stejně tak vpravo nakloněná kolčí helma s příkrývadly vlajícími do obou stran, nad kolčí helmou je polštář, na němž lpí dvě spojené dubové ratolesti (jedno prohnuté „držadlo“, na jehož koncích jsou dubové ratolesti) v podobě klenotu. Pečetní obraz i legenda jsou dobře čitelné. Rytec vyryl do typáře následující slova: + P(ečeť) + benese + s + / + boskowicz +. Použita je opět gotická minuskula a český jazyk. Jako valná většina všech zmíněných pečetí je i tato přivěšena k listině na již několikrát jmenovaném pergamenovém proužku. 30 mm velký otisk chrání vosková miska. Prostřední jmenovaná pečeť však tvoří výjimku a na listinu je volně přitištěna.

K posledním pečetitelům této generace se řadí Dobeš Černoهورský z Boskovic, Benešův bratr. Patří k významným představitelům rodu, do paměti se zapsal jako válečník a majitel rozsáhlého majetku. V roce 1493 vystavěl spolu se svým bratrem Benešem Nový hrad, přičemž byl použit materiál z rozbořeného Starého hradu.¹¹⁸ Hrad byl opatřen zdvihacím mostem a okrouhlou věží. Ze stavby se ale příliš dlouho neradoval, neboť zemřel krátce po jejím dostavění.¹¹⁹ Mimo jiné držel také statky Hukvaldy, Kozlov, Bavorov a dobudoval Nový Hrad u Adamova.¹²⁰

¹¹⁵ MZA Brno, E 9, sign. D 5, listina ze dne 11. prosince 1491, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_14911211_D5-r.jpg [20. 6. 2018].

¹¹⁶ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 424, poř. č. 490.

¹¹⁷ AMB, *SLML*, inv. č. 944.

¹¹⁸ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 79.

¹¹⁹ *Tamtéž*, s. 80.

¹²⁰ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeti*, s. 84.

Tento muž vlastnil přinejmenším šest typářů: tři typy osobních hlavních pečeti, menší pečeť, jeden signet a jeden sekret. Nejdříve si představíme okrouhlý sekret. Tento otisk nazýváme sekretem na základě malé velikosti, okrouhlého tvaru a strohého vyobrazení pečetního pole. Řeč je o 22 mm velkém otisku na listině z 22. května 1476.¹²¹ Otisk je zabezpečen papírovou krytkou. Obsahem pečetního obrazu je španělský štít s figurou sedmizubého lomeného hřebene, čitelných je ovšem pouze šest zubů. Nejedná se tedy již o úplný znak. Barvu vosku nemůžeme kvůli záklopce stoprocentně určit, dá se ale předpokládat černá barva. Funkce pečeti je ověřovací.

Dobeš používal jeden signet. Jeho užívání spadá do doby mezi 23. dubnem 1477¹²² a 26. dubnem 1482.¹²³ Námi sledovaný otisk signetu přitiskl majitel na dokument z 23. dubna 1477¹²⁴ a ochránil jej papírovou krytkou. I přes papírový kryt je patrný osmihranný tvar pečeti i pečetní obraz. Obrazem je opět španělský štít s figurou sedmizubého lomeného hřebene. Nápis je uveden formou iniciál a je inkorporován do pečetního pole nad španělský štít. Rozpoznáváme písmena + D + Z + B +. Jazykem legendy je čeština, pečeť je znaková a její velikost je 13:10 mm. Skrze kryt prosvítá černá barva vosku. Jistou progresi sledujeme u druhého otisku, neboť zde je barva vosku červená.

Menší pečeť, takto označována na základě malých rozměrů a jednoduššího pečetního obrazu, je přivěšena na pergamenovém proužku u listiny ze dne 21. října 1477.¹²⁵ Pouze 20 mm velký černý exemplář se až na opis naprosto shoduje s menší pečetí Ladislava z Boskovic přivěšenou na téže listině. I tento otisk má ve svém středu španělský štít s figurou a rostlinnou rozvilinu nacházející se nad ním. Opis je rovněž veden po obvodu okrouhlé pečeti v prostoru vymezeném dvěma linkami. Legenda se nese v gotické minuskule a provedena byla v českém a částečně v latinském jazyce. Zní následovně: s(igillum) dobesse z boskowicz . Funkce pečeti je tradičně ověřovací.

¹²¹ AMB, *SLML*, inv. č. 601.

¹²² Tamtéž, inv. č. 610.

¹²³ SOA Třeboň, *Cizí rody*, sign. z Rožmberka 4/13, inv. č. 249, listina ze dne 26. dubna 1482, dostupné z: http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Rody/SOAT-CiziRodyTrebon_14820426_0249_Rozmberka04-13_r.jpg [20. 6. 2018].

¹²⁴ AMB, *SLML*, inv. č. 610.

¹²⁵ MZA Brno, pracoviště SOKA Blansko, *Archiv města Boskovice*, inv. č. 2, e. č. 2.

První typ osobní hlavní pečeti vymezuje období mezi 23. dubnem 1478¹²⁶ a 23. dubnem 1486,¹²⁷ z něhož se nám dochovaly tři otisky. Otisk tohoto druhu byl zachycen i na listině z 28. září 1485.¹²⁸ Je přitíštěn pod papírovým krytem a měří 20 mm. Pod krytem prosvítá červená barva pečetního vosku. Je zde vyobrazen úplný znak dole s vpravo orientovaným španělským štítem, zasahujícím do opisu, na jehož figuře ve tvaru lomeného hřebene je vidno pět zubů (zbylé dva lze předpokládat, ale kryt zamezuje jejich rozpoznání). Přilba s do strany odlétajícími příkrývadly je natočena rovněž doprava. Na ní je posazen polštář a z něj vyrůstají dva věníky. K pečetnímu obrazu je pochopitelně připojena legenda, vinoucí se po obvodu okrouhlé pečeti, její přečtení však znemožňuje papírový kryt, plnící ochrannou funkci. Pečeť sama o sobě pak plní ověřovací funkci.

9. června 1483¹²⁹ vznikl ojedinělý červený otisk. Pouze 23 mm velkou pečeť chrání vosková miska. Obraz je stejný jako u předcházejících typů – úplný boskovický erb zasahující do legendy v obou směrech, nahoře i dole, jenž se nese v kolčím duchu. Nechybí ani klenot v podobě dvou zkřížených věníků. Pečetní text je veden v češtině a gotickou minuskulou. Znění legendy nám fotografie bohužel neumožňuje identifikovat.

Ze dne 21. října 1486¹³⁰ a 14. ledna 1490¹³¹ máme k dispozici otisk posledního typu osobní hlavní pečeti, přivěšený k listině pomocí pergamenového proužku. Měří 26 mm a má červenou barvu. V pečetním obrazu se nachází kolčí štít nesoucí obvyklou figuru a zasahující do prostoru legendy, nad štítem je vpřed orientovaná kolčí přilba s příkrývadly, v klenotu jsou dvě odkloněné dubové haluze vyrůstající z polštáře, který plní funkci pomocného klenotu. Podobně jako štít zasahuje do opisu v dolní části, zasahuje též klenot do textového pole v horní části pečeti. Popis provádíme na základě otisku prvního zmíněného data – z 21. října 1486. Text je napsán gotickou minuskulou, česky a latinsky. Jméno majitele je opět nestandardně v nominativu a viditelné je:

¹²⁶ AMB, *SLML*, inv. č. 622.

¹²⁷ Tamtéž, inv. č. 724.

¹²⁸ Tamtéž, inv. č. 718.

¹²⁹ SOA Třeboň, *Cizí rody*, sign. z Rožmberka 4/15, inv. č. 254, listina ze dne 9. června 1483, dostupné z: http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Rody/SOAT-CiziRodyTrebon_14830609_0254_Rozmberka04-15_r.jpg [20. 6. 2018].

¹³⁰ ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, *AMO*, inv. č. 314, poř. č. 379.

¹³¹ MZA Brno, pracoviště SOKA Blansko, *Archiv města Letovice*, inv. č. 1, e. č. 1.

s(igillum) dobesch b/ oskowicz. Pečeť je v pravé části znehodnocena prasklinou, která vznikla přesně v místě linky oddělující legendu od pečetního pole.

Dobeš Černohorský z Boskovic měl pouze dcery, u nichž nemáme pečetění doloženo, proto se přesuneme k jedinému potomku Beneše staršího Černohorského z Boskovic a na Černé Hoře, který měl pečetící nástupce, tedy k Beneši mladšímu Černohorskému.

Beneš mladší Černohorský měl čtyři syny, stopu v podobě otisku nám však po sobě zanechal jen syn nejstarší, Dobeš Černohorský z Boskovic a na Rosicích.

Tento představitel zastával v roce 1526¹³² úřad nejvyššího zemského sudího na Moravě. Neměl žádné potomky, a proto veškerou svoji energii vkládal do zemských záležitostí, patřil mezi nejpilnější členy v zemském sněmu.¹³³ Používal čtyři pečetní typy osobních hlavních pečetí a jeden signet. Nemůžeme však bezpečně potvrdit, že majitel nevlastnil typů a druhů více.

První typ osobní hlavní pečeti se dochoval na dokumentu ze 13. prosince 1511¹³⁴ a ze 4. ledna 1521.¹³⁵ Průměr pečeti je 28 mm. Vyobrazení úplného znaku je vsazeno do gotické kružby. Uprostřed, ve spodní části, se doprava naklání španělský štít s klasickou figurou, na jeho levém rohu bdí doprava orientovaná kolčí přilba s příkrývadly vlajícími do obou stran a na helmě je posazen polštář tvořící podklad pro klenot – dvě spojené dubové haluze. Opis je umístěn do zbylého prostoru mezi vnější okrouhlou linku a hranu kružby. Legenda zní: + s(igillum) + [/////] / + bozkowicz +/. Písmo je minuskulní a jazyk je český se siglou „s“ pro slovo sigillum. Pečeť je v obou případech přivěšená k listině pergamenovým proužkem a nachází se ve voskové misce, funkce pečeti je ověřovací a barva je červená.

Druhý typ se objevuje na listině ze 13. července 1514.¹³⁶ Původní otisk měří 27 mm, ale nedochoval se celý. Od ostatních se přeci jen liší, jako jediný představuje úplný erb natočený celý čelem k nám. Otisk byl proveden do voskové misky do červeného vosku a přivěšen pomocí pergamenového proužku. Pečeť je okrouhlá, znaková. Přes celou výšku pečeti tkví kolčí štít s figurou sedmizubého hřebene (vidět

¹³² A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na straně 4.

¹³³ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 84.

¹³⁴ MZA Brno, pracoviště SOKA Blansko, *Archiv obce Vážany*, inv. č. 1.

¹³⁵ Tamtéž, *Archiv města Doubravice nad Svitavou*, inv. č. 3, e. č. 3.

¹³⁶ Tamtéž, *Archiv obce Lysice*, inv. č. 1, e. č. 1.

jsou ale pouze tři neúplné ostny). Na něm spočívá přilba, která je rozmazaná, tudíž ji nemůžeme přesněji specifikovat, s rozvětvenými příkrývadly. Funkci pomocného klenotu plní polštářek, jenž je nositelem dvou zkřížených dubových ratolestí. Majuskulní text je umístěn na pásce po obvodu pečeti a zní: DOBESS •/Z • BOZKOW[ICZ]/. Legendu rytec vyryl v českém jazyce.

Osobní hlavní pečeť se objevuje na listině z 29. června 1536.¹³⁷ Měří 27 mm. Otisk byl proveden do červeného vosku a přivěšen pomocí pergamenového proužku. Pečeť je okrouhlá, znaková, představující úplný erb. Přes celou výšku pečeti tkví kolčí štít s figurou sedmizubého hřebene. Na něm spočívá vpravo natočená kolčí přilba s rozvětvenými příkrývadly. Funkci pomocného klenotu plní polštářek, jenž je nositelem dvou zkřížených dubových ratolestí. Majuskulní text je umístěn ve stuze, po obvodu pečeti a zní: S(IGILLUM) DOBESS/ × / × Z • BOZKOWICZ •. Pro úplnost je třeba dodat, že rytec vyryl legendu v českém a latinském jazyce a jméno vyvedl opět nesprávně v nominativu.

Pak je tu další typ osobní hlavní pečeti dochovaný minimálně na dvou otiscích – z roku 1533¹³⁸ a z 12. března 1539,¹³⁹ který je téměř k nerozeznání od typu předchozího. K popisu využijeme druhou zmíněnou pečeť. Jedná se o krásně zachovaný exemplář přivěšený k listině pomocí pergamenového proužku. Otisk byl proveden typářem do červeného vosku, do voskové misky. V pečetním poli se vyjímá úplný znak, zahrnující kolčí štít, jenž svou velikostí zabírá ve spodní části prostor pro legendu a na němž je vyobrazena krokev o sedmi hrotech. Na štítu sedí již turněřská helma s rozevlátými příkrývadly a nad ní jsou umístěny dva překřížené věnky, které rovněž, po vzoru štítu, zasahují do legendy. Legenda je od obrazu oddělena linkou a vyvedena na stuze. Opis je vyryt česky a latinsky, humanistickou majusculou a zní: x S(IGILLUM) x DOBESS x / Z . BOZKOWICZ x/. Písmeno „Z“ ve slovech „Z BOZKOWICZ“ nápadně připomíná hlásku „S“, neboť je vyryto obráceně. Velikost pečeti činí 25 mm a její funkce je ověřovací.

Nyní zmiňme osmihranný signet o velikosti 16:13 mm. Popisovaný objekt se nachází na listině z 12. června 1538.¹⁴⁰ Mezi již zmíněnými signety předešlých

¹³⁷ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 606, poř. č. 679.

¹³⁸ Tamtéž, inv. č. 582, poř. č. 654.

¹³⁹ AMB, SLML, inv. č. 1302.

¹⁴⁰ Tamtéž, inv. č. 1296.

představitelů tvoří výjimku, neboť zde není vykreslen jen štít s figurou, ale je tu úplný erb. Spatřujeme španělský štít s několikrát opakovanou figurou, dále helmu, kterou přes stav pečeti nelze blíže specifikovat, rozeznat jdou ale od přilby vlající příkrývadla. Nad helmou jsou jako klenot použity dvě překřížené dubové haluze. Pečeť je pod papírovým krytem, skrze nějž poznáváme barvu pečetního vosku, tou je barva červená.

2.4 Pokračování boskovické linie

Právě jsme popsali typáře posledního pečetitele černohorské linie a nyní nastal čas vrátit se o generace zpátky, zpět k linii boskovické, konkrétně k Vaňkovi Černohorskému z Boskovic a na Letovicích, bratrovi Beneše a Oldřicha Černohorských z Boskovic.

Vaněk Černohorský z Boskovic a na Letovicích patří k význačným představitelům boskovického rodu. O jeho významnosti svědčí i jeho zvolení moravským zemským hejtmanem, třebaže úřadoval v jediném roce 1436.¹⁴¹ O rok později, v roce 1437, řídil z rozkazu markraběte Albrechta sněm v Brně svolaný po 17 letech.¹⁴² Proslul také svým postojem u vyjednávání v roce 1453, kdy se postavil za volbu Ladislava Pohrobka novým českým králem. 28. října pak spolu s dalšími moravskými pány Ladislava doprovázel do chrámu sv. Víta, kde byl korunován českým králem.¹⁴³ Ladislav si byl své podpory z Vaňkovy strany vědom a po zjištění, jakého uznání Vaněk v zemi užívá, mu svěřil do opatrovnictví svůj hrad Špilberk.¹⁴⁴ Mimo to spravoval od roku 1455 úřad komorníka práva brněnského, ve kterém setrval až do své smrti v roce 1466.¹⁴⁵ Za své zásluhy získal v roce 1458 od krále Jiřího z Poděbrad zpět do držení rodový Boskovický hrad, jenž byl Boskovicům odcizen v roce 1389 za panování markraběte Jošta.¹⁴⁶ Kromě Boskovic držel také Dyjákovice a Kralice.¹⁴⁷

S přihlédnutím k významnému postavení by se dalo očekávat, že měl Vaněk z Boskovic hned několik pečetních typářů, ale opak je pravdou. Dochoval se nám jen

¹⁴¹ J. LOUDA, *Moravští zemští hejtmani*, s. 16.

¹⁴² A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 26.

¹⁴³ *Tamtéž*, s. 27.

¹⁴⁴ *Tamtéž*, s. 29.

¹⁴⁵ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na neočíslované straně umístěné před stránkou se značením 3*.

¹⁴⁶ Libor JAN a kol., *Morava v časech markraběte Jošta*, Brno 2012, s. 29.

¹⁴⁷ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeteř*, s. 84.

jeden jediný typ, používaný mezi 30. dubnem 1432¹⁴⁸ a 20. lednem 1461,¹⁴⁹ a otisknut byl pouze pětkrát, a to buď do vosku černé, nebo červené barvy. Pečetní obraz představuje úplný erb, tedy vpravo orientovaný soudečkový štít s obvyklou figurou, na jehož levém rohu sedí rovněž vpravo natočená kbelíková přilba se splývajícími příkrývadly nesoucí dva zkřížené věníky. Povšimnout si můžeme damaskování, jímž se inspiroval u svého otce, neboť podobně jako on použil Vaněk hvězdičkový motiv. V prostoru mezi věníky a příkrývadly jsou na každé straně čtyři hvězdy. Obraz je lemován perlovcem, který spolu se silnou okrajovou linkou tvoří prostor pro opis. Legenda zní + S(IGILLUM). WAnKOnIS. D(e). BOSCOVICZ/, takže můžeme hned určit, že se jedná o gotickou majusku s unciálou vyvedenou v latině. Legenda je vedena tradičně po obvodu okrouhlé pečeti a dole do ní zasahuje štít. Způsoby umístění pečeti se však lišily. Známe případy přivěšení pomocí pergamenového proužku, ale také přitíštění na listinu pod papírový kryt. 24 mm velká pečeť byla vždy umístěna za účelem ověřovacím.

V další generaci pečetil Vaňkův nejstarší syn Václav Černoorský z Boskovic a na Račicích. I on patřil mezi vysoké moravské pány a úspěšnost zdědil po otci. Působil jako vyjednaváč a důvěrník krále Matyáše Korvína.¹⁵⁰ Roku 1477 získal úřad nejvyššího komorníka zemského soudu a setrval zde až do své smrti v roce 1482.¹⁵¹ Mimo jiné se zasloužil o to, aby se zemské desky psaly česky.¹⁵² V držení měl Boskovice, Letovice a Kuřim.¹⁵³

Počet Václavových typářů není zcela jistý, domníváme se, že vlastnil dva, a z každého typu máme k dispozici pouze jeden otisk. Osobní hlavní pečeť je přivěšena na listině z 21. října 1477.¹⁵⁴ 25 mm velký otisk do vosku červené barvy nese ve svém středu španělský štít s obvyklou figurou. Legenda je zvenku vymezena silnou linkou a zevnitř perlovcem. Zbytek pečetního pole je k perlovcem vyplněn šrafováním.¹⁵⁵ Text

¹⁴⁸ AMB, *SLML*, inv. č. 267.

¹⁴⁹ SOA Třeboň, *Cizí rody*, sign. z Rožmberka 4/11, inv. č. 200, listina ze dne 20. ledna 1461, dostupné z: http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Rody/SOAT-CiziRodyTrebony_14610120_0200_Rozmberka04-11_r.jpg [21. 6. 2018].

¹⁵⁰ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 32.

¹⁵¹ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na neočíslované straně umístěné před stránkou se značením 3*. Zde je uvedeno jméno Vaněk z Boskovic, což je jiná forma jména Václav.

¹⁵² J. BRÁNSKÝ, *Čtyři z Boskovic*, s. 14.

¹⁵³ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeti*, s. 85.

¹⁵⁴ MZA Brno, pracoviště SOKA Blansko, *Archiv města Boskovic*, inv. č. 2, e. č. 2.

¹⁵⁵ Vzhledem k tomu, že máme k dispozici pouze tento otisk z 21. října 1477, nemůžeme určit dobu vzniku daného typáře, a tedy nemůžeme potvrdit tvrzení Karla Maráze, podle nějž se na boskovických typářích z let 1471–1526 šrafování nevyskytuje, K. MARÁZ, *Pečeť na Moravě na konci středověku a*

opisu se vine po obvodu pečeti v gotické minuskule a rytec jej vyvedl v českém a latinském jazyce. Jméno majitele je rovněž nesprávně v nominativu. Legenda zní: s(igillum)*waczlaw* [bozko]wicz *****. Již z první věty vyplývá, že pečeť chrání vosková miska připevněná k dokumentu pergamenovým proužkem.

Osobní hlavní pečeť se nachází přivěšená ve voskové misce na listině z 24. ledna 1481.¹⁵⁶ Otisk měří 25 mm a byl proveden do včelího vosku červené barvy. Co jiného by mohlo reprezentovat pečetní obraz než tradiční úplný boskovický erb, narušující legendu v horní i dolní části. Španělský štít, nositel známé figury, doplňuje kolčí přilbice s příkrývadly. Klenot je položen na polštáři a představují ho dva bohaté věníky. Kroucená příkrývadla zaplňují zbytek pečetního prostoru. Legenda se vine po obvodu pečeti na stuze: • waczlaw : z/ bozkowicz :. Jen dodáme, že se jedná o gotickou minuskulu a o český jazyk.

U Václavova potomka Ladislava Veléna Černoohorského z Boskovic a na Moravské Třebové také nelze zcela prokazatelně udat počet pečetidel, minimálně ale pečetil sedmi typáři. Než se však pustíme do samotného popisu pečetí, představíme si Ladislava Veléna blíže.

Ladislav je totiž osobou velmi zajímavou. Byl to nejbohatší a neslavnější pán svého času na Moravě, „*učenec a humanista*.“¹⁵⁷ Jeho strýc Tas z Boskovic, olomoucký biskup, mu umožnil studium v Itálii. Studia opustil jako všestranně vzdělaný člověk a cestoval po celém světě, přičemž si domů ze svých cest přivezl spoustu rukopisů, knih, obrazů a dalších artefaktů. Nejspíše po vzoru strýce vstoupil do duchovního řádu a zastával významné církevní úřady.¹⁵⁸ Byl olomouckým kanovníkem i proboštem u svatého Petra v Brně.¹⁵⁹ Původně působil ve službách českého a uherského krále Matyáše Korvína, ale poté, co nechal Matyáš popravit jeho staršího bratra Jaroslava, odvrátili se od Matyáše Ladislav a další členové Boskovického rodu. Navíc byl v rámci udržení rodu nucen opustit duchovní stav a

počátku novověku. (Příspěvek k poznání pečetí olomouckých biskupů a moravské šlechty v období 1471–1526), s. 102.

¹⁵⁶ ZA Opava, pracoviště SOKa Olomouc, AMO, inv. č. 301, poř. č. 366.

¹⁵⁷ Ivana MUSILOVÁ, *Náboženské poměry na boskovickém panství v předbělohorském období z pohledu svědeckví soudobých lokálních pramenů městské správy*, *Studia Historica Brunensia* 62, 2015, č. 1, s. 403.

¹⁵⁸ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 40.

¹⁵⁹ J. BRÁNSKÝ, *Čtyři z Boskovic*, s. 23.

převzít po bratrovi správu rodového majetku.¹⁶⁰ Bydlel v Letovicích, vládl na Boskovicích a v roce 1486 odkoupil Moravskou Třebovou.¹⁶¹ Sídlo v Moravské Třebové mu však brzy přestalo vyhovovat, a tak před rokem 1490 zahájil přestavbu nepohodlného hradu v renesanční zámek.¹⁶² Zde umístil své sbírky, o kterých se pochvalně vyjádřil i král Vladislav II. Jagelonský, který v Moravské Třebové strávil v roce 1498 několik dní jako Ladislavův host. O Ladislavově podpoře stavebnictví svědčí i fakt, že stavěl či opravoval kostely v Boskovicích, Chornicích a přestavby lze předpokládat i na hradech v Boskovicích a Letovicích.¹⁶³ Po Matyášově zradě působil jako důvěrník a rádce českého krále Vladislava. Také byl krajským hejtmanem v Olomouci.¹⁶⁴ V roce 1496 se stal nejvyšším komorníkem a v této funkci setrval do roku 1506. Znovu do úřadu nastoupil v roce 1516 a setrval tu až do své smrti v roce 1520.¹⁶⁵ Po zisku Moravské Třebové se považuje za zakladatele moravskotřebovské větve.

Nyní už ale zpět k typologii. Nejprve si pořídil 20 mm velký typář, jehož použití dokládá jediný dokument datovaný k 21. říjnu 1477.¹⁶⁶ Pečeť černé barvy chrání vosková miska přivěšená k listině pomocí pergamenového proužku. Jako všechny dosavadní otisky má i tato menší pečeť dvě části – opisovou a obrazovou. V tomto případě je pečetním motivem španělský štít s tradiční figurou. Ještě si lze povšimnout rostlinné rozviliny umístěné nad štítem. Obraz je od zbytku pečeti oddělen linkou a za ní pak vzniká prostor pro legendu. Tu rytec vyvedl v češtině a v latině – sigla „s“ od latinského slova sigillum a gotickou minuskulou. Motiv rozviliny se objevuje i v opise, kde je vykreslen za každým slovem: s(igillum) laczlaw z bozkowycz . Zvláštní je použití litery „y“ v posledním slově legendy. Funkce pečeti je i v tomto případě ověřovací.

Typ osobní hlavní pečeti uplatnil dvakrát. Nejprve 14. ledna 1490¹⁶⁷ a pak 18. prosince 1491.¹⁶⁸ Tentokrát je již otisk červený a představuje úplný znak. Dole do

¹⁶⁰ J. ŠMERAL, *Itinerář*, s. 159.

¹⁶¹ J. BRÁNSKÝ, *Čtyři z Boskovic*, s. 23.

¹⁶² František SPURNÝ a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku – Severní Morava*, Praha 1983, s. 156.

¹⁶³ J. BRÁNSKÝ, *Čtyři z Boskovic*, s. 23.

¹⁶⁴ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeti*, s. 85.

¹⁶⁵ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na neočíslované straně umístěné před stránkou se značením 4.

¹⁶⁶ MZA Brno, pracoviště SOKA Blansko, *Archiv města Boskovice*, inv. č. 2, e. č. 2.

¹⁶⁷ Tamtéž, *Archiv města Letovice*, inv. č. 1, e. č. 1.

¹⁶⁸ Tamtéž, *Archiv města Boskovice*, inv. č. 3, e. č. 3.

opisové části zasahuje kolčí štít se znamením. Na něm prodlívá kolčí vpravo hledící helm s do obou stran odletujícími příkrývadly. Helma tvoří podstavec pro pomocný klenot, polštář, jež je nositelem klenotu v podobě dvou spojených věníků narušujících opis v horní části. Tento typ se od ostatních Ladislavových typů liší nejen postavením věníků (spojené nikoliv zkřížené), ale i použitím neobvyklých liter v legendě. Hovoříme o písmenu „A“, které má podobu Λ . Zmíněný znak naznačuje, že je legenda vyhotovena na stuze v raně novověké kapitále.¹⁶⁹ Opis zní: LADISLAVS/ D(E) BOZKOWIC. Legendu doprovází ozdobný motiv vyobrazený za každým slovem. Zbývá dodat, že jazykem textu je latina a pečeť má ověřovací funkci.

Druhý typ Ladislavovy osobní hlavní pečeti dokazuje listina z 2. února 1494.¹⁷⁰ Způsob vyobrazení pečetního obrazu je sice tradiční, ale přeci jen ojedinělý. 30 mm velký otisk chrání vosková miska připevněná k dokumentu pergamenovým proužkem. Uprostřed spočívá boskovický znak – k pozorovateli nasměrovaný kolčí štít uvnitř se sedmizubým lomeným hřebenem, vpravo hledící přilba s úzkými, ale zdobenými splývajícími příkrývadly a nakonec na polštáři umístěné překřížené dubové haluze. Pečeť je okrouhlá, ale obvod neudává směr legendy. Opis je veden nepravidelně na dvou stuhách. Stojí zde: S(igillum)/LAdislau / z / boskobicz • – dochází tu k záměně hlásky „w“ za hlásku „b“ a zvláštností je použití velkých liter „L“ a „A“. Velká sigla „S“ je pozůstatkem dobové zvyklosti. Text je z větší části veden gotickou minuskulou. Opis je český a latinský. Jméno je nestandardně v nominativu.

Poté pečetil 18 mm velkým typářem, jehož užívání je doloženo jediným otiskem z 6. října 1494.¹⁷¹ Jedná se o znakovou pečeť, v jejímž středu se nachází španělský štít s figurou krokve se sedmi hroty (patrných je vzhledem k poškození pouze šest). Nad štítem jsou zřejmá písmena L Z B. Pečeť je přitištěná, a přesto, že se dochovala v podobě zlomku, lze zajisté určit i barvu pečetního vosku – typář byl otištěn do vosku červené barvy. V tomto případě se nejedná o typ osobní hlavní pečeti, ale o okrouhlý signet, který postrádá legendu, ale nahrazují ji majuskulní iniciály majitele.

¹⁶⁹ Jiří ROHÁČEK, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007, s. 32.

¹⁷⁰ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 351, poř. č. 416.

¹⁷¹ Tamtéž, pracoviště Státní okresní archiv Šumperk, *Archiv města Šumperk*, sign. 40, inv. č. 9, listina ze dne 6. října 1494, dostupné z: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=D2619D1AD9334713BA31F60FDDC21DCB> [20. 6. 2018].

Další typ osobní hlavní pečeti upotřebil 29. června 1495¹⁷² a 6. února 1498.¹⁷³ Červený otisk, v prvním případě volně přitištěný na listině, se nedochoval celý, původní velikost ale činí 27 mm. Druhý otisk tkví ve voskové misce, tudíž je na listinu přivěšený pomocí pergamenového proužku. Obsahem je opět tzv. úplný erb. Vpravo orientovaná kolčí kompozice dole zasahuje do česky a latinsky psané legendy. Nechybí ani příkrývadla vlající do obou stran. Klenot tvoří zkřížené věnky umístěné na obvyklém pomocném klenotu. Pečetní pole je tradičně odděleno od opisu linkou. Text, vyhotovený v gotické minuskule, se vine po obvodu okrouhlé pečeti a zní: s(igillum).ladislaw*z*bozkowi[cz]. Jméno je rovněž nesprávně v nominativu. Exempláře vznikly za účelem ověřovací funkce.

Typem osobní hlavní pečeti je typář prokazatelně užitý ve třech případech, 23. dubna 1496,¹⁷⁴ 29. června 1496¹⁷⁵ a 6. února 1499.¹⁷⁶ Otisky jsou provedeny do červeného vosku a to za účelem přivěšení pomocí pergamenového proužku. Pečeti jsou chráněny voskovou miskou a přivěšeny ve funkci ověřovací. Otisk měří 27 mm. Rytec vyryl na pásce po obvodu typáře slova S(IGILLUM) / LADISLAI • DE • / BOZKOWICZ. Jak již z popisu vyplývá, jazyk je latinský a typem písma je raně novověká kapitála. Legenda je ve spodní části přerušena kolčím štítem, nad nímž je umístěna vpravo natočená kolčí přilba s odlétávajícími příkrývadly. Klenot tvoří dvě překřížené dubové haluze položené na polštáři.

Patrně posledním typem je 25 mm velký otisk z 15. září 1504.¹⁷⁷ Stejnou pečeť použil i o rok dříve na listině z 26. června 1503.¹⁷⁸ Pečeť majitel přitiskl na listinu ve funkci ověřovací. Na první pohled vypadá tento pečetní typ stejně jako ten předešlý, ale rozdíl můžeme vidět ve velikosti. Tento otisk osobní hlavní pečeti je menší, tudíž se zmenšuje i prostor pro legendu, která tak má písmena těsně vedle sebe a slova pak působí jako jednolitý text. Obraz otisku je výrazně bohatší než pečetní obrazy otisků z 15. století. Kolčí štít s obvyklou figurou dole rovněž zasahuje do legendy, na něm je usazena vpravo orientovaná kolčí helma s příkrývadly rozevlátými do obou stran a nechybí ani dvě zkřížené dubové haluze položené na polštáři. Nad klenotem je patrný

¹⁷² ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 356, poř. č. 421.

¹⁷³ Tamtéž, inv. č. 368, poř. č. 434.

¹⁷⁴ Tamtéž, inv. č. 361, poř. č. 427.

¹⁷⁵ Tamtéž, inv. č. 363, poř. č. 429.

¹⁷⁶ AMB, SLML, inv. č. 880.

¹⁷⁷ Tamtéž, inv. č. 937.

¹⁷⁸ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 403, poř. č. 469.

letopočet 1499. Zakomponovaný letopočet ve většině případů značí datum vzniku daného typáře, nebo významnou událost pojící se s tím daným rokem. S přihlédnutím k tomuto exempláři se přikláníme k první možnosti. Opis je vyveden na stuze, a to v latinském jazyce a raně novověkým kapitálním písmem – typicky raně novověké jsou litery „A“, „E“ a „O“.¹⁷⁹ Legenda zní: S(IGILLUM) LADISLAI / DE. BOZKOBI/. Po obvodu pečeti se vine perlovec. Barva vosku je tradičně červená.

Dalším pokračovatelem této boskovické linie je Kryštof z Boskovic, Ladislavův potomek. Od roku 1521 zasedal na zemském sněmu.¹⁸⁰ Od roku 1530 do roku 1535 stál v čele nejvyššího komornictví¹⁸¹ a roku 1540 byl ustanoven moravským zemským hejtmanem, ale setrval zde pouze rok.¹⁸² V témže roce vedl dva tisíce Moravanů do Uher proti tureckému sultánovi Solimanovi.¹⁸³ Po otci zděděné Boskovice a Trnávku prodal¹⁸⁴ a ponechal si pouze Moravskou Třebovou, Zábřeh, Sovinec a Rudu. Svému synovci Janovi Jetřichovi přenechal Úsov a Litovel.¹⁸⁵ Za své třicetileté vladaření ale učinil i nové koupě – například koupil Německou Rudu, Mladkov, vsi Mirůtky (dnes Měřůtky), Jestřebí, Křižanov, Svánov (Svojanov u Bouzova) či ves Plinkouty (dnes Plinkout) se železnými doly, kterou odkoupil od olomoucké kapituly v roce 1548. V roce 1544 postoupil městečko a hrad Letovice, Třebětín, Vanovice, Slatinku, Zboněk, Zábludov, díl Vranové, Radiměře a Lazinova hraběti Kryštofu z Hardeku.¹⁸⁶

Podle našich informací užíval Kryštof dva typy osobních hlavních pečeti a signet.

Typičtější pečetí je 26 mm velký okrouhlý otisk, jenž svým obrazem připomíná pečeť Ladislavovu. Prokazatelně pečetil majitel typářem v období od 11. října 1528¹⁸⁷ (v tomto případě se však pečeť u listiny nedochovala) až do 28. září 1547.¹⁸⁸ Pečetní látkou je ve všech případech červený včelí vosk, rytec pro zhotovení opisu použil

¹⁷⁹ J. ROHÁČEK, *Epigrafika v památkové péči*, s. 32.

¹⁸⁰ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 51.

¹⁸¹ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na neočíslované straně umístěné před stránkou se značením 4.

¹⁸² J. LOUDA, *Moravští zemští hejtmani*, s. 20.

¹⁸³ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 51.

¹⁸⁴ Emanuel JANOUŠEK, *Paměti města Letovic*, Letovice 1937, s. 35.

¹⁸⁵ *Tamtéž*, s. 53.

¹⁸⁶ *Tamtéž*, s. 52.

¹⁸⁷ MZA Brno, pracoviště SOKA Blansko, *Archiv města Boskovic*, inv. č. 5.

¹⁸⁸ ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, *AMO*, inv. č. 699, poř. č. 773.

humanistickou majuskulu a latinským písmem pak vyryl S(IGILLUM)/CRISTOFFOR / DE BOZKOWICZ/. Způsob připevnění k listině se opět shoduje – přivěšení na pergamenovém pásku, pouze v jednom případě nahrazují proužek hedvábně nitě. Takovýmto otiskem stvrdil Kryštof také listinu z 8. listopadu 1543.¹⁸⁹ Ten je navíc obohacen o voskovou miskou, která je však silně poškozená, dochovala se z ní jen polovina. Obraz pečeti opět představuje úplný erb. Čím mladší doba, tím propracovanější obraz pečeti, a to platí i v tomto případě. Kryštofova osobní hlavní pečeť nápadně připomíná typ osobní hlavní pečeti jeho otce Ladislava – kolčí štít s typickou figurou přerušuje legendu a stojí k nám čelem, nad ním je však vpravo natočená turněřská helma, od níž odletují bohatě řasená příkrývadla, a klenotem jsou dvě podlouhlé překřížené dubové haluze, jež nese sametový polštář. Nesmíme zapomenout uvést, že nositelem legendy jsou dvě vlnící se stuhy.

Druhý typář vytvářel oválný otisk signetu o velikosti 17:15 mm. Pečeť neobsahuje legendu jako otisky předešlých představitelů rodu, ale pouze nápis v podobě majuskulních iniciál – v horní části písmena HC V VT, jež mají představovat jméno majitele v německém jazyce – Christof herr von Tubau. Zajímavostí je, že první dvě písmena jsou prohozena a že se tu objevují dvě hlásky „V“, tento vlastníkův záměr nám však není jasný. Pečetní obraz nás nepřekvapí, neboť jde opět o úplný znak, ovšem s další změnou – helm umístěný nad renesančním štítem nehledí vpravo, nýbrž společně se štítem směřuje vpřed. Helm je klasicky obohacen o příkrývadla, která přitvrzují na bohatosti i velikosti. Klenot se nezměnil, zkřížené dubové haluze lpí na sametovém polštáři. Figuru na renesančním štítu záměrně nezmiňujeme, jelikož zůstává stále stejná – krokev o sedmi hrotech. Jediný známý otisk daného typáře pochází z roku 1542. Další znaky pečeti, které za normálních okolností popisujeme, nyní nelze udat, jelikož se jedná o fotografii z literatury.¹⁹⁰

Pravděpodobně posledním typem osobní hlavní pečeti stvrdil Kryštof listinu z 27. dubna 1545.¹⁹¹ Před sebou máme červený, ve voskové misce umístěný, okrouhlý otisk přivěšený k dokumentu pomocí pergamenového proužku. Výplní daného exempláře je obvyklý úplný erb a legenda. Celý znak hledí čelem k nám. Renesanční štít s klasickou boskovickou figurou nese turnajovou přilbu, která tvoří podstavec pro

¹⁸⁹ AMB, *SLML*, inv. č. 1358.

¹⁹⁰ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeteř*, s. 91.

¹⁹¹ ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, *Archiv města Litovel (dále jen AML)*, inv. č. 79, sign. A-I-35.

pomocný klenot – polštář. Na něm jsou umístěné dva překřížené věníky, jež jsou zajímavé svým vyobrazením; nejsou tu k vidění dubové listy, ale shluk „kuliček“ tvořící věníky. Tyto tzv. dubové listy jsou však součástí přilby – představují příkrývadla, která se však nenacházejí na helmě, ale vystupují zpoza helmy. Opis v tomto případě nenese stuha, ale páska a rytec ho vyryl humanistickou majuskulou, česky po obvodu pečeti. Zní následovně: : CRISTOF: / • Z• BOZKOWIC. Velikost otisku činí 28 mm.

Kryštofův nástupce Ladislav Velen z Boskovic nepečetil, nebo o tom spíše nemáme dochované materiály, a proto se zaměříme na Kryštofovy vnuky, Václava a Jana z Boskovic. I oni sídlili na zámku Moravská Třebová a prováděli na něm nové úpravy – dokončili úpravy jižního křídla zámku s řadou reprezentačních sálů. Jižní křídlo se nově neslo v renesančním duchu a s ostatními křídly bylo propojeno otevřenou arkádovou chodbou.¹⁹²

Václav jako starší syn zdědil po svém otci statky Moravskou Třebovou a Sovinec, zatímco jeho bratr Jan obdržel Zábřeh a Rudu.¹⁹³ Na sněmu v roce 1569 zastával namísto Albrechta z Boskovic úřad nejvyššího komorníka. Víme o něm, že zemřel bezdětný dne 23. června 1569.¹⁹⁴ Václav za svůj život použil tři pečetní typáře, z toho jeden signet.

Typ osobní hlavní pečeti použil majitel minimálně třikrát. My si popíšeme červený otisk do voskové misky z 1. září 1558.¹⁹⁵ Okrouhlou pečeť vyplňuje úplný erb tvořený renesančním štítem, vpravo nakloněnou turnajovou přilbou, polštářem a překříženými věníky. Příkrývadla simulují rostlinné motivy. Pečetní pole dělí od legendy linka. Do prostoru nad ní je podél hrany pečeti vsazena česky psaná legenda. Ta uvedená v humanistické majuskule zní: WACZLAW Z BO/ ZKO A NA TREB/ O/. Otisk měří 28 mm.

Signet, prstenová pečeť, uzavíral dokument z 14. července 1565.¹⁹⁶ Otisk je uložen pod papírovým krytem, tudíž barvu vosku nemůžeme jednoznačně určit. Obsahem osmihranného signetu o velikosti 14:11 mm je opět úplný erb a iniciály

¹⁹² F. SPURNÝ a kol., *Hrady*, s. 158.

¹⁹³ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 55.

¹⁹⁴ *Tamtéž*, s. 56.

¹⁹⁵ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 830, poř. č. 906.

¹⁹⁶ *Tamtéž*, inv. č. 905, poř. č. 981.

majitele v horní části. Čelem k nám stojí renesanční štít s figurou lomeného sedmizubého hřebene, na něm sedí přilba, kterou nelze kvůli malé velikosti přesněji identifikovat, a nechybí ani dva odkloněné věníky stojící na polštáři. V horní části znaku dlí tři písmena – iniciály majitele W Z B. Ačkoli jde pouze o tři hlásky, písmo i jazyk podle nich určíme – humanistická majuskula a český jazyk.

Dalším exemplářem je 29 mm veliký červený otisk. Barvu vosku jsme schopni určit pouze proto, že prosvítá pod papírovým krytem. Ten sice čitelnost zhoršuje, obraz je však přesto viditelný. Nachází se tu renesanční štít s obvyklou boskovickou figurou, turnéřskou přilbou s příkrývadly a polštářem, nositelem dvou zkřížených věníků. Opis střeží dvě krátké stuhy po obou stranách pečeti. V první vyčteme slovo WACZLAW, druhá je bohužel nečitelná. Jazykem textu je čeština a písmem humanistická majuskula. Ještě doplníme, že Václavův typ osobní hlavní pečeti s datem 17. července 1565¹⁹⁷ lemuje po obvodu věnec. K dispozici máme ještě jeden červený otisk, tentokrát k voskové misce, z 23. května 1525.¹⁹⁸

Jeho bratr Jan (Kryštof) Černoorský z Boskovic spojil po Václavově smrti državy Moravskou Třebovou a Sovinec spolu se svými a opět tak ovládl celé panství zděděné po svém dědovi Kryštofovi.¹⁹⁹ S dědem a bratrem ho spojovalo i něco jiného, totiž víra. Celý život byl oddán Jednotě bratrské.²⁰⁰ V letech 1580 až 1590 spravoval úřad nejvyššího sudího.²⁰¹ V roce 1589 zemřel, aniž by zanechal potomky. Janem Boskovickým na Třebové vymřela hlavní linie Boskovicko-Třebovská.²⁰²

Jan vlastnil dva typy osobní hlavní pečeti a signet. První typ používal mezi 6. březnem 1547²⁰³ a 26. červnem 1588.²⁰⁴ Námi popisovaná pečeť, vztahující se k poslednímu zmíněnému datu, měří 30 mm. Jedná se o červený otisk přitisknutý na listině v ověřovací funkci. V jiných případech se otisk nachází pod papírovým krytem či přivěšený na pergamenovém proužku a zasazený do voskové misky. Námi pozorovaná pečeť je prasklá po celé délce a tím se zhoršuje čitelnost opisu i obrazu.

¹⁹⁷ Tamtéž, inv. č. 906, poř. č. 982.

¹⁹⁸ MZA Brno, E9, sign. K 19, listina ze dne 23. května 1525, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_15250523_K19-r.jpg [21. 6. 1018].

¹⁹⁹ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 56.

²⁰⁰ *Tamtéž*, s. 58.

²⁰¹ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na straně 4.

²⁰² A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 60.

²⁰³ AMB, *SLML*, inv. č. 1391.

²⁰⁴ *Tamtéž*, inv. č. 2255.

Pečetní pole silně připomíná to u oválného signetu Kryštofa. Úplný znak je umístěn přes celou pečeť, to znamená, že do opisu zasahuje jak v horní, tak i v dolní části. Renesanční štít se honosí sedmizubým lomeným hřebenem a je k nám namířen čelem. Na štítu sedí rovněž vpřed orientovaná turnajová přilba, z níž vyrůstají honosná příkrývadla. Již se nejedná o celistvé kusy (hadry), ale podoba pozdějších příkrývadel boskovických pečetí spíše připomíná rostlinné motivy, úzké a hojně rozvité. Přilba nese sametový polštář, jenž zastává funkci pomocného klenotu a na němž stojí dvě zkřížené dubové haluze. Opisový text je vsazen do pásy. Legenda je vedena humanistickou majuskulou a zní: + IAN + HER VO/ N/ BOSKOWIC +. Jazykem textu je čeština a němčina.

Druhý typ osobní hlavní pečeti se nám dochoval na listině z 15. prosince 1581.²⁰⁵ Červený otisk ve voskové misce je přivěšen na dokumentu díky pergamenovému proužku. Na první pohled je tento typ shodný s typem předchozím, ale přeci jen tu rozdíl je, a to ve štítu. Na tomto artefaktu se rodová figura nenachází v renesančním štítu, nýbrž v kartuši. Rovněž čelem k nám směřuje turnéřská přilba s bohatě rozvitými a celý zbytek pole zaplňujícími příkrývadly. Jako již tradičně je helma nositelem polštářku, který drží dva překřížené věníky. Hrana stuhy způsobuje přechod mezi pečetním textem a samotným obrazem. Po obvodu 30mm otisku, ve stuze, se vine majuskulní text v českém jazyce a zní: JAN Z BOZKOWIC/ Z / A NA TRZEBOWIE. Okraj pečeti zdobí věnec.

A konečně popíšeme oválný signet o velikosti 14:12 mm, jenž uzavíral listinu z 20. září 1579.²⁰⁶ Uvnitř otisku se vyskytuje úplný erb (v podstatě zmenšenina prvního typu osobní hlavní pečeti) směřující vpřed – renesanční štít s figurou sedmizubého lomeného hřebene, turnajová přilba s příkrývadly a polštář s dvěma zkříženými věníky. Stejně jako u předchozích představitelů i zde chybí legenda, ale vyskytují se tu iniciály majitele, konkrétně písmena IZ/B. Co se jazyka a písma týče, nedochází ke změně – český jazyk a humanistická majuskula. Celý otisk ukrývá papírový kryt.

Moravskotřebovskou větev pánů z Boskovic započal Ladislav Velen z Boskovic, který Moravskou Třebovou koupil v roce 1486. Po skonu Václava a Jana

²⁰⁵ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AML, inv. č. 85, sign. A-I-40.

²⁰⁶ Tamtéž, AMO, inv. č. 1015, poř. č. 1093.

z Boskovic v roce 1589 zdědil residenční sídlo Ladislav Velen ze Žerotína.²⁰⁷ A tak po sto letech přechází zámek do rukou člověka, který zvláštní náhodou nese jméno toho, kdo z něj vybudoval přepychové sídlo.

Protože jsme tuto větev rodokmenu zakončili, přesuneme se zpátky k Václavovi Černoorskému z Boskovic a na Račicích, otci Ladislava Veleny, a jeho dalším potomkům.

Vedle Václava máme zprávy o pečetění také u jeho bratrů Benedikta Černoorského z Boskovic a Bohuslava z Boskovic, avšak námi podstoupená sonda nevydala ani jeden otisk těchto dvou pánů. Bohužel ani literatura na jejich pečeti neodkazuje, proto se podíváme na pečetní typy o generaci dále, a to na otisky bratrů Ladislava Veleny z Boskovic.

Začneme tedy Albrechtem z Boskovic. Po smrti otce zdědil polovinu Letovic a odtud pochází jeho přídomek – Albrecht z Boskovic a Letovic. V roce 1493 přikoupil ke svému statku ještě Malou Slatinku.²⁰⁸ Nezastával sice žádný vysoký úřad, ale typáře se po něm dochovaly, a to rovnou čtyři.

První typ osobní hlavní pečeti nese pouze španělský štít s figurou Boskoviců. Dva takové otisky jsou přivěšeny na pergamenovém proužku na listinách z 25. dubna 1466²⁰⁹ a 25. června 1477.²¹⁰ První z nich vznikl otištěním 25 mm velkého typáře do vosku černé barvy. Jak již bylo naznačeno, v pečetním poli spočívá španělský štít s figurou krokve o sedmi hrotech. Opis obíhá po obvodu kulaté pečeti v pásce. Legenda se nese v českém jazyce, v gotické minuskule a zní: s(igillum) : albrecht :. z :. bozkowicz. Opět je jméno nestandardně v nominativu. V opisové části před písmenem „s“ stojí rostlinná rozvilina a tečky umístěné za jednotlivými slovy legendy nahrazují hvězdičky. Tímto exemplářem zpečetil společně se svými bratry Jaroslavem a Oldřichem prodej jejich dědičných vsí radě města Brna. Nutno dodat, že všechny otisky na listině, včetně této, chrání ochranná vosková miska.

Druhým typem osobní hlavní pečeti je okrouhlý otisk přitištěný na listině z 21. září 1477.²¹¹ Tento otisk dokládá jediné použití typáře o velikosti 27 mm a i tak se nám

²⁰⁷ F. SPURNÝ a kol., *Hrady*, s. 158.

²⁰⁸ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 40.

²⁰⁹ AMB, *SLML*, inv. č. 498.

²¹⁰ Tamtéž, inv. č. 612.

²¹¹ Tamtéž, inv. č. 613.

z něj dochoval pouze 21 mm velký zlomek. Přestože značná část pečeti chybí, můžeme rozpoznat vpravo orientovanou kolčí helmu, která nese snad polštář a na něm dva věníky. Patrná jsou rovněž rozevlátá příkrývadla, ale ještě ne tak detailně vykreslená, jako tomu bylo u představitelů moravskotřebovské větve. Podobně jako chybí část pečetního obrazu, chybí i část legendy. Přečteme pouze: [albrecht] bozkowicz. Jako písmo zvolil rytec gotickou minuskulu a opis provedl v českém jazyce. Pečeť je přitištěna volně v ověřovací funkci. Zbývá dodat, že jako pečetní látka posloužil černý včelí vosk.

Otisk třetího typáře z 21. října 1477²¹² zůstává záhadou, neboť se v ledasčem shoduje s otiskem typáře předchozího. Tak předně, dochoval se nám jen jeden artefakt a to opět v podobě zlomku. Dalším shodným prvkem je barva vosku, tedy černá, a způsob přivěšení – pomocí pergamenového proužku ve voskové misce. Z obrazu je čitelný pouze španělský štít s figurou a část přilbice s jedním věníkem. Opis vedený gotickou minuskulou bohužel nelze kvůli nečitelnosti přečíst. Vzhledem k tomu, že máme k dispozici jen jeden otisk, a to navíc takto poškozený, nelze vyloučit, že tento otisk je ve skutečnosti otiskem typáře předchozího, a tudíž existují jen tři typy osobních hlavních pečeti Albrechta z Boskovic a na Letovicích, nikoliv čtyři. Rozdílnost sledujeme ve vyhotovení klenotu – zatímco jsou věníky na předchozím otisku kulaté, tyto již vykreslují jejich olistění po obvodu. Liší se také provedení příkrývadla. Sledovaná pečeť navíc naznačuje damaskování hvězdicovým motivem, ale kvůli poškozenému exempláři jej není možné bezpečně potvrdit.

Zajímavé jsou čtyři další otisky čtvrté osobní hlavní pečeti. Dochovaly se na listinách z 11. prosince 1491,²¹³ z 29. června 1495,²¹⁴ ze 17. září 1495²¹⁵ a z 29. června 1496.²¹⁶ Oba otisky jsou červené, ale první z nich je na listině přitištěný a druhý z nich visí na listině pomocí pergamenového proužku, uschovaný ve voskové misce. Uvnitř pečetního pole se nachází obvyklý motiv – úplný erb. Vpravo natočená kolčí kompozice zabírá převážnou část obrazu. Příkrývadla jsou bohatá a mají podobu

²¹² MZA Brno, pracoviště SOkA Blansko, *Archiv města Boskovic*, inv. č. 2, e. č. 2.

²¹³ Tamtéž, *E9*, sign. D 5, listina ze dne 11. prosince 1491, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_14911211_D5-r.jpg [21. 6. 2018].

²¹⁴ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, *AMO*, inv. č. 356, poř. č. 421.

²¹⁵ MZA Brno, *E 8 Cisterciáci Žďár*, inv. č. 133, sign. A 125, listina ze dne 17. září 1495, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E8-Cisterciacki-Zdar/MAZB_14950917_E8-A125-133-r.jpg [21. 6. 2018].

²¹⁶ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, *AMO*, inv. č. 363, poř. č. 429.

listoví. Věníky stojí na polštáři v překřížené poloze. Zbytek pole vyplňuje netradičně rozmístěná stuha, umístěná v horní části pečeti, právě tím jsou otisky ojedinělé. Latinský opis zní: S(igillum)/Alberthus/de/boskovic a je vyryt gotickou minuskulou. Zajímavá je shodnost tohoto typáře s typářem Ladislava z Boskovic, a to nejen v netradičním rozmístění stuh, ale také použitím velké litery u jména majitele. Rovněž se tu opakuje velká počáteční sigla „S“, která je pozůstatkem dobové zvyklosti. Majitel pečeť použil za účelem ověřovací funkce.

Další zajímavou osobností je bratr Albrechta a Ladislava, Jaroslav z Boskovic. Jaroslav byl nejstarším synem Václava z Boskovic. Již jako velmi mladý vešel do služby k Matyáši Korvínovi a působil jako jeho důvěrník a diplomat.²¹⁷ Stál také u podpisu smlouvy, která rozdělila Korunu českou na České království spravované Vladislavem Jagellonským a na Moravu, Lužnici a Slezsko, které od této doby patřily Matyáši Korvínovi, jenž je díky smlouvě nově titulován českým králem.²¹⁸ Jaroslav z Boskovic vedl v letech 1483–1484 komornictví olomouckého soudu.²¹⁹ V roce 1484 stál po boku Matyáše, který vyhlásil císaři Fridrichovi válku, neboť si chtěl podmanit Rakousy. Cesta do Vídně ho ale stála život, jelikož někdo zaútočil na Matyáše a Jaroslavovi odpůrci svedli vinu na Jaroslava.²²⁰ Ten byl pak odsouzen a roku 1485 ve Vídni popraven.²²¹ Po této události zanevřel celý rod Boskovický na krále Matyáše, a to hlavně Dobeš z Boskovic, který sloužil u Matyáše a jako jeho velitel mu pomohl dobýt Vídeň. Po tomto incidentu však ze služby vystoupil a postavil se na stranu císaře Fridricha.²²²

Ze starších dokumentů vyplývá, že Jaroslav pečetil, a to nejen jednou. Do dnešních dnů se nám však zachovaly jen dva otisky jediného typáře, z 25. dubna 1466²²³ a z 21. října 1477,²²⁴ přičemž druhý jmenovaný je značně poškozený. O této listině jsme mluvili už v souvislosti s Albrechtem z Boskovic. Jaroslav však na rozdíl od svého bratra Albrechta nepoužil typář s malým znakem, ale typ osobní hlavní pečeti představující úplný znak. Dalším viditelným rozdílem je i větší zdobnost černého

²¹⁷ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 36.

²¹⁸ *Tamtéž*, s. 37.

²¹⁹ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na neočíslované straně umístěné před stránkou se značením 3*.

²²⁰ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 38.

²²¹ J. BRÁNSKÝ, *Čtyři z Boskovic*, s. 23.

²²² A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 39.

²²³ AMB, *SLML*, inv. č. 498.

²²⁴ MZA Brno, pracoviště SOKA Blansko, *Archiv města Boskovice*, inv. č. 2, e. č. 2.

otisku. Úplný erb je vyobrazen přes celou pečeť, ale na jeho složení nás nic nepřekvapí. Vespod je španělský štít s boskovickou figurou, nad ním spočívá kolčí prilba se sametovým polštářem, jenž slouží jako podklad pro zkřížené dubové haluze. Příkrývadla odlétávající od prilby působí natolik zdobeně, že spíše připomínají rostlinné stonky. Latinský opis je umístěn na stuze a zní: s(igillum) . iaroslai . / d(e) . boskowicz /. Jak legenda napovídá, byl opis vyryt gotickou minuskulou. 30 mm velký otisk je přivěšený pomocí pergamenového proužku a nachází se ve voskové misce, která je však značně poškozená. Funkce pečeti je ověřovací.

Již několikrát zmíněnou listinu z 25. dubna 1466²²⁵ pečetil spolu s bratry i Václav z Boskovic a Černé Hory. Tento otisk je také jediným dokladem toho, že Václav z Boskovic pečetil. Jedná se o 23 mm velký otisk osobní hlavní pečeti. Proveden byl do voskové misky a zavěšen byl na pergamenovém proužku. Nositelem obrazu je španělský štít s figurou sedmizubého lomeného hřebene, jehož pozadí je šikmo šrafováno za účelem zaplnění pečetního pole. Šrafování je vymezeno silnou kulatou linkou okolo pečetního obrazu. Na pásce je český a latinský minuskulní opis: s(igillum) * waczlaw * z bozkawicz *****. I v tomto případě je chybně uvedeno jméno majitele vzhledem k předcházející sigle „s“.

2.5 *Trnavsko-bučovická linie*

Posledním pečetitelem v této generaci je Oldřich Trnavský z Boskovic, který započal linii trnavsko-bučovickou.²²⁶ Držel Cimburk u Litovle a hrad Trnávku.²²⁷ Jeho syn Václav pak držel Bučovice a odtud název linie. Zemřel v roce 1500 a zanechal po sobě šest synů a dvě dcery.²²⁸

Od něj se nám dochovaly pouze dva otisky jednoho typáře, a to opět na listině naposledy zmíněné²²⁹ a na listině ze 14. ledna 1490.²³⁰ Oldřich použil typ osobní hlavní pečeti s úplným znakem. Pečeť je černé barvy a měří 24 mm, avšak otisk z roku 1490 vyjadřuje již jistou progresi, protože barva vosku je už červená. Obraz představuje kružbu (gotický čtyřlíst), v níž se vyjímá španělský štít, nesoucí lomený hřeben se sedmi zuby. Nad štítem spočívá kolčí helm se sametovým polštářem a dvěma

²²⁵ AMB, *SLML*, inv. č. 498.

²²⁶ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 99.

²²⁷ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeti*, s. 85.

²²⁸ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 99.

²²⁹ AMB, *SLML*, inv. č. 498.

²³⁰ MZA Brno, pracoviště SOkA Blansko, *Archiv města Letovice*, inv. č. 1, e. č. 1.

věňiky v podobě klenotu. Helma je samozřejmě obohacena o příkrývadla. Celý znak je orientován doprava. Výseče, které po kružbě v kulaté pečetí zůstávají, představují prostor pro legendu. Ta je vedena gotickou minuskulou, v češtině a latině a zní: s(igillum) odrich z b/ozkowicz +. I zde je jméno chybně, a to nejen kvůli nominativnímu tvaru, ale také kvůli zjevnému opomenutí hlásky „l“. Pokud bychom měli zmínit výrazný prvek, patrný ihned, bude to výrazné oddělení textu od kružby. Legenda se totiž nachází mezi dvěma trojlinkami – jedna je po obvodu pečetí a druhá tvoří kružbu. Způsob přivěšení i funkci pečetí jsme zmínili již u předchozího popisu.

Z Oldřichových šesti potomků nejvíce prosluli synové Artléb z Boskovic, Václav Bučovický z Boskovic a dcera, abatyše, Johanka z Boskovic.

Artléb (z jiných pramenů také Arkleb) byl v roce 1516 hejtmanem brněnského kraje²³¹ a v letech 1519–1524 zastával úřad moravského zemského hejtmana.²³² Co se statků týče, spravoval Artléb Buchlov a Napajedla, které obdržel v roce 1511 od krále Vladislava. Dlouho si je ale neužil, neboť je už v roce 1520 prodal Václavovi z Žerotína. V roce 1515 přikoupil hrad Vranov s městečky Šatavou, Šafovem a Hrádkem. Od této doby se tituluje Vranovský. S nákupem statků pokračoval i nadále, ale v roce 1525 část statků vyměnil za panství Třebíčské a podle něj se pak nazýval Třebíčský.²³³ V letech 1526–1527 pak ještě vedl úřad nejvyššího zemského komorníka.²³⁴ Podobně jako Ladislav Velen z Boskovic byl i Artléb milovníkem umění.²³⁵

Artléb svoji pečetní činnost prokázal dvakrát, ale otiskem jednoho a téhož typáře. Pečetil 5. července 1522,²³⁶ ale v tomto případě použil pečeť svého významnějšího bratrance Kryštofa z Boskovic.²³⁷ Uvedeme si zde pečeť z 22. listopadu 1524.²³⁸ Jedná se o krásně zachovaný otisk ve vosku červené barvy. Opět je náplní pečetního pole úplný erb rodu. Dole se nachází kolčí štít natočený čelem k nám, jenž je nositelem dobře známé figury. Na něm sedí vpravo orientovaná turnajová přílba

²³¹ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 100.

²³² J. LOUDA, *Moravští zemští hejtmani*, s. 20.

²³³ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 102.

²³⁴ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na neočíslované straně umístěné před stránkou se značením 4.

²³⁵ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 102.

²³⁶ ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, AMO, inv. č. 530, poř. č. 601.

²³⁷ Tzv. Carentia sigilli – často se používá pečeť jiného člena téhož rodu, staršího či váženějšího. Srov. J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 7.; V tomto případě se tedy jedná o karentní pečeť.

²³⁸ AMB, *SLML*, inv. č. 1136.

s opět bohatě rozvitými příkrývadly. Laik, jenž pojem „příkrývadla“ nezná, by při prvním pohledu hádal, že se jedná o rostlinné motivy, které mají za úkol vyplnit prázdný prostor v pečetním poli. Pomocný klenot představuje sametový polštář a na něm ulpívají dvě překřížené dubové haluze. Obrubu kulaté pečeti tvoří trojlinka. Po celém obvodu vlaje stuha, která vymezuje prostor pro legendu. Ta je následující: : S(IGILLUM) : ARTLEB : :: / :: Z : BOZKOWIZ/. Text je psán raně novověkou kapitálou, která svědčí o ještě ne úplně pevném zvládnutí nového písma. Legenda je vedena v latinském a v českém jazyce a rovněž je jméno majitele chybně uvedeno v prvním pádu. Zvláštností zůstává písmeno „E“ ve slově „ARTLEB“, které má spíš podobu obráceného „R“. Pečeť je přivěšená pomocí pergamenového proužku a plní ověřovací funkci. Zásahu na výborném stavu pečeti má nepochybně vosková miska.

Nyní se seznámíme s Artlébovým jediným synem, Janem Jetřichem Černoorským z Boskovic. Užíval pouze jediného typu osobní hlavní pečeti v rozmezí od 28. září 1547²³⁹ do 1. ledna 1557.²⁴⁰ Ve všech případech se jedná o červený otisk přivěšený k listině pergamenovým proužkem a uschovaný ve voskové misce. Čelem k nám vyhlíží kolčí štít zasahující ve spodní části do legendy, který obsahuje širokou krokev se sedmi hroty. Nad ním se vyjímá vpravo hledící kolčí přilba s příkrývadly. Vidět můžeme i polštář, který nese dva zkřížené věníky. Boskovický znak se často neměnil, a pokud už docházelo ke změně, představovalo ji vyobrazení věníků, kde docházelo k jisté variabilitě. I Jan Jetřich byl v tomto směru kreativní, neboť jako by někdo rozstříhl dosavadní věníky v půli a zbyly tu tak věníky uprostřed rovnoměrně zastřižené. Můžeme si to vysvětlit i tak, že nahoře věníky do legendy nezasahují, a tak byly o svoji vrchní část připraveny. Pozornost teď tedy směřujeme na pečetní text. Rytec ho vyryl po obvodu okrouhlé pečeti v českém jazyce a v latinském jazyce, a to humanistickou majuskulou. Zní takto: S(IGILLUM)*IAN*GETRZICH*CZERNAHORSKI*Z*BOZKOW/. Opět si můžeme povšimnout nesprávně uvedeného tvaru jména. Neopomeňme ani nápis „1540“ v heraldicky pravé části pečetního pole, které označuje datum zhotovení typáře. Linka opět slouží jako způsob oddělení pečetního pole od legendy. Popisovaný exemplář měří 30 mm.

²³⁹ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 698, poř. č. 772.

²⁴⁰ Tamtéž, AML, inv. č. 81, sign. A-I-37.

Měli bychom zmínit, že pečely také dvě boskovické paní, abatyše, Johanka a Perchta z Boskovic. Jejich typáře se značně liší od typářů dosavadních, neboť jejich úřad vyžadoval vlastní pečetní pravidla. Obě vlastnily velkou pečeť zašpičaté oválného tvaru. Otisky jsou vždy zelené, obrazové a pontifikálního typu. Vzhledem k tomu, že jejich pečeti vyjadřují pouze jejich hodnost a neobsahují boskovické znamení, rozhodli jsme se tyto exempláře blíže nespecifikovat a nezahrnovat do popisu boskovických pečeti. Pečetěmi abatyší se detailně zabýval Miroslav Svoboda.²⁴¹

Artlébův bratr Bohuslav Černohorský z Boskovic pečel také a dokladem nám je jediný otisk jediného známého typáře ze 4. září 1517.²⁴² Otisk nemáme fyzicky k dispozici, a proto provádíme popis na základě obrázku z literatury. Klasický okrouhlá pečeť se nedochovala celá, ale vidět lze úplný erb směřující vpřed. Dole je španělský štít s boskovickým znamením, na něm sedí kolčí přilba s poletujícími příkrývadly. Nechybí ani polštář, nositel dvou zkřížených dubových haluzí. Česky a latinsky psaná legenda, položená na pásku, zní: S(IGILLUM) • BO[/////]/WOSKOWICZ. Správnost opisu bohužel nelze potvrdit. Ještě zmíníme, že písmem je, alespoň podle fotografie, humanistická majuskula. Způsob připevnění k písemnosti a funkci pečeti bohužel nemůžeme za stávajících okolností určit.

Artlébův nejmladší bratr Václav Bučovický z Boskovic zdědil po své manželce Anně z Ojnic bučovické panství a hrad Střilky s panstvím.²⁴³ Dále držel Vizovice a Černou Horu, která mu byla prodána roku 1550. V roce 1540 spravoval úřad nejvyššího hejtmanství, neboť hejtman Jan Kuna z Kunštátu byl zaměstnán za hranicemi.²⁴⁴ V letech 1552–1554 působil jako nejvyšší zemský sudí.²⁴⁵ V roce 1554 skonal a zanechal po sobě dva syny – Albrechta a Jana Šemberu.²⁴⁶

U Václava máme znovu potvrzený pouze jeden typář o velikosti 27 mm. Pečeť je okrouhlá a přivěšená ve voskové misce k listině z 23. dubna 1546.²⁴⁷ Otisk po letech vykrytalizoval, zbělel a nyní poněkud znemožňuje čitelnost. Přesto však vidíme úplný erb, avšak už ne tak monumentální, jako tomu bylo v předešlém případě – dole sice

²⁴¹ Miroslav SVOBODA, *Pečeti abatyší starobrněnského kláštera cisterciacek ve fondu města Hustopečí*, in: Jižní Morava: vlastivědný sborník 39, Brno 2000, s. 45-54.

²⁴² M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeti*, str. 90.

²⁴³ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 106.

²⁴⁴ *Tamtéž*, s. 107.

²⁴⁵ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na straně 4.

²⁴⁶ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 107.

²⁴⁷ AMB, *SLML*, inv. č. 1383.

štít zasahuje do legendy, klenot se však drží v poli pečetním. Již zmíněný štít má podobu kolčího, nad ním se vyskytuje vpravo otočená turnajová přilba s hojně rozvítými příkrývadly. Pomocným klenotem je polštářek nesoucí dva zkřížené věnky. Okrouhlá pečeť je ohraničena dvojitou linkou. V pásce se jeví česky a latinsky psaná legenda. Slova S(IGILLUM) . WACZLAW . CZERNOHORSKY . Z . BOZKOWICZ/ vyvedl rytec silným majuskulním písmem. Již pomalu tradiční špatný tvar jména majitele je přítomen i u této pečeti. Vzhledem k velikosti pečeti a množství slov v legendě je písmo vyryto těsně vedle sebe a mezery mezi slovy se vytrácejí, tudíž opis působí jako jednolitý text. Funkce pečeti je ověřovací.

Mezi poslední zástupce trnavsko-bučovické linie patří synové Václava Bučovického – Albrecht Černohorský z Boskovic a Jan Šembera z Boskovic.

Začněme starším z nich – Albrechtem, který dosáhl významných politických úřadů. V roce 1562 byl zvolen zemským podkomořím, v roce 1564 nejvyšším sudím²⁴⁸ a konečně roku 1567 nejvyšším komorníkem, kterým byl až do své smrti v roce 1572.²⁴⁹ V době, kdy byl nejvyšším zemským komorníkem, vznikla kniha zemských desk, která obsahuje nádherné renesanční kresby, mezi nimiž je i portrét Albrechta od neznámého malíře.²⁵⁰ Držel Černou Horu, Bučovice zděděné po otci a Pozořice, Nové Hrady, Prštice, Veverí, Němčičky a Úsov.²⁵¹ Do historie Černé Hory se právě Albrecht Černohorský z Boskovic zapsal nejvíce. V roce 1556 zde často pobýval a v 60. letech přebudoval dosavadní zchátralý hrad v renesanční zámek se severním dvoupatrovým křídlem, předhradím a konírny.²⁵² Nejvíce se zaměřil na budování předzámčí. Tuto přestavbu dodnes připomíná nápis nad hlavní branou černohorského zámku. Albrecht výrazně podporoval renesanční literaturu a malířské umění na Moravě. Byl to výborný znalec domácího práva a podporovatel reformace.²⁵³ Albrecht neměl žádné potomky, a proto svou poslední vůlí ustanovil jediným právoplatným dědicem všech svých panství svého bratra, Jana Šemberu, přičemž v poslední vůli stálo, že Nové Hrady,

²⁴⁸ A. BOČEK, *Přehled Knížat*, informace se nachází na straně 4.

²⁴⁹ *Tamtéž*, informace se nachází na neočíslované straně umístěné před stránkou se značením 4.

²⁵⁰ Ivan ŠTARHA a kol. (ed.), *Moravské zemské desky 1348/1642*, Břeclav 1999, obr. příloha č. 40, přední deska, strana vnitřní, sign. ZDO XXVIII.

²⁵¹ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 110.

²⁵² L. HOSÁK – M. ZEMEK a kol., *Hrady*, s. 81.

²⁵³ *Tamtéž*, s. 82.

Černá Hora a Pozořice mají navždy zůstat v boskovickém rodě v mužské linii.²⁵⁴
Zemřel na Úsově 7. srpna 1572.²⁵⁵

Albrecht vlastnil pouze jeden typář osobní hlavní pečeti a dva signety. Nejčastěji se nám dochoval první jmenovaný typ, a to konkrétně čtyřikrát na listinách z období od 12. srpna 1562²⁵⁶ do 21. ledna 1567.²⁵⁷ Popis provádíme na základě otisku ze 4. března 1564.²⁵⁸ Pečeť červené barvy je krásně zachovaná, což lze přisuzovat neporušené voskové misce, která po staletí pečeť chránila. Obraz je opět propracovanější. Obsahem pečetního pole je úplný erb natočený přímo. Štít ve spodní části dosahuje okrouhlé krajní linky, zatímco klenot v horní části zasahuje do legendy jen částečně. Renesanční štít nese typickou figuru – krokev o sedmi hrotech. Na něm spočívá helma, jejíž obraz je bohužel setřen, ale vzhledem k době vzniku typáře se lze domnívat, že se jedná o přilbu turnajovou. Přikrývadla můžeme zase připodobnit k rostlinným motivům – působí jako popínavé olistněné rostliny vyrůstající z přilbice. Na helmě je posazen polštář, jenž tvoří zázemí pro dvě zkřížené dubové haluze (metly). Opis odděluje od obrazu jednoduchá linka, tu okrajovou tvoří věnec. Písmo uvnitř linek je majuskulní a vedené v českém jazyce. Legenda zní: ALBRECHT * CZIERNOHORSKY * Z BOSKOWIC/. Litera „Y“ ve slově „CZIERNOHORSKY“ je setřená, stopa po ní je však viditelná dodnes. Již jsme zmínili voskovou misku, z čehož vyplývá, že je pečeť přivěšená, a to pomocí pergamenového proužku. Její funkce je ověřovací.

První osmihranný signet vyskytující se na listině z 27. července 1563²⁵⁹ měří 14:11 mm. Červený otisk plnil uzavírací funkci. Papírový kryt a místy prosvítající červený vosk však znemožňují důkladné určení pečetního obrazu. S jistotou můžeme říci, že je zde úplný boskovický erb – španělský štít s figurou, dopředu směřující helma s příkryvadly a dva odkloněné věníky na polštáři v podobě klenotu. Velikost otisku neumožňuje umístění opisu, avšak iniciály majitele, jako v předchozích případech, zde své místo mají. Po stranách signetu stojí majuskulní písmena AC / ZB. Jazykem liter je čeština.

²⁵⁴ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 110.

²⁵⁵ *Tamtéž*, s. 111.

²⁵⁶ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 884, poř. č. 960.

²⁵⁷ *Tamtéž*, inv. č. 915, poř. č. 991.

²⁵⁸ AMB, *SLML*, inv. č. 1809.

²⁵⁹ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 891, poř. č. 967.

Druhý signet je poprvé doložen 1. ledna 1568.²⁶⁰ Majitel ho, podobně jako první výše řečený signet, použil doložitelně pouze jednou. Přitisknutý otisk se s předchozím shoduje v barvě vosku, ve velikosti, ve tvaru, v iniciálách i v přítomnosti papírového krytu, ale rozdíl spatřujeme ve vyobrazení úplného erbu – nereprezentuje ho již štít španělský, nýbrž renesanční.

Albrechtův mladší bratr Jan Šembera zdědil dle bratrovy poslední vůle veškeré statky. Jan Šembera byl velice zámožný, což se projevovalo i na jeho nákladném životním stylu.²⁶¹ Tak jako Albrecht zvelebil Černou Horu, učinil totéž Jan Šembera s Bučovicemi. Vystavěl nový zámek, pokládáný za nejvýznamnější památku boskovického rodu. Práce se započala v roce 1567, přičemž stavbu vedl uznávaný brněnský stavitel Pietro Gabri.²⁶² Zámek byl postaven v duchu italské renesance.²⁶³ Opatřen byl čtyřmi baštami, kolonádou, střelnicemi, čtyřmi bránami se zvedacími mosty či dělem se střelivem k bránění před nepřítelem. Do dnešních dní se dochovaly nejkrásnější sály nacházející se v přízemí, tzv. císařský s bohatou štukovou výzdobou a sál lovecký.²⁶⁴ Aby mohl Jan stavbu financovat, prodal některé statky od Albrechta zděděné, jimiž mohl volně disponovat.²⁶⁵ Žil bohémským životem, miloval lov, ženy a také holdoval alkoholu.²⁶⁶ Co se politické scény týče, k zemskému soudu byl prvně uveden v roce 1567, avšak pravidelně přítomen nebyl. Po dobu svého života ani nezastával žádný zemský úřad, užíval pouze titul stolníka a rady císaře Rudolfa II.²⁶⁷ Po vymření všech boskovických příbuzných zůstal Jan Šembera jediným představitelem slavného rodu. Zemřel v roce 1597 a s ním slavný rod Boskoviců vymřel po meči.²⁶⁸ Jan po sobě zanechal pouze dvě dcery, Annu a Kateřinu, z nichž Anna se provdala za Karla z Lichtenštejna a po otci zdělila Černou Horu a Úsov. Kateřina, provdaná za Maxmiliána z Lichtenštejna, obdržela Nové Hrady, Bučovice a Pozoříce. Tím se stalo, že veškeré boskovické statky přešly na rod Lichtenštejnů.²⁶⁹

Za svůj život použil Jan Šembera dva typáře.

²⁶⁰ Tamtéž, *AML*, inv. č. 83, sign. A-II-49.

²⁶¹ K. DUFKOVÁ, *Jan Šembera*, s. 51.

²⁶² *Tamtéž*, s. 88.

²⁶³ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 112.

²⁶⁴ *Tamtéž*, s. 113.

²⁶⁵ K. DUFKOVÁ, *Jan Šembera*, s. 63.

²⁶⁶ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 117.

²⁶⁷ K. DUFKOVÁ, *Jan Šembera*, s. 106.

²⁶⁸ *Tamtéž*, s. 115.

²⁶⁹ *Tamtéž*, s. 116.

První typ osobní hlavní pečeti použil majitel minimálně dvakrát na listinách z 30. ledna 1590²⁷⁰ a z 25. dubna 1596.²⁷¹ Obě pečeti byly otisknuty do vosku červené barvy, taktéž umístěny do voskové misky a přivěšeny pomocí pergamenového proužku. Oba otisky měří 30 mm. Obsahem pečetního obrazu je tradičně úplný, vpřed směřující, erb. V bohatě zdobené kartuši tkví krokev se sedmi hroty, na níž sedí turněrská přilba, za níž do všech stran vynikají bohatá příkrývadla. Klenotem jsou dvě zkřížené dubové haluze, které spočívají na pomocném klenotu – polštáři. Ozdobný věnec vinoucí se po okraji okrouhlé pečeti a linka oddělující pečetní pole od pečetního textu tvoří prostor pro česky psanou legendu. Tento prostor představuje stuha, nositelka jména majitele pečeti – • IAN • SSEMBERA • / • Z BOZKOWICZ • A • NA • BUCZIWICZICH. Jako písmo rytec použil humanistickou majuskulu.

Druhý typář upotřebil v posledním desetiletí svého života také minimálně dvakrát – 13. února 1590²⁷² a 26. června 1591.²⁷³ My si popíšeme pečeť vztahující se k prvnímu zmíněnému datu. Před sebou máme okrouhlý, 20 mm velký otisk červené barvy. Pečeť se sice nachází pod papírovým krytem, červená barva vosku ale přesto prosvítá. Obrazem pečeti je zdobně lemovaná kartuše s erbovní figurou pánů z Boskovic. Nad kartuší spočívají majuskulní iniciály majitele – • ISS • ZB •. Okrajovou linku otisku tvoří věnec. S ohledem na velikost a způsob vyobrazení obsahu pečeti můžeme usuzovat, že se jedná o signet plnicí uzavírací funkci.

Přesto, že tato práce mapuje pečeti do 16. století, považujeme za vhodné zmínit, že pečetila i dcera Jana Šembery. Otisk Anny Marie Černoorské z Boskovic pochází z 24. března 1618. Pečetním obrazem okrouhlé pečeti je kartuše ve tvaru španělského štítu uvnitř s dvojitou kroví o sedmi zubech. Pečetní pole je od legendy odděleno silnou linkou. Po obvodu se vine český opis vedený v humanistické majuskule, který zní: ANNA ☼ CZERNOHORSKA ☼ Z ☼ BOSKOWICZ ☼. 30mm exemplář po obvodu lemuje věnec. Další aspekty nemůžeme uvést, neboť čerpáme z literatury, ale jako barvu vosku předpokládáme barvu červenou.²⁷⁴

²⁷⁰ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AML, inv. č. 90, sign. A-I-44.

²⁷¹ Tamtéž, inv. č. 94, sign. A-I-48.

²⁷² AMB, SLML, inv. č. 2285.

²⁷³ Tamtéž, inv. č. 2336.

²⁷⁴ J. PILNÁČEK, *Paměti městyse Černé Hory*, s. 128.

3. Sfragistický rozbor

3.1 Pečetní látka a barva

Pečetní látka, tedy látka, do které byl typář otištěn, se v námi sledovaném období a prostředí omezuje na včelí vosk. Od první poloviny 12. století se v Evropě vedle přírodního nebarveného vosku objevují vosky různě zbarvené – nejčastěji červené a zelené barvy pečetního vosku. Méně často se pak objevuje barva bílá, fialová, modrá a černá, přičemž za nejpřednější z nich se považuje barva červená.²⁷⁵ Nutno dodat, že v našem prostředí se pečeti fialové, modré a bílé barvy vosku vůbec nevyskytují

Zkoumané pečeti vykazují barvu přírodní, černou a červenou. Přírodní nebarvený vosk je logicky záležitostí prvních pečetitelů rodu. První barevné pečeti se vyskytují až na listině ze 14. ledna 1423,²⁷⁶ na níž jsou přivěšeny dva černé otisky bratrů Oldřicha a Beneše Černohorských z Boskovic. Co se červené barvy vosku týče, poprvé se objevuje u Beneše staršího z Boskovic, podkomořího na Moravě, a to konkrétně na listině ze dne 3. listopadu 1444.²⁷⁷ Jedná se o sekret a dá se předpokládat, že červenou barvu majitel použil díky svému vysokému úřadu, tudíž je zřejmé, že držení úřadu mělo vliv na barvu pečetního vosku.²⁷⁸ Co do množství jednotlivých otisků je červená barva barvou nejčastější.

Včelí vosk páni z Boskovic nanášeli do voskové misky přímo volně na psací látku, do níž byl později proveden otisk typáře, nebo nikoli volně, ale pod papírovou krytku.

Tzv. španělský vosk, pečetní lak, se vyznačoval tvrdší pevností a do našich zemí se rozšířil ze Španělského Nizozemí v 16. století. Jako běžná pečetní látka se však uplatnil až během 17. a 18. století.²⁷⁹ My ale sledujeme pečeti do konce 16. století a to bude nejspíše důvodem skutečnosti, že ani jeden z námi sledovaných exemplářů nebyl otisknut do této pečetní látky. Otázka se nabízí u volně přitištěných pečeti, ale

²⁷⁵ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 14.

²⁷⁶ AMB, *SLML*, inv. č. 235.

²⁷⁷ MZA Brno, *Benediktini Rajhrad (1045-1908) (dále jen E6)*, inv. č. 135, sign. Ag 107, listina ze dne 3. listopadu 1444, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E6-Benediktini-Rajhrad/MAZB_14441103_E6-Ag107-135-r.jpg [20. 6. 2018].

²⁷⁸ Tuto hypotézu potvrzuje i Karel Maráz, K. MARÁZ, *Pečeť na Moravě*, s. 80.

²⁷⁹ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 14.

ty jsou ve všech případech poničené a i konzistence vosku je jiná, tudíž přítomnost pečetiho laku není pravděpodobná.

3.2 Velikost

Rozměry zkoumaných pečeti nejsou stejné a neexistuje pravidlo, kolik by která pečeť měla měřit. Po prozkoumání pečetiých typářů boskovických pánů můžeme říci, že držení úřadu mělo vliv na velikost otisku. Například velká pečeť biskupa Protáze z Boskovic činí 40 mm a představuje tak největší okrouhlou pečeť. S jistotou můžeme potvrdit, že všechny zkoumané 30mm pečeti patřily držitelům významných funkcí. Rozměry kulatých pečeti se pohybují v rozmezí 25 – 31 mm. Nejčastější velikost osobních hlavních pečeti pánů z Boskovic činí 28 mm.²⁸⁰ Celkově nejčastější velikostí je rozměr 25 mm.²⁸¹ Naopak nejmenší rozměry mají pochopitelně signety, ať už osmihranné, či oválné.

V práci se objevují též dvě menší okrouhlé pečeti na dokumentu z 21. října 1477. Oba měří 20 mm a patří Ladislavovi a Dobešovi z Boskovic.

Otázka se nabízí u velikosti sekretů a signetů. Samotné vymezení těchto dvou druhů není lehké a rozeznat je od sebe představuje jisté úsilí. Sekrety se vyznačují malými rozměry, jednoduchou výzdobou pečetiho pole a stručnou legendou, která se u nich mnohdy nevyskytuje vůbec. Měl sloužit k zapečeťování soukromé korespondence. Na jejich místo později dospívají pečeti prstenové. Signet se v Evropě rozšířil v průběhu 14. století a měl nejčastěji podobu pečetiho prstenu, charakteristický byl svými drobnými rozměry. Představuje čistě osobní pečeť, která byla užívána k pečeti soukromé a tajné korespondence.²⁸² Sekrety a signety rozhodně nepatří ke skupině v této práci hojně zastoupené – dohromady tři sekrety a devět signetů. Existují ale sporné příklady,²⁸³ k jejichž určení jsme se rozhodli na základě jejich velikosti či pečetiho vyobrazení.

Sekrety jsme zaznamenali tři. Nejprve kulatý sekret přitištěný pod textem pod papírovým krytem na listině z 22. května 1476, který patřil Dobeši z Boskovic.²⁸⁴ Měří

²⁸⁰ Ke stejnému závěru došel i Karel Maráz ve své práci, K. MARÁZ, *Pečeť na Moravě*, s. 85.

²⁸¹ *Tamtéž*, s. 78.

²⁸² J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 10.

²⁸³ AMB, *SLML*, inv. č. 601, inv. č. 2285, inv. č. 644, inv. č. 410.

²⁸⁴ *Tamtéž*, inv. č. 601.

20 mm. Dne 3. listopadu 1444 pečetil Beneš Černohorský z Boskovic²⁸⁵ a třetí z nich je na listině z 22. září 1480 a vlastnil jej jeho syn Tas z Boskovic.²⁸⁶ Poslední dva okrouhlé otisky jsou stejné, liší se pouze typem štítu a velikostí. Sekret Beneše činí 12 mm a Tasův 19 mm. Právě tyto dva sekrety představují největší problém, co se určení pečetního druhu týče. Rozhodli jsme se je oba označovat jako pečeti sekretní kvůli jejich velikosti, pečetnímu vyobrazení a vzájemné podobnosti. Nemůžeme ale vyloučit, že se ve skutečnosti jedná o signety, a tedy se v této práci vykytuje nikoli devět signetů, ale jedenáct, a jeden sekret.

Velikosti zkoumaných signetů jsou rozmanitější. Často rozhodují milimetry. Objevují se provedené ve třech tvarech – v okrouhlém, oválném a osmihranném. Okrouhlé jsou dva, z nichž jeden měří 20 mm a druhý 18 mm. Pro označení 20mm otisku jako signetu jsme se rozhodli proto, že se tu objevují majitelovy iniciály. Oválný signet se vyskytuje ve dvou případech, a to v rozměrech 14:12 a 17:15 mm. K největším rozměrovým variacím dochází u osmihranných prstenových pečetí. Nejstarší typář užitý prokazatelně poprvé 23. dubna 1477 měl v držení Dobeš a jeho rozměry dosahovaly velikosti 13:10 mm. Další pak vlastnil jeho synovec Dobeš Černohorský z Boskovic a na Rosicích. Ačkoli bývá pravidlem zmenšování pečeti s postupem času, Dobešův otisk z poloviny 16. století je ještě o 3 mm větší – 16:13 mm. Poslední tři signety z poloviny 16. století se ustálily na velikosti 14:11 mm a patřily Václavu z Boskovic a na Třebové a Albrechtu Černohorskému z Boskovic a na Bučovicích.

3.3 Tvar

Naprostá většina pečetí je okrouhlá. Kulaté pečeti patří k nejstarším a nejobvyklejším. Používaly se již od antiky a oblíbili si je hlavně panovníci a města.²⁸⁷ Zkoumání boskovických pečetí ale potvrzuje, že si tento tvar získal i šlechtu. Už nejstarší pečeť z roku 1297 je kulatého tvaru, nikoli štítovitého, jako tomu bylo

²⁸⁵ Tamtéž, inv. č. 410.

²⁸⁶ Tamtéž, inv. č. 644.

²⁸⁷ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 16.

například u pánů z Kunštátu.²⁸⁸ Štítovitý tvar je nejtýpčtější právě pro šlechtu,²⁸⁹ ačkoli páni z Boskovic, šlechticové, jej pravděpodobně nikdy nevladnili.

S oválnou pečetí u typů osobních hlavních pečetí jsme se neseťkali vůbec, ačkoli několik sporných případů se tu objevilo.²⁹⁰ Naopak oválných signetů jsme našli několik.

Příkladem může být oválný signet Kryštofa z Boskovic a na Třebové o velikosti 17:15 mm. Jelikož je signet z poloviny 16. století (1542),²⁹¹ je vyobrazený úplný boskovický erb bohatě zdobený a zaplňuje celý pečetní prostor. Zde se nachází pro 16. století typické vyobrazení erbu – renesanční štít s figurou, turněřská přilba s bohatě rozvětvenými příkrývadly a překřížené dubové haluze.

Dalším představitelem, který používal oválný signet, je Jan Černohorský z Boskovic a na Třebové. Tento druh pečetí otiskl na listinu z 20. září 1579 a opatřil jej papírovým krytem.²⁹² Měří 14:13 mm. Opět se zde setkáváme s tzv. úplným erbem – renesanční štít, turněřská přilba s příkrývadly, dva zkřížené věníky. Nechybí ani majuskulní iniciály IZ/B po stranách.

Na základě dvou sledovaných pečetních typů můžeme říci, že je oválný tvar signetů obvyklý pro polovinu 16. století. Shodné je i bohaté vyobrazení znaku a umístění iniciál.

Osmihranný tvar se na boskovických pečetích hned po okrouhlých vyskytuje nejčastěji. Tento tvar je obvyklý pro signety. Majitel jimi pečetil soukromou korespondenci. Nejdříve se s takto tvarovaným signetem setkáváme v roce 1477²⁹³ u Dobeše z Boskovic a Černé Hory, který mimo znaku s figurou obsahuje také iniciály majitele. V 16. století se s touto prstenovou pečetí setkáváme u pěti různých představitelů, ale ty už nesou úplný erb, nikoli pouze štít s figurou. Všechny exempláře

²⁸⁸ J. PAVELKOVÁ, *Pečetí pánů z Kunštátu*, fotografická příloha – 1. strana.

²⁸⁹ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 16.

²⁹⁰ AMB, *SLML*, inv. č. 416, inv. č. 267, inv. č. 1387.

²⁹¹ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečetě*, s. 91.

²⁹² ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, *AMO*, inv. č. 1015, poř. č. 1093.

²⁹³ AMB, *SLML*, inv. č. 610.

chrání papírový kryt a většinou mají uzavírací funkci. Výjimku tvoří signet Dobeše, který se nám dochoval na dvou listinách, a to vždy ve funkci ověřovací.²⁹⁴

Zmíníme i tvary pečetního pole. Tvar, který se v popisu pečetí často opakoval, byl tvar čtyřlístu (kružby), ve kterém byl vždy umístěn tzv. úplný erb. Takto ohraničený byl ale vždy vsazen do okrouhlé pečeti, nikdy nedošlo k tomu, že by byla samotná kružba ohraničena přímo voskovou miskou.

Podobně je to i s tvarem trojlístu, jenž byl vždy vyobrazen na sekretech. Stejně jako tomu bylo v předchozím případě, i zde je trojlíst vsazen do okrouhlé pečeti. Takovýto sekret vlastnili Tas z Boskovic a jeho otec Beneš Černohorský z Boskovic.²⁹⁵ Oba exempláře mají červenou barvu a štít s figurou uvnitř trojlístu. Rozdíl nastává ve tvaru štítu, zatímco Beneš použil k vyobrazení španělský štít dole mírně zašpičatělý, jeho syn již zvolil regulérní španělský štít ve spodní části zakulacený. Prázdné pečetní pole Tasova sekretu navíc vyplňuje vodorovné šrafování.

Ještě zbývá zmínit, že jistý tvar „hruškovité“ kružby vsazené do okrouhlé pečeti obsahuje pečeť biskupa Tasa.²⁹⁶ Majitelé přizpůsobovali tvar kružby podle toho, jaký obrazec do nich chtěli umístit. Tak třeba úplný erb byl vždy vsazen do gotického čtyřlístu, samotný štít s figurou zase do trojlístu a hruškovitá kružba nejlépe vyhovuje štítu s mitrou.

3.4 Způsob připevnění k písemnosti

Pečeť se k dokumentu připevňovala trojím způsobem – zavěšením, přivěšením a přitištěním.²⁹⁷ K zavěšování docházelo tak, že se kraj plíky nařízl a pečeť se pak připevnila na něj. Vzniklý pergamenový proužek byl tím pádem součástí písemnosti. Tento způsob připevnění není v českém prostředí příliš častý.

Nyní se zaměříme na způsob přivěšení pečeti k listině. Je to také nejčastější způsob upevňování, a to i v případě námi sledovaných pečetí. Valná většina je přivěšena na listinu pomocí pergamenového proužku, pouze nejstarší boskovickou

²⁹⁴ Tamtéž, SOA Třeboň, *Cizí rody*, sign. z Rožmberka 4/13, inv. č. 249, listina ze dne 26. dubna 1482, dostupné z: http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Rody/SOAT-CiziRodyTrebon_14820426_0249_Rozmberka04-13_r.jpg [20. 6. 2018].

²⁹⁵ AMB, *SLML*, inv. č. 410, inv. č. 644.

²⁹⁶ ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, *AMO*, inv. č. 244, poř. č. 305.

²⁹⁷ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 19.

pečeť z roku 1297 drží barevné červeno-zeleno-žluté nitě.²⁹⁸ Totéž platí pro jeden otisk Tasovy velké pečeti, který je k listině přivěšen pomocí červeno-zeleno-modrých nití.²⁹⁹

Třetí způsob – přitíštění na listinu – představuje druhou skupinu nejčastějšího připevnění boskovických pečeti k listině. Přitíštění otisků se u Boskoviců dělí na dvě skupiny – volné přitíštění pečeti a umístění pečeti pod papírový kryt, přičemž převládá druhý zmíněný způsob. Je pochopitelným pravidlem, že volně přitíštěné pečeti se do dnešních dnů nedochovaly v příliš dobré kvalitě. Ty pod papírovým krytem jsou naopak zachovalé, ale často nečitelné. Tyto pečeti plnily buď ověřovací, nebo uzavírací funkci. Ověřovací, pokud byly pod textem, uzavírací, pokud uzavíraly listinu.

3.5 Ochranné prostředky

Vhodná ochrana mohla výrazně prodloužit život dané pečeti.³⁰⁰ Například přitíštěné pečeti se snadno oddělily, poškodily nebo jednotlivé vrstvy vosku odpadaly, a tak se od nich během 12. století začalo upouštět. Svůj návrat zaznamenávají teprve od 14. století, často ale docházelo k tomu, že se papír přilepil na svrchní stranu přitíštěné pečeti, a tím docházelo k poškození obrazu. Proto se zavádí pečetení pod kryt papíru, kdy se vrstva naneseného vosku přikryla papírovým odštířkem a teprve poté se otisklo pečetidlo.³⁰¹ To byl jeden ze způsobů ochrany pečeti.

U zkoumaných pečeti se nejčastěji vyskytuje ochrana pečeti v podobě voskové misky. Vosková miska bývala vyrobena z pevnějšího vosku než vosk pečetní.³⁰² Všechny boskovických pečeti, které byly k listině přivěšeny, byly opatřeny voskovou miskou. Výjimku tvoří tři boskovické otisky přivěšené na listině z 15. července

²⁹⁸ MZA Brno, *MR*, inv. č. 2693, listina ze dne 30. září 1297, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-NA-IRM/NA_RM_12970930_2693_r.jpg [20. 6. 2018].

²⁹⁹ ZA Opava, pobočka Olomouc, *Lenni dvůr Kroměříž*, inv. č. 16, sign. QIIb3, dostupné z: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=5BEB0060240711E6AA078CDCD4447B65&scan=1> [27. 6. 2018].

³⁰⁰ T. KREJČÍK, *Pečeť v kultuře středověku*, Ostrava 1998, s. 66.

³⁰¹ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 19.

³⁰² *Tamtéž*, s. 40.

1379³⁰³ a pečeť na listině z 28. října 1370,³⁰⁴ které dnes miskou nemají, ale nemůžeme vyloučit, že je původně chránila. Zbylé otisky byly přitištěné buď volně, nebo pod papírovým krytem.

Od 16. století tvořilo ochranu pečeti dřevěné pouzdro a přesto, že námi sledované období 16. století zahrnuje, nesetkali jsme se s dřevěným pouzdrům ani v jednom z případů.

3.6 Pečetní obraz

Obsahem všech pečeti jsou heraldické motivy, na které se zaměříme v další kapitole. Pečetní obraz jako takový ale sestává i z dalších prvků, jakými jsou například damaskování či nápisy.

Damaskování³⁰⁵ je v našem případě typičtější pro starší pečeti. S postupem času, s vývojem příkrývad, řeší problém zbývajícího prostoru v pečetním poli převážně tyto bohatě rozevláté kusy látky. Damask se objevuje poprvé již 7. května 1391 v případě osobní hlavní pečeti Vaňka z Boskovic a Černé Hory.³⁰⁶ V tomto případě ho představují čtyřhroté hvězdice, které se svými hroty vzájemně dotýkají a vytvářejí tak mřížku. Zajímavé je, že mřížka se omezuje pouze na prostor ohraničený v horní části zkříženými věnky a v dolní části příkrývadly. Podobný motiv sledujeme i u jeho syna Vaňka Černohorského z Boskovic a na Letovicích.³⁰⁷ Poprvé jej sledujeme u otisku na listině ze 30. dubna 1432. Se svým otcem se ztotožňuje v použití čtyřhrotých hvězdic, ale ty tu již nejsou vyobrazeny hojně, nýbrž jen po čtyřech kusech na obou stranách. Prázdné místo v pečetním poli dále řeší šrafovaní, které bylo použito vždy pro typář vyznačující pouze štít s boskovickým znakem. Majiteli takto šrafovaných typářů byli Václav Černohorský z Boskovic a Albrecht z Boskovic a

³⁰³ MZA Brno, A1, inv. č. 143, listina ze dne 15. července 1379, dostupné na webu MZA: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-143.htm> [27. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight.

³⁰⁴ Tamtéž, inv. č. 69, ev. j. č. 4, listina ze dne 28. října 1370, dostupné na webu MZA: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-69.htm> [27. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight.

³⁰⁵ Tj. pokrytí pečetního pole drobnými předměty či útvary za účelem jeho plného vyplnění a větší dekorativnosti pečeti, K. MARÁZ, *Sfragistika*, s. 154.

³⁰⁶ AMB, *SLML*, inv. č. 192.

³⁰⁷ Tamtéž, inv. č. 412.

Letovic.³⁰⁸ Sekret Tasa Černohorského rovněž naznačuje vodorovné šrafování.³⁰⁹ V případě Tasa z Boskovic zdobí a zároveň vyplňují prázdné pole rostlinné rozviliny lemující štít po obou stranách.³¹⁰ Rostlinná ozdoba také „korunuje“ štíty u typářů s neúplným znakem, přičemž je na první pohled zřejmé, že slouží v první řadě k doplnění prázdného místa.³¹¹ K tomu ve většině případů na zkoumaných pečetích sloužila rozevlátá příkrývadla. Zmíníme ještě dva naprosto vybočující typáře, a to jeden z osobních hlavních typů Ladislava z Boskovic a Albrechta z Boskovic. U Ladislava se opis vine ve stuhách naprosto neuspořádaně – nikoli po obvodu, ale právě napříč celým pečetním obrazem.³¹² To samé platí pro otisk osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic, opis se rovněž vine v neuspořádané stuze, ale omezuje se pouze na horní část pečeti.³¹³

Posledním typem výplně zkoumaných pečetních obrazů jsou písmena – iniciály. Ty jsou součástí většiny osmihranných a oválných signetů.³¹⁴

Koncem 15. století se objevuje detailnější zdobení pečetního obrazu viditelné například na propracovanějších příkrývadlech, což je důsledek tvarového vývoje přilby a příkrývadla v heraldice.

3.7 *Písmo a znění opisů*

Jak jsme již naznačili, opis byl nejčastěji položen mezi dvě linky, nebo byl vyveden na stuhách či pásce. První použití stuh jako nositele textu zachycujeme na typáři Jaroslava z Boskovic. První dochovaný otisk jeho typáře datujeme k 25. dubnu 1466.³¹⁵ Teprve počátek 16. století znamená častější zařazení stuh. Pásku sledujeme poprvé u Tasa z Boskovic a z Brandýsa nad Orlicí na pečeti z 8. května 1385. V tomto případě pásku identifikujeme z literatury, přičemž první fyzický otisk obsahující pásku

³⁰⁸ Tamtéž, inv. č. 498; tamtéž.

³⁰⁹ Nemůžeme určit dobu vzniku daného typáře, a tedy nemůžeme potvrdit tvrzení Karla Maráze, podle nějž se na boskovických typářích z let 1471–1526 šrafování nevyskytuje, K. MARÁZ, *Pečeť na Moravě*, s. 102.

³¹⁰ AMB, *SLML*, inv. č. 623.

³¹¹ Tamtéž, inv. č. 498; MZA Brno, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Boskovic, inv. č. 2, e. č. 2; tamtéž.

³¹² ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, *AMO*, inv. č. 351, poř. č. 416.

³¹³ Tamtéž, inv. č. 363, poř. č. 429.

³¹⁴ AMB, *SLML*, inv. č. 610; ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, *AML*, inv. č. 83, sign. A-II-49; tamtéž, *AMO*, inv. č. 1015, poř. č. 1093.

³¹⁵ AMB, *SLML*, inv. č. 498.

pochází ze dne 25. dubna 1466. Na listině z tohoto data se nachází dvě pečeti s páskou a patří Albrechtu a Václavu z Boskovic.

Opis zkoumaných pečeti se vždy vine po obvodu té dané pečeti. Zase se tu ale najde výjimka – již výše řečená pečeť Ladislava z Boskovic s nesystematicky rozmístěnou legendou³¹⁶ a také pečeť Albrechta z Boskovic.³¹⁷

Nyní se zaměříme na typ opisového písma. Zpočátku se používalo gotické majuskulní písmo s unciálními prvky, lépe řečeno smíšené majuskulní písmo, které se užívalo po celé 14. století. To později nahradilo písmo gotické minuskulní. První prokazatelný otisk typáře s vyrytým minuskulním gotickým písmem registrujeme 30. dubna 1432.³¹⁸ Daný otisk je umístěn pod papírovým krytem a legenda je kvůli tomu nečitelná, patrné jsou ale důtky typické právě pro gotickou minuskulu. Minuskulní písmo se dá předpokládat už na pečeti ze dne 14. ledna 1423.³¹⁹ Opis je však setřený, a tak znemožňuje identifikaci. Oba uvedené exempláře užíval Beneš starší Černošský z Boskovic a na Černé Hoře. Gotická minuskula provází období největšího rozmachu Boskoviců, a tudíž je tak na valné většině všech pečetních typářů. Vzhledem k důtkám a těsné vzdálenosti mezi jednotlivými literami patří bohužel gotická minuskula do skupin nejméně čitelných.

Námi popisované písmo se uplatňuje po celé 15. století a raně novověká kapitála jej nahrazuje poprvé na otisku typáře Ladislava z Boskovic ze dne 23. dubna 1496.³²⁰ Zde se objevuje kapitála s cizorodými prvky, nekapitálními tvary, které v textu nahrazují litery „A“, „D“ a „O“.³²¹ Stejný typ písma se objevuje na Ladislavově otisku z 26. června 1503.³²² Nekapitální prvky pak představují písmena „A“ a „O“. Kapitála k nám pravděpodobně pronikla z Uher, a proto je možné se s kapitálními legendami setkat právě u moravských rodů.³²³

Humanistická majuskula pokrývá obvod pečeti poprvé u typáře Kryštofa z Boskovic. Ten jím pečetil prokazatelně již 11. října 1528, ale pečeť se do dnešní doby nedochovala. Podle literatury lze dané písmo sledovat již na otisku ze 4. září

³¹⁶ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 351, poř. č. 416.

³¹⁷ Tamtéž, inv. č. 363, poř. č. 429.

³¹⁸ Tamtéž, inv. č. 267.

³¹⁹ Tamtéž, inv. č. 235.

³²⁰ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 361, poř. č. 427.

³²¹ J. ROHÁČEK, *Epigrafika*, s. 32.

³²² ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 403, poř. č. 469.

³²³ K. MARÁZ, *Sfragistika*, s. 36.

1517, který patřil Bohuslavu Černohorskému z Boskovic, bezpečně ho však potvrdit nemůžeme. Typář s majuskulním písmem pak vlastnili ještě Dobeš Černohorský z Boskovic a na Rosicích, Václav Černohorský z Boskovic a na Třebové, Jan Černohorský z Boskovic a na Třebové, Jan Jetřich Černohorský z Boskovic, Jan Šembera Černohorský z Boskovic a Anna Marie Černohorská z Boskovic. Humanistická majuskula provází boskovické typáře téměř po celé 16. a začátek 17. století.

Znění na všech vyzískaných exemplářích je stále stejné. Text vždy poukazuje na majitele pečeti a na jeho šlechtický predikát (přídomek), v tomto případě z *Boskovic*.³²⁴ Ve 14. a v 15. století se legenda omezuje právě na tyto dva aspekty. Vlastní a místní jména nemají ustálenou podobu. Až od poloviny 16. století uvádí legenda nejen hlavní predikát, ale i další získané přídomky daného majitele. Signety nesly iniciály majitele, nejčastěji tři písmena. Zpočátku je součástí opisu také sigla „s“ symbolizující latinské slovo sigillum, tedy pečeť, a stojí vždy na začátku pečetního textu. Bezpečně můžeme říci, že je součástí všech textů vedených gotickou minuskulou. Ještě do raně kapitálních textů byla sigla zařazena, ale majuskulní legendy ji již neobsahují vůbec.

Držení úřadu do legendy zpravidla inkorporováno nebylo, ale rozdíl shledáváme u církevního představitele, biskupa Tasa. Opis Tasovy pečeti zní: ○ s(igillum) ○ prothasii ○ dei ○ gra(tia) ○ epi(scopus) ○ olomucensis ○/ – v tomto případě tu jeho přídomek není uveden vůbec, legenda postihuje pouze jméno a typ úřadu. Svůj predikát ale zahrnul do štítu.

Naprostá většina opisů začínala křížkem nebo hvězdičkou, či jiným drobným útvarem. Podobné útvary v podobě rostlinných rozvilin, puntíků či koleček sledujeme i v textu za každým slovem. Nebylo tomu tak ale u všech exemplářů, neexistuje ani žádné pravidlo pro užívání výše řečených ornamentů. Záleželo na rozhodnutí a vkusu držitele.

U dvou typářů je součástí legendy také letopočet. První je umístěn přímo nad zkříženými věnky. Řeč je o typáři Ladislava z Boskovic a na Třebové, jež majitel uplatnil prokazatelně dvakrát.³²⁵ Nápis 1499 značí pravděpodobně dobu vzniku

³²⁴ Znění opisů pečeti se shoduje s poznatky Karla Maráze, K. MARÁZ, *Pečeť na Moravě*, s. 77.

³²⁵ AMB, *SLML*, inv. č. 937; ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, AMO, inv. č. 403, poř. č. 469.

daného typáře. Letopočet nalézáme i u pečetního typu Jana Jetřicha Černohorského z Boskovic, ale nyní se nenachází v prostoru legendy, nýbrž v heraldicky pravé části pečetního pole. Stejně tak nápis 1540 rovněž symbolizuje pravděpodobně dobu vzniku tohoto typáře.³²⁶

3.8 Jazyk opisů

Jazykem nejstarších šlechtických pečetí je latina³²⁷ a pečeti pánů z Boskovic netvoří výjimku. Celé 14. století zná opisy pouze latinské. Dále se u pečetí tohoto rodu objevují legendy v němčině a v češtině. Německý jazyk se však na námi nasbíraných pečetích vyskytuje jen minimálně. Konkrétně jej pro vyhotovení své legendy zvolili páni Kryštof z Boskovic a Jan Černohorský z Boskovic.³²⁸ U Kryštofa se jedná o německy psané iniciály na oválném signetu, u Jana pak o typ osobní hlavní pečeti, jehož legenda, vedená jak v němčině, tak v češtině, zní: + IAN + HER VO/ N/ BOSKOWIC +. Nutno podotknout, že v obou případech pochází typáře až z poloviny 16. století. Nalezli jsme ale také výjimku – typář, jehož legenda je vedená v německém jazyce a který pečetil již v polovině 15. století. Držitelem takového typáře byl Jindřich z Boskovic ze svojanovské linie. Text opisu zní: henr[ich + de/ bozco]wic (text v závorce domýšlíme na základě kontextu).³²⁹ Ve skutečnosti je ale čeština s latinskou siglou „s“ (pro slovo sigillum) tím jazykem, který plně latinsky psané texty ve 2. polovině 15. století nahrazuje. První prokazatelně český opis registrujeme na otisku Václava z Boskovic a na Třebové z 1. září 1558. Bohužel však nemáme k dispozici všechny boskovické pečeti, a tak nemůže být stanovení tohoto data bezpečně jisté. Český jazyk se siglou a později pouze čeština pak naplňují znění boskovických legend téměř nepřetržitě až do samého konce.

³²⁶ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 698, poř. č. 772.

³²⁷ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 46.

³²⁸ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečeti*, s. 91 (foto z literatury); MZA Brno, pracoviště SOkA Blansko, *Archiv obce Vážany*, inv. č. 2.

³²⁹ AMB, *SLML*, inv. č. 416.

4. Heraldický rozbor

Pečetní obrazy šlechticů v porovnání např. s cechovními či církevními pečetěmi opakují minimálně jeden stejný prvek, který najdeme na všech exemplářích jednoho rodu, což může působit jednotvárně. Naproti tomu pečeti církevních hodnostářů nebo cechů představují pro badatele jistou záhadu a vzrušení z objevení nových prvků, typických pro tu kterou osobu či instituci. Šlechtický rod naopak spojuje rodový znak, reprezentační element, který pak majitelé projektují do svých pečetí. Ani páni z Boskovic nejsou v tomto směru výjimkou, i je provází figura lomeného sedmizubého hřebene již od samého počátku. Štít, přilbice, příkrývadla i klenot procházely jistými proměnami, které si daná doba žádala, ale figura zůstávala neměnná.

Obsahem pečetního pole býval ve většině případů tzv. úplný erb složený ze štítu, přilby, příkrývadla, pomocného klenotu a klenotu. Na osobních hlavních pečetích se úplný erb vyskytuje ve všech případech.³³⁰ Méně často se objevovalo vyobrazení neúplného erbu, tedy pouze štítu s figurou. Úplný erb nalzáme v různých polohách – natočený celý směrem k nám, doprava, doleva či se pozice štítu a helmy rozcházela. (Např. štít hledí vpřed a helma je natočená doprava.) První zmíněná pozice je záležitostí až 16. století. Naprosto pak převládá orientace úplného erbu doprava. Výjimečně, konkrétně ve dvou případech, shledáváme úplný erb hledící vlevo.³³¹

4.1 Štít

Nejdříve se podíváme na vývoj boskovického štítu. Poloha štítu na zkoumaných pečetích nebyla stále stejná, vyskytovala se ve třech různých provedeních. Byl natočen čelem k nám, doprava či doleva. Již první pečeť z 30. září 1297 reprezentuje gotický štít. Většinu 14. století měl štít Boskoviců tuto podobu. Naposledy vidíme gotický štít na pečeti Oldřicha II. z Boskovic.³³² Jeho bratr Ješek Ozor z Boskovic zavádí na svém typáři soudečkový typ štítu, který můžeme prvně

³³⁰ Tento závěr je shodný se závěrem Karla Maráze, K. MARÁZ, *Pečeť na Moravě*, s. 156.

³³¹ MZA Brno, A1, inv. č. 143, listina ze dne 15. července 1379, dostupné na webu MZA: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-143.htm> [27. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight; AMB, *SLML*, inv. č. 267.

³³² SOA Třeboň, *Cizí statky*, inv. č. 363, listina ze dne 20. ledna 1385, dostupné z: http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Statky/SOAT-CizyStatkyTrebou_13850120_0363_r.jpg [20. 6. 2018].

vidět na listině z 15. července 1379.³³³ Na listině ze 14. ledna 1423³³⁴ se nachází dva otisky patřící Benešovi a Oldřichovi z Boskovic, které představují typ osobní hlavní pečeti s neúplným erbem, a jejichž štíty jsou poprvé španělského typu. To však neznamená, že s tímto datem soudečkový štít z pečeti mizí, jedná se spíše o ojedinělou výjimku.

Teprve rokem 1459³³⁵ končí na zkoumaných boskovických pečetích éra soudečkových štítů a ujímají se štíty španělské. V této době se běžně u Boskoviců soudečkové štíty již nevyskytovaly, důvodem tak pozdního data je skutečnost, že Vaněk Černohorský z Boskovic a na Letovicích za svůj život používal jen jeden pečetní typář. Obliba španělský štítů přetrvala až do dalších století. Současně se španělským štítem působí typ kolčí, prvně spatřený na pečeti Dobeše z Boskovic z 21. října 1486.³³⁶ Oba typy vedle sebe koexistují a v polovině 16. století je doplňuje štít renesanční, který téměř výhradně nahrazuje štít kolčí. Nutno říci, že typy renesanční a kolčí nemají na rozdíl od španělského štítu ustálenou podobu. Například kolčí štít má u sledovaných pečeti mnohdy tak nevýrazné vykrojení, že ho nelze na první pohled rozeznat od štítu španělského, jindy je heraldicky pravý roh štítu výrazně stočen do spirály a určení je pak nanejvýš jasné.

Těmito typy ale výčet nejdůležitějších částí erbů,³³⁷ štítů, nekončí. V 80. letech 16. století nastupuje kartuše, kterou spatřujeme u třech zástupců rodu, Jana z Boskovic a na Třebové, Jana Šembery z Boskovic a Anny Marie Černohorské z Boskovic. Jan Šembera oválnou kartuši zařadil jak do svého typu osobní hlavní pečeti, tak do okrouhlého signetu.³³⁸ Anna Marie Černohorská z Boskovic upřednostnila kartuši ve tvaru španělského štítu. Kartuše představuje kompozici, kdy je jakýkoliv štít obklopen dekorativními prvky.

4.2 *Figura*

Rodová figura je u zkoumaných pečeti stále stejná, neměnná. Lomený hřeben o sedmi zubech je pojícím prvkem všech boskovických pečeti. Nicméně je vhodné

³³³ MZA Brno, AI, inv. č. 143, listina ze dne 15. července 1379, dostupné na webu MZA: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-143.htm> [27. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight.

³³⁴ AMB, *SLML*, inv. č. 235.

³³⁵ Tamtéž, inv. č. 412.

³³⁶ ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, *AMO*, inv. č. 314, poř. č. 379.

³³⁷ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Základy*, s. 30.

³³⁸ ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, *AML*, inv. č. 85, inv. č. 94; AMB, *SLML*, inv. č. 2285.

uvést, že provedení figury nebylo vždy stejné, opět se přizpůsobovalo době a majitelově vkusu. Rovněž ani neexistuje pravidlo jakéhosi postupného vývoje. Setkáváme se s úzkým provedením figury – hroty jsou úzké a umístěné těsně vedle sebe.³³⁹ Jindy je krokev i s hroty standartní.³⁴⁰ V 16. století se setkáváme s rozšířenou podobou – krokev je roztažena přes celou šířku štítu a zuby na ní jsou krátké a široké.³⁴¹

4.3 *Přilba*

Stejně jako procházel vývojem štít, měnila se u Boskoviců i přilba. Přilba tvoří ochrannou pokrývku hlavy, součást výzbroje středověkého bojovníka. V heraldice má uplatnění jako nosič klenotu a příkryvadel.³⁴² Volba helmy nemohla být náhodná, vždy musela korespondovat se štítem, přizpůsobit se mu. To samé platí i pro polohu. Ta se podřizuje štítu, což znamená, že existují tři pozice – přilbice hledí čelem k nám, doprava či doleva.

Součástí nejstarších pečetí je kbelíkový helm. Tento typ spatřujeme u zkoumaných pečetí vždy ve spojení s gotickým a soudečkovým štítem. Poslední otisk pečetí s kbelíkovou přilbou nacházíme ještě v roce 1459.³⁴³ Jedná se o tutéž pečeť, kterou jsme zmínili již o pár řádků výše při popisu štítů. Důvodem takto pozdního výskytu je ten fakt, že Vaněk z Boskovic a Letovic, jemuž jmenovaný typář patří, používal za svůj život pouze jeden typ osobní hlavní pečetí a umírá až v roce 1465.³⁴⁴

S nástupem španělského štítu u boskovických pečetí souvisí výskyt kolčí přilbice. První kolčí přilba koresponduje se španělským štítem na listině z 30. dubna 1432.³⁴⁵ Držitelem první pečetí s vyobrazenou kolčí přilbou je Beneš z Boskovic. Kolčí typ na boskovických pečetích výrazně převládá a mimo španělského typu štítu tvoří samozřejmě dvojici i s typem kolčím. Co se přilbic týče, nedochází k tolika variacím jako u štítů. Setkáváme se se třemi druhy.

Mimo dva jmenované typy se na námi nasbíraných pečetích objevuje ještě typ turnajové přilby, která je součástí všech renesančních štítů a kartuší. V několika

³³⁹ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, *AML*, inv. č. 85, sign. A-I-40.

³⁴⁰ MZA Brno, pracoviště SOkA Blansko, *Archiv města z Boskovic*, inv. č. 2, e. č. 2.

³⁴¹ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, *AMO*, inv. č. 698, poř. č. 772.

³⁴² J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Základy*, s. 36–37.

³⁴³ AMB, *SLML*, inv. č. 412.

³⁴⁴ A. V. ŠEMBERA, *Páni z Boskovic*, s. 32.

³⁴⁵ AMB, *SLML*, inv. č. 267.

případech doplňuje turnajová (turnéřská) helma také kolčí štít.³⁴⁶ Turnajová přilba je výhradně záležitostí 16. století, dříve se s ní nepotkáme. Nejprve ji na svůj typář použil Dobeš z Boskovic a na Černé Hoře. Vosk je na místě přilbice setřený, ale všechny aspekty nasvědčují tomu, že se jedná právě o turnéřský typ. Listina pochází ze 13. července 1514.³⁴⁷

4.4 Příkrývadla

Příkrývadla, kus látky, který splývá z klenotu, vznikla z praktické potřeby, neboť měla chránit bojovníka před přímým sluncem a tlumit přímé rány.³⁴⁸ Zprvu však netvořila kompozici společně s přilbou a štítem. Objevují se až později a pak už tvoří neodmyslitelnou součást štítu a helmy až do 19. století.³⁴⁹

I na boskovických pečetích zpočátku nejsou samozřejmostí. První pečeť sice příkrývadla vyobrazuje, ale poté nacházíme i jeden typ bez nich, a to otisk Artléba z Boskovic z roku 1329.³⁵⁰ Na dalších nejstarších pečetích tuto ochranu nalézáme, ale 14. století se nese spíše ve stylu příkrývadla ve formě kusů látky, nejsou ještě tolik propracovaná. Otisk Oldřicha II. z Boskovic představuje příkrývadla ještě ve formě řemenů.³⁵¹ Podobnou situaci lze předpokládat i u pečeti Ješka Ozora z Boskovic.³⁵² U tohoto atributu již existuje jakási přímá úměrnost, poněvadž nejstarší příkrývadla mají podobu hadrů, jsou jednoduchá a s postupem času, vlivem módních trendů, rostou, jsou bohatší a propracovanější.

Poloha příkrývky se liší. Zezačátku směřují pouze na jednu stranu, zpravidla na levou, na stranu odvrácenou přilbě. Umístění příkrývadla je opět závislé na jedné z částí erbu, tentokrát však ne na štítu, ale na helmici. Pokud helma hledí doleva, příkrývadla jdou doprava a naopak. Později se prosazuje trend přilby hledící čelem k pozorovateli a v tom případě se příkrývadla nachází na obou stranách.

³⁴⁶ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 530, poř. č. 601; AMB, SLML, inv. č. 1383, inv. č. 1136.

³⁴⁷ MZA Brno, pracoviště SOkA Blansko, *Archiv obce Lysice*, inv. č. 1, e. č. 1.

³⁴⁸ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Základy*, s. 41.

³⁴⁹ TÍŽ, *Úvod*, s. 44.

³⁵⁰ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečete*, s. 88.

³⁵¹ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Úvod*, s. 44.

³⁵² MZA Brno, AI, inv. č. 143, listina ze dne 15. července 1379, dostupné na webu MZA: <http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-143.htm> [27. 6. 2018]. Prohlédnout se dá za použití programu Silverlight.

Jejich provedení je rozmanité. Již jsme naznačili, že na prvních ze zkoumaných pečeti mají podobu kusů látky či řemenů a jsou jednoduchá. Poté splývají s helmou na obou stranách a vyhlíží úzce a prostě. Takovýto typ shledáváme u pečeti Vaňka staršího z Boskovic prvně užitě 7. května 1391 a u pečeti jeho syna Vaňka z Boskovic a Letovic.³⁵³ Jeho otisk se poprvé objevuje na listině z 30. dubna 1432, tím samým typářem pečetil až do 20. ledna 1461. V 15. století přibývají příkrývadla na objemu i na detailnosti. 16. století pro tyto atributy nastavuje nová pravidla – příkrývka je vyvedena v rostlinném motivu. Objevuje se v podobě tenkých větviček s lístky³⁵⁴ nebo v podobě bohatého listoví.³⁵⁵

4.5 Pomocný klenot

Pomocný klenot má funkci nositele klenotu, který nemůže být na helmě samovolně položen. V našem případě představuje pomocný klenot polštář.³⁵⁶

Zajímavostí je, že na zkoumaných exemplářích zpočátku pomocný klenot netvoří součást erbu a klenot je položen přímo na přilbě. První pečeť, na níž je pomocný klenot patrný, patří Beneši z Boskovic. Otisk nalézáme pod papírovým krytem na listině z 30. dubna 1432.³⁵⁷ Teprve od roku 1466 se polštář ve funkci pomocného klenotu objevuje pravidelně.

Polštář nacházíme v několika různých pozicích. Někdy je vyobrazen z boku, tudíž je vidět pouze úzký obdélníkový tvar, ať už samotný, či se dvěma či čtyřmi třásněmi umístěnými po stranách. Jindy je polštář na přilbě posazen, takže spatřujeme čtverec a opět buď samotný, nebo tentokrát se čtyřmi třásněmi na každém rohu. Pro příklad uvádíme pečeť Dobeše z Boskovic, na níž je polštář ve formě pomocného klenotu výrazným, či dokonce nejvýraznějším prvkem.³⁵⁸

4.6 Klenot

Klenotem se rozumí plasticky vytvořená heraldická ozdoba přilby, která měla sloužit k lepší identifikaci bojovníka. Klenoty se dělí do dvou skupin, přičemž do první skupiny spadají klenoty opakující znamení z figury. Do druhé pak logicky patří ty

³⁵³ AMB, *SLML*, inv. č. 192.

³⁵⁴ ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, *AMO*, inv. č. 832, poř. č. 908.

³⁵⁵ Tamtéž, inv. č. 915, poř. č. 991; tamtéž, *AML*, inv. č. 94, inv. č. 85.

³⁵⁶ Blíže je volba pomocného klenotu popsána v I. kapitole této práce.

³⁵⁷ AMB, *SLML*, inv. č. 267.

³⁵⁸ MZA Brno, pracoviště SOkA Blansko, *Archiv města Letovice*, inv. č. 1, e. č. 1.

klenoty, které jsou voleny nezávisle na znamení ze štítu, a žádné pravidlo pro jejich tvorbu neexistuje.³⁵⁹

Námi sledovaný rod si jako svůj klenot zvolil dvě dubové haluze – věníky.³⁶⁰ Věníky jsou na rozdíl od polštáře, pomocného klenotu, součástí všech typů osobních hlavních pečeti s úplným erbem. Sporná je ale pečeť Ješka z Boskovic a Lažan, která se v místě klenotu nedochovala.³⁶¹

Poloha a provedení věníků se opět různí. V době nepřítomnosti pomocného klenotu trčí věníky přímo z přílby.³⁶² Ve dvou případech se věníky nacházejí ve vodorovné poloze.³⁶³ Převážná většina exemplářů však představuje věníky překřížené nebo spojené (snad krátkým řemínkem či provazem).³⁶⁴ Také se u boskovických pečeti setkáváme s haluzemi vystupujícími z pomocného klenotu.³⁶⁵ Haluze byly vyhotovovány taktéž různorodě. Opět neregistrujeme vývojové hledisko ve vyhotovování věníků napříč staletími. Jejich vzhled byl otázkou vkusu daného majitele pečeti či dobové módy. Nastíníme si možné podoby popisovaného atributu. Haluze jsou ve většině případů kulaté a celé olistěné (motiv dubových listů), jindy jsou hladce kulaté a náznak olistění sledujeme pouze po jejich obvodu³⁶⁶ – při bližším zkoumání je však evidentní, že vyobrazení klenotu není záměrné a jedná se pouze o nedostatečnou manuální zručnost rytce. Haluze se rovněž vyskytují v „šiškovité“, podlouhlé podobě.³⁶⁷ 16. století se vyznačuje zvýrazněním rodového klenotu. Věníky jsou větší a detailněji propracované.³⁶⁸ Absolutní výjimku tvoří haluze na pečeti Kryštofa z Boskovic a na Třebové, jejichž jediné vyobrazení známe z listiny z 27.

³⁵⁹ J. KREJČÍKOVÁ – T. KREJČÍK, *Základy*, s. 35.

³⁶⁰ Volba klenotu je podrobněji popsána v I. kapitole této práce.

³⁶¹ MZA Brno, E9, sign. A 55, listina ze dne 28. listopadu 1337, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_13371128_A55-r.jpg [20. 6. 2018].

³⁶² Tamtéž, MR, inv. č. 2693, listina ze dne 30. září 1297, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-NA-I/RM/NA_RM_12970930_2693_r.jpg [20. 6. 2018], M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečete*, s. 88.

³⁶³ M. MILEC – H. SEDLÁČKOVÁ, *Rodové pečete*, s. 88; MZA Brno, E 55, sign. J 18, inv. č. 83, listina ze dne 11. července 1446, dostupné z: http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E55-Premonstrati-Klasterni-Hradisko/MZAB_14460711_E55-J18-83_r.jpg [20. 6. 2018].

³⁶⁴ MZA Brno, pracoviště SOKA Blansko, *Archiv obce Vážany*, inv. č. 1.

³⁶⁵ Tamtéž, *Archiv města Letovice*, inv. č. 1, e. č. 1.

³⁶⁶ Tamtéž.

³⁶⁷ AMB, *SLML*, inv. č. 1358; MZA Brno, pracoviště SOKA Blansko, *Archiv města Vážany*, inv. č. 1.

³⁶⁸ ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, *AMO*, inv. č. 915, poř. č. 991; tamtéž, *AML*, inv. č. 94, inv. č. 85.

dubna 1545.³⁶⁹ Haluze tvoří navrstvené kuličky, a nemůžeme říci, zda se jedná o chybu rytce či záměr majitele. Vzhledem k datu otisku a Kryštofově postavení se však přikláníme k druhé možnosti, tedy k držitelově osobnímu vkusu.

³⁶⁹ ZA Opava, pracoviště SOKA Olomouc, *AML*, inv. č. 79, sign. A-I-35.

5. Závěr

Cílem práce bylo přiblížit sfragistickou problematiku zájemci o dané téma, začlenit a popsat nastřádané pečeti a vysledovat jejich vývoj. Výsledky tohoto výzkumu lze stručně shrnout tak, že bylo popsáno a typologicky zařazeno více než 105 pečeti pánů z Boskovic. I přesto, že se jedná o poměrně vysoké číslo, nejedná se o jejich veškerý pečetní materiál. Důkladnou analýzou bylo zjištěno, že se pečeti nevymykají dobovým pravidlům a respektují zvyklosti místa a času. Dobová pravidla byla odvozena ze srovnání s pečeti pánů z Kunštátu.³⁷⁰

Ve všech případech je obraz pečetního pole tvořen obrazem heraldickým, přičemž jeho ztvárnění a výběr jednotlivých heraldických atributů plně odpovídá době vzniku jednotlivých exemplářů. Stejně tak písmo, jazyk i velikost nevybočují z řady a plně zapadají do kontextu doby. Rovněž barva odpovídá všeobecnému používání, nejstarší boskovické pečeti nesou přírodní barvu vosku, která je postupem doby plně nahrazena voskem barevným.

Samozřejmě, že se mezi boskovickými pečeti najdou takové, které poněkud vybočují ze zavedeného rámce. To se týká především významných osob, které se aktivně zapojovaly do politického života. Na základě výzkumu můžeme říci, že držení úřadu nemělo vliv na velikost, ale pouze na barvu pečetního vosku. Také je pravidlem, že významnější představitelé rodu vystřídali za svého života několik pečetních typů, u kterých nalézáme snahu po stále dokonalejším a pestřejším vyhotovení. Pečeti zajisté podléhaly době, a tak se módní trendy promítaly do jejich ztvárnění.

Nejvyšší počet typářů zaznamenaný u jednoho představitele tohoto rodu bylo 7 pečetních typářů, a sice u Ladislava z Boskovic. Práce popisuje 73 pečetních typů, které patřily 36 pánům z Boskovic. Nutno podotknout, že ne všichni představitelé rodu, u nichž by se pečetní typář předpokládal, skutečně pečeti, ale spíše o tom nejsou doklady. Jednou z možností, která by přicházela v úvahu, je fakt, že se nám jejich otisky nedochovaly, což je nanejvýš pravděpodobné, neboť hovoříme o pečetitelích ze staršího období, převážně z 15. století. Setkáváme se s karentní pečeti – s příklady půjčování pečeti, ale nacházíme i případy zastupování boskovických představitelů v úřadu, kdy jejich příbuzný pečeti za ně, ale nikoliv pečeti od nich vypůjčenou, nýbrž

³⁷⁰ J. PAVELKOVÁ, *Pečeti pánů z Kunštátu*.

svoji vlastní. Svoji pečeť použil i Dobeš z Boskovic, když kolem roku 1533 zastupoval v úřadu nejvyššího maršálka Království českého, Jana z Lipého, vydavatele listiny. Doklad karentní pečeti byl zaznamenán pouze na materii ze Státního okresního archivu v Olomouci.

Podářilo se nám vytěžit námi požadovanou pečetní materii ze všech zmíněných archivů, dokonce byly zjištěny nepřesnosti v díle *Rodové pečete II*, které se tato práce pokusila uvést na pravou míru. Výsledky práce *Pečeť na Moravě na konci středověku a počátku novověku. (Příspěvek k poznání pečeti olomouckých biskupů a moravské šlechty v období 1471–1526)* od Karla Maráze korespondují s výsledky vyplývajícími z našeho výzkumu, pouze otázka šrafování není zcela jasná. Možný je výskyt šrafování i na typářích z období po roce 1471, ačkoliv to Karel Maráz ve své práci popírá. Velké úsilí bylo věnováno zařazování jednotlivých pečeti k pečetním typům jejich majitelů. Ne vždy bylo jednoduché otisky určit, neboť rozdíly mezi nimi byly mnohdy minimální. Bohužel z důvodu omezeného rozsahu práce nebyl využit veškerý dostupný sfragistický materiál, proto mají závěry jen omezenou platnost. Zmíněná neúplnost materie může představovat problém a zklamání, ale nebylo cílem této práce ani v našich reálných silách veškerou boskovickou pečetní materii pojmout. Věřím, že se dosud nezmapovaná tematika alespoň trochu osvětlila a že se nasbíraný materiál stane předmětem dalšího, hlubšího bádání, neboť jak jsme již několikrát uvedli, další boskovické exempláře na svůj výzkum teprve čekají. Navíc si takto významný moravský rod větší zájem a podrobnější výzkum určitě zaslouží.

Seznam pramenů

TABULKOVÝ SOUPIS PEČETÍ

PEČETITEL	DATUM	TYP	ULOŽENÍ	ODKAZY
Oldřich (I.) z Boskovic	30. 9. 1297	velká pečeť	MZA, Maltézští rytíři - české velkopřevorství (1085-1875, inv. č. 2693	http://images.monasterium.net/img/CZ-NA-I/RM/NA_RM_12970930_2693_r.jpg
Ješek z Boskovic a Lažan	28. 11. 1337	velká pečeť	MZA, E9 - Cisterciacký Brno (1225-1748), sign. A 55	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_13371128_A55-r.jpg
Jan starší Boskovec z Brandýsa	11. 7. 1446	velká pečeť	MZA, E55 - Premonstráti Klášterní Hradisko (1200–1782), sign. J 18, inv. č. 83	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E55-Premonstrati-Klasterni Hradisko/MZAB_14460711_E55-J18-83_r.jpg
Oldřich (II.) z Boskovic	28. 10. 1370	velká pečeť	MZA, A1 Stavovské listiny 1212–1847, inv. č. 69, ev. j. č. 4	http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-69.htm
	15. 7. 1379	velká pečeť	MZA, A1 Stavovské listiny 1212–1847, inv. č. 143	http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-143.htm

	20. 1. 1385		SOA Třeboň, Cizí statky, inv. č. 363	http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Statky/SOAT-CiziStatkyTrebon_13850120_0363_r.jpg
Vaněk z Boskovic a Černé Hory	15. 7. 1379	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, A1 Stavovské listiny 1212–1847, inv. č. 143	http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-143.htm
	21. 7. 1390	2. typ osobní hlavní pečeti	MZA, A1 Stavovské listiny 1212–1847 inv. č. 217	http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-217.htm
	7. 5. 1391	3. typ osobní hlavní pečeti	SOA Třeboň, Cizí statky, inv. č. 225	http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Statky/SOAT-CiziStatkyTrebon_13910507_0225_r.jpg
	13. 12. 1410	3. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 192	
	28. 1. 1428	3. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 258	
Ješek Ozor z Boskovic	15. 7. 1379	velká pečeť	MZA, A1 Stavovské listiny 1212–1847, inv. č. 143	http://www.mza.cz/a8web/a8apps1/a1/docs/A0001-143.htm
Oldřich Černoorský z Boskovic	14. 1. 1423	velká pečeť	AMB, SLML, inv. č. 235	

Jan Svojanovský z Boskovic	5. 6. 1459	velká pečeť	AMB, SLML, inv. č. 407	
Jindřich z Boskovic	25. 9. 1456	velká pečeť	AMB, SLML, inv. č. 399	
	17. 12. 1460	velká pečeť	AMB, SLML, inv. č. 416	
	28. 5. 1466	velká pečeť	AMB, SLML, inv. č. 471	
Beneš starší Černoorský z Boskovic a na Černé Hoře	14. 1. 1423	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 235	
	30. 4. 1432	2. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 267	
	7. 5. 1443	3. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 314	
	21. 9. 1443	3. typ osobní hlavní pečeti	MZA, E6 - Benediktini Rajhrad, inv. č. 134, sign. A g 106	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E6-Benediktini-Rajhrad/MAZB_14430921_E6-Ag106-134-r.jpg

	15. 3. 1446	3. typ osobní hlavní pečeti	MZA, E6 - Benediktini Rajhrad, inv. 140, sign. A g 112	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E6-Benediktini-Rajhrad/MAZB_14460315_E6-Ag112-140-r.jpg
	11. 7. 1446	3. typ osobní hlavní pečeti	MZA, E 55 - Premonstráti Klášterní Hradisko inv. č. 83, sign. J 18	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E55-Premonstrati-Klasterni_Hradisko/MZAB_14460711_E55-J18-83_r.jpg
	25. 4. 1466	4. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 498	
	13. 11. 1450	4. typ osobní hlavní pečeti	MZA, E 9 - Cisterciacky v Brně, sign. O 3	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_14501113_O3-r.jpg
	3. 11. 1444	sekret	MZA, E6 - Benediktini Rajhrad, inv. č. 135, sign. Ag 107	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E6-Benediktini-Rajhrad/MAZB_14441103_E6-Ag107-135-r.jpg
	17. 12. 1459	sekret	AMB, SLML, inv. č. 410	

Tas z Boskovic	30. 10. 1461	velká pečeť	ZA Opava, pobočka Olomouc, Lenní dvůr Kroměříž, sign. QIIb3, inv. č. 16	http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=5BEB0060240711E6AA078CDCD4447B65&scan=1
	4. 2. 1463	velká pečeť	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, inv. č. 238, poř. č. 299	
	22. 5. 1464	velká pečeť	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, inv. č. 244, poř. č. 305	
	27. 1. 1466	velká pečeť	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, inv. č. 254, poř. č. 315	
	13. 11. 1466	velká pečeť	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, inv. č. 260, poř. č. 322	
	25. 7. 1477	velká pečeť	AMB, SLML, inv. č. 612	
	5. 6. 1478	velká pečeť	AMB, SLML, inv. č. 623	
	28. 6. 1480	velká pečeť	AMB, SLML, inv. č. 640	
	29. 4. 1482	velká pečeť	MZA, E9 -Cisterciacky v Brně, sign. A 30	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_14820129_A30-r-1.jpg
	22. 9. 1480	sekret	AMB, SLML, inv. č. 644	
	2. 3. 1482	sekret	AMB, SLML, inv. č. 690	

Barbora z Boskovic	5. 10. 1477	velká pečeť	MZA, E9 - Cisterciacky v Brně, sign. A 37	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_14771005_A37-r.jpg .
Beneš mladší Černoorský z Boskovic a na Černé Hoře	21. 10. 1477	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, SOkA Blansko, Archiv města Boskovic, inv. č. 2, e. č. 2	
	14. 1. 1490	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, SOkA Blansko, Archiv města Letovice, inv. č. 1, e. č. 1	
	2. 2. 1494	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 351, poř. č. 416	
	11. 4. 1495	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Nový Jičín, Archiv města Příbor, inv. č. 4	http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=37A7B7955A6611E2BD6F005056C00008
	29. 6. 1495	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 356, poř. č. 421	
	23. dubna 1496	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 361, poř. č. 427	
	28. 1. 1491	2. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, inv. č. 326, poř. č. 391	

	11. 12. 1491	3. typ osobní hlavní pečeti	MZA, E 9 - Cisterciacky v Brně, sign. D 5	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_14911211_D5-r.jpg
	28. 6. 1504	3. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 424, poř. č. 490	
	19. 2. 1506	3. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 944	
Dobeš Černohorský z Boskovic	22. 5. 1476	sekret	AMB, SLML, inv. č. 601	
	23. 4. 1477	signet	AMB, SLML, inv. č. 610	
	26. 4. 1482	signet	SOA Třeboň, Cizí rody, sign. z Rožmberka 4/13, inv. č. 249	http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Rody/SOAT-CiziRodyTrebou_14820426_0249_Rozmberka04-13_r.jpg
	21. 10. 1477	menší pečeť	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Boskovice, inv. č. 2, e. č. 2	
	23. 4. 1478	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 622	

	28. 9. 1485	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 718	
	23. 4. 1486	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 724	
	9. 6. 1483	2. typ osobní hlavní pečeti	SOA Třeboň, Cizí rody, sign. z Rožmberka 4/15, inv. č. 254	http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Rody/SOAT-CiziRodyTrebou_14830609_0254_Rozmberka04-15_r.jpg
	21. 10. 1486	3. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 314, poř. č. 379	
	14. 1. 1490	3. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Letovice, inv. č. 1, e. č. 1	
Dobeš Černohorský z Boskovic a na Rosicích	13. 12. 1511	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv obce Vážany, inv. č. 1	
	4. 1. 1521	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Doubravice nad Svitavou, inv. č. 3, e. č. 3	

	13. 7. 1514	2. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv obce Lysice, inv. č. 1, e. č. 1	
	29. 6. 1536	3. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 606, poř. č. 679	
	1533	4. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 582, poř. č. 654	
	12. 3. 1539	4. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 1302	
	12. 6. 1538	signet	AMB, SLML, inv. č. 1296	
Vaněk Černoorský z Boskovic a na Letovicích	30. 4. 1432	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 267	
	7. 5. 1443	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 314	
	11. 7. 1446	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, E 55 - Premonstráti Klášterní Hradisko, inv.č. 83, sign. J 18	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E55-Premonstrati-Klasterni_Hradisko/MZAB_14460711_E55-J18-83_r.jpg

	1459	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 412	
	20. 1. 1461	1. typ osobní hlavní pečeti	SOA Třeboň, Cizí rody, sign. z Rožmberka 4/11, inv. č. 200	http://images.monasterium.net/pics/CZ-SOAT/Cizy-Rody/SOAT-CiziRodyTrebou_14610120_0200_Rozmberka04-11_r.jpg
Václav Černohorský z Boskovic a na Račicích	24. 1. 1481	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 301, poř. č. 366	
	21. 10. 1477	2. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Boskovice, inv. č. 2, e. č. 2	
Ladislav Velen z Boskovic a na Třebové	21. 10. 1477	menší	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Boskovice, inv. č. 2, e. č. 2.	
	14. 1. 1490	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Letovice, inv. č. 1, e. č. 1	
	18. 12. 1491	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Boskovice, inv. č. 3, e. č. 3	

	2. 2. 1494	2. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 351, poř. č. 416	
	6. 10. 1494	signet	ZA Opava, pracoviště Státní okresní archiv Šumperk, Archiv města Šumperk, sign. 40, inv. č. 9	http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=D2619D1AD9334713BA31F60FDDC21DCB
	25. 6. 1495	3. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č.	
	17. 9. 1495	3. typ osobní hlavní pečeti	MZA, E 8 - Cisterciáci Žďár, inv. č. 133, sign. A 125	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E8-Cisterciacki-Zdar/MAZB_14950917_E8-A125-133-r.jpg
	6. 2. 1498	3. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č.	
	23. 4. 1496	4. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 361, poř. č. 427	
	29. 6. 1496	4. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, inv. č. 363, poř. č. 429	
	6. 2. 1499	4. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 880	
	26. 6. 1503	5. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 403, poř. č. 469	

	15. 9. 1504	5. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 937	
Kryštof z Boskovic a na Třebové	5. 7. 1522	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 530, poř. č. 601	
	27. 3. 1534	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 597, poř. č. 670	
	29. 4. 1537	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AML, inv. č. 76, sign. A-I-34	
	8. 11. 1543	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 1358	
	17. 7. 1546	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 1387	
	28. 9. 1547	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 698, poř. č. 772	
	28. 9. 1547	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 699, poř. č. 773	
	27. 4. 1545	2. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AML, inv. č. 79, sign. A-I-35	

Václav z Boskovic a na Třebové	1. 9. 1558	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO , inv. č. 830, poř. č. 906	
	1. 9. 1558	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO , inv. č. 831, poř. č. 907	
	1. 9. 1558	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO , inv. č. 832, poř. č. 908	
	14. 7. 1565	signet	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 905, poř. č. 981	
	17. 7. 1565	2. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, inv. č. 906, poř. č. 982	
	23. 5. 1525	2. typ osobní hlavní pečeti	MZA Brno, E9 - Cisterciacky v Brně, sign. K 19	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_15250523_K19-r.jpg
Jan Černoorský z Boskovic a na Třebové	6. 3. (1547)?	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 1391	
	30. 11. 1565	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv obce Vážany, inv. č. 2	

	26. 6. 1588	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 2255	
	15. 12. 1581	2. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AML, inv. č. 85, sign. A-I-40	
	20. 9. 1579	signet	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 1015, poř. č. 1093	
Albrecht z Boskovic a na Letovicích	25. 4. 1466	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 498	
	25. 6. 1477	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 612	
	21. 9. 1477	2. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 613	
	21. 10. 1477	3. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Boskovice, inv. č. 2, e. č. 2	
	11. 12. 1491	4. typ osobní hlavní pečeti	MZA, E9 - Cisterciacky v Brně , sign. D 5	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E9-Cisterciacky-Stare-Brno/MAZB_14911211_D5-r.jpg
	29. 6. 1495	4. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 356, poř. č. 421	

	17. 9. 1495	4. typ osobní hlavní pečeti	MZA, E 8 - Cisterciáci Žďár, inv. č. 133, sign. A 125	http://images.monasterium.net/img/CZ-MZA/E8-Cisterciacki-Zdar/MAZB_14950917_E8-A125-133-r.jpg
	29. 6. 1496	4. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 363, poř. č. 429	
Jaroslav Boskovic z	25. 4. 1466	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 498	
	21. 10. 1477	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Boskovice, inv. č. 2, e. č. 2	
Václav Boskovic z	25. 4. 1466	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 498	
Oldřich Boskovic z	25. 4. 1466	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 498	
	14. 1. 1490	1. typ osobní hlavní pečeti	MZA, pracoviště SOkA Blansko, Archiv města Letovice, inv. č. 1, e. č. 1	
Artléb z Boskovic na Vranově a	22. 11. 1524	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, 1136	

Jan Jetřich Černohorský z Boskovic	28. 9. 1547	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 698, poř. č. 772	
	28. 9. 1547	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 699, poř. č. 773	
	1. 1. 1557	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AML, inv. č. 81, sign. A-I-37	
Václav Bučovický z Boskovic	23. 4. 1546	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 1383	
Albrecht Černohorský z Boskovic a na Bučovicích	12. 8. 1562	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 884, poř. č. 960	
	26. 7. 1563	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, Archiv obce Nová Hradečná, inv. č. 1	
	4. 3. 1564	1. typ osobní hlavní pečeti	AMB, SLML, inv. č. 1809	
	21. 1. 1567	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, inv. č. 915, poř. č. 991	

	27. 7. 1563	1. signet	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 891, poř. č. 967	
	1. 1. 1568	2. signet	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AML, inv. č. 83, sign. A-II-49	
Jan Šembera z Boskovic a na Bučovicích	30. 1. 1590	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AML, inv. č. 90, sign. A-I-44	
	25. 4. 1596	1. typ osobní hlavní pečeti	ZA Opava, pracoviště SOkA Olomouc, AML, inv. č. 94, sign. A-I-48	
	13. 2. 1590	1. signet	AMB, SLML, inv. č. 2285	
	26. 6. 1591	1. signet	AMB, SLML, inv. č. 2336	

Seznam literatury

BOČEK, Antonín, *Přehled Knížat a Markrabat i jiných nejvyšších důstojníků zemských v markrabství moravském*, Brno 1850.

BRÁNSKÝ, Jaroslav, *Čtyři z Boskovic*, Boskovice 2008.

DUFKOVÁ, Kateřina, *Jan Šembera Černoohorský z Boskovic. Moravský Petr Vok*, Praha 2014.

HALADA, Jan, *Lexikon české šlechty*, Praha 1999.

HLOBIL, Ivo – PETRŮ, Eduard, *Humanismus a raná renesance na Moravě*, Praha 1992.

HOSÁK, Ladislav – ZEMEK, Metoděj a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Díl I. Jižní Morava*, Praha 1981.

HRABĚTOVÁ, Irena, *Erbovní pověsti v českých spisech Bartoloměje Paprockého z Hlohol*, Brno 1992.

JAN, Libor a kol., *Morava v časech markraběte Jošta*, Brno 2012.

JANOŠEK, Emanuel, *Paměti města Letovic*, Letovice 1937.

JUREK, Jaroslav, *Čtení o minulosti města Boskovic*, Boskovice 1958.

KOUŘIL, Miloš, *Diplomat a humanista Tas Černoohorský z Boskovic*, in: Libor Jan – Zdeněk Drahoš (edd.), *Osobnosti moravských dějin*, Brno 2006, s. 155–162.

KREJČÍK, Tomáš, *Pečeť v kultuře středověku*, Ostrava 1998.

KREJČÍKOVÁ, Jarmila – KREJČÍK, Tomáš, *Úvod do české sfragistiky*, Ostrava 1989.

KREJČÍKOVÁ, Jarmila – KREJČÍK, Tomáš, *Základy heraldiky, genealogie a sfragistiky*, Praha 1987.

LOUDA, Jiří, *Moravští zemští hejtmani*, Praha 1996.

- MARÁZ, Karel, *Pečeť na Moravě na konci středověku a počátku novověku. (Příspěvek k poznání pečeti olomouckých biskupů a moravské šlechty v období 1471–1526)*, disertační práce na FF MU, Brno 2001.
- MARÁZ, Karel, *Sfragistika, studijní texty pro posluchače pomocných věd historických a archivnictví*, Brno 2014.
- MARTÍNKOVÁ, Jana, *Moravská Třebová za pánů z Boskovic (1486–1589)*, in: *Moravskotřebovské noviny*, 1997, č. 5.
- MILEC, Miroslav – SEDLÁČKOVÁ, Helena, *Rodové pečete II*, Brno 2014.
- MUSILOVÁ, Ivana, *Náboženské poměry na boskovickém panství v předbělohorském období z pohledu svědectví soudobých lokálních pramenů městské správy*, *Studia Historica Brunensia* 62, 2015, č. 1, s. 399–424.
- PAPROCKÝ z Hlohol a Paprocké vůle, Bartoloměj, *Zrcadlo slavného Markrabství Moravského v kterémž jeden každý stav, dávnost, vzácnost i povinnost svau uhléda, krátce sebrané a vydané roku 1593 skrze Bartoloměje Paprockého z Hlohol a Paprocké vůle*, (reed. 1. vydání 1593), Ostrava 1993.
- PAVELKOVÁ, Jindra, *Pečeť pánů z Kunštátu, exkurz do sfragistické problematiky významného moravského rodu*, Brno 2009.
- PILNÁČEK, Josef, *Paměti městyse Černé Hory*, Brno 2010.
- PILNÁČEK, Josef, *Staromoravští rodové*, Vídeň 1930 (reed. Brno 2011).
- ROHÁČEK, Jiří, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007.
- SEDLÁČEK, August, *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty, sv. 5*, Praha 2003.
- SKUTIL, Jan, *Bartoloměj Paprocký z Hlohol o pánech z Boskovic*, in: Ladislav Hosák – Eduard Petrů – Jan Skutil (edd.), *Boskovice v dějinách. Sborník příspěvků k historii města a okolí*, Boskovice 1969, s. 22–40.
- STEHLÍK, Miloš, *Státní hrad a zámek v Boskovicích*, Brno 1970.
- SPURNÝ, František a kol., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku – Severní Morava*, Praha 1983.

SVOBODA, Miroslav, *Pečeti abatyší starobrněnského kláštera cisterciáček ve fondu města Hustopečí*, in: Jižní Morava: vlastivědný sborník 39, Brno 2000, s. 45-54.

ŠEMBERA, Alois Vojtěch, *Historie Pánů z Bozkowic a hradu Bozkowa w Morawě: s popsánjm panstwj a města*, Brno 1836.

ŠEMBERA, Alois Vojtěch, *Páni z Boskovic a potomní držitelé hradu boskovického na Moravě: Přidáno popsání hradu, města a okresu boskovického*, Vídeň 1870.

ŠMERAL, Jiří, *Itinerář Ladislava Černoorského z Boskovic*, *Východočeské listy historické* 26, 2009, s. 157–178.

ŠTARHA, Ivan a kol. (ed.), *Moravské zemské desky 1348/1642*, Břeclav 1999.

TRUHLÁŘ, Josef, *Počátky humanismu v Čechách*, Praha 1892.

Elektronické zdroje

Databáze www.monasterium.net

Databáze Digitálního archivu Zemského archivu v Opavě <http://digi.archives.cz/da/>

Program Silverlight, fungující pod záštitou MZA v Brně, jenž zpřístupňuje digitalizované archiválie z fondu *A1 Stavovské listiny*
<http://www.mza.cz/a8web/A8Apps1All/ARCViewer/ARCViewer.htm?fkod=A1&invc=43&dd=1&ddin=1&ddpn=1>

Seznam příloh

Obrazová příloha.....	V
Obr. 1 – Pečeť Ješka z Boskovic a Lažan (MZA, E9, sign. A 55)	V
Obr. 2 – Pečeť Jana staršího Boskovce z Brandýsa (MZA, E 55, sign. J 18).....	V
Obr. 3 – 1. typ osobní hlavní pečeti Vaňka z Boskovic a Černé hory (MZA, A1, inv. č. 143)	V
Obr. 4 – Pečeť Oldřicha II. z Boskovic (MZA, A1, inv. č. 143)	V
Obr. 5 – 2. typ osobní hlavní pečeti Vaňka z Boskovic a Černé Hory (MZA, A1, inv. č. 217)	V
Obr. 6 – 3. typ osobní hlavní pečeti Vaňka z Boskovic a Černé Hory (foto autorka) .	V
Obr. 7 – Pečeť Ješka Ozora z Boskovic (MZA, A1, inv. č. 143)	VI
Obr. 8 – Pečeť Oldřicha Černoorského z Boskovic (foto autorka).....	VI
Obr. 9 – Pečeť Jana Svojanovského z Boskovic (foto autorka)	VI
Obr. 10 – Pečeť Jindřicha Svojanovského z Boskovic (foto autorka).....	VI
Obr. 11 – 2. typ osobní hlavní pečeti Beneše staršího Černoorského z Boskovic (foto autorka)	VI
Obr. 12 – 1. typ osobní hlavní pečeti Beneše staršího Černoorského z Boskovic (foto autorka)	VI
Obr. 13 – Pečeť Barbory z Boskovic (MZA, E9, sign. A 37)	VII
Obr. 14 – Sekret Tasa z Boskovic (foto autorka)	VII
Obr. 15 – Velká pečeť Tasa z Boskovic (foto autorka)	VII
Obr. 16 – Sekret Beneše staršího Černoorského z Boskovic (MZA, E6, inv. č. 135, sign. Ag 107).....	VII
Obr. 17 – 4. typ osobní hlavní pečeti Beneše staršího Černoorského z Boskovic (foto autorka)	VII
Obr. 18 – 3. typ osobní hlavní pečeti Beneše staršího Černoorského z Boskovic (foto autorka)	VII
Obr. 19 – 2. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černoorského z Boskovic (SOA Třeboň, Cizí rody, sign. z Rožmberka 4/15, inv. č. 254)	VIII
Obr. 20 – 1. Typ osobní hlavní pečeti Beneše mladšího Černoorského z Boskovic (foto autorka)	VIII

Obr. 21 – 2. typ osobní hlavní pečeti Beneše mladšího Černohorského z Boskovic (foto autorka)	VIII
Obr. 22 – signet Dobeše Černohorského z Boskovic (foto autorka)	VIII
Obr. 23 – 3. typ osobní hlavní pečeti Beneše Černohorského z Boskovic (foto autorka)	VIII
Obr. 24 – sekret Dobeše Černohorského z Boskovic (foto autorka)	VIII
Obr. 25 – 4. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černohorského z Boskovic a na Rosicích (foto autorka)	IX
Obr. 26 – 3. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černohorského z Boskovic a na Rosicích (foto autorka)	IX
Obr. 27 – menší pečeť Dobeše Černohorského z Boskovic (foto autorka)	IX
Obr. 28 – 3. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černohorského z Boskovic (foto autorka)	IX
Obr. 29 – Signet Dobeše Černohorského z Boskovic a na Rosicích (foto autorka)..	IX
Obr. 30 – 1. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černohorského z Boskovic (foto autorka)	IX
Obr. 31 – 1. typ osobní hlavní pečeti Václava Černohorského z Boskovic a na Račicích (foto autorka)	X
Obr. 32 – Pečeť Vaňka Černohorského z Boskovic a na Letovicích (foto autorka) ...	X
Obr. 33 – 1. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černohorského z Boskovic a na Rosicích (foto autorka)	X
Obr. 34 – 2. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černohorského z Boskovic a na Rosicích (foto autorka)	X
Obr. 35 – menší pečeť Ladislava Velena z Boskovic (foto autorka).....	X
Obr. 36 – 2. typ osobní hlavní pečeti Václava Černohorského z Boskovic a na Račicích (foto autorka)	X
Obr. 37 – 4. typ osobní hlavní pečeti Ladislava Velena z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XI
Obr. 38 – Signet Ladislava Velena z Boskovic a na Třebové (ZA Opava, SOkA Šumperk, Archiv města Šumperk, sign. 40, inv. č. 9)	XI
Obr. 39 – 2. typ osobní hlavní pečeti Ladislava Velena z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XI
Obr. 40 – 1. typ osobní hlavní pečeti Ladislava Velena z Boskovic a na Třebové, (foto autorka)	XI

Obr. 41 – 3. typ osobní hlavní pečeti Ladislava Velena z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XI
Obr. 42 – 5. typ osobní hlavní pečeti Ladislava Velena z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XI
Obr. 43 – 1. typ osobní hlavní pečeti Kryštofa z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XII
Obr. 44 – 2. typ osobní hlavní pečeti Kryštofa z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XII
Obr. 45 – 2. typ osobní hlavní pečeti Václava z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XII
Obr. 46 – Signet Václava z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XII
Obr. 47 – 1. typ osobní hlavní pečeti Václava z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XII
Obr. 48 – 1. typ osobní hlavní pečeti Jana Černohorského z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XII
Obr. 49 – Signet Jana Černohorského z Boskovic a na Třebové (foto autorka).....	XIII
Obr. 50 – 2. typ osobní hlavní pečeti Jana Černohorského z Boskovic a na Třebové (foto autorka)	XIII
Obr. 51 – 4. typ osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic a na Letovicích (ZA Opava, SOkA Olomouc, AMO, inv. č. 363, poř. č. 429)	XIII
Obr. 52 – 3. typ osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic a na Letovicích (foto autorka)	XIII
Obr. 53 – 2. typ osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic a na Letovicích (foto autorka)	XIII
Obr. 54 – 1. typ osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic a na Letovicích (foto autorka)	XIII
Obr. 55 – Pečeť Jaroslava z Boskovic (foto autorka)	XIV
Obr. 56 – Pečeť Oldřicha z Boskovic (foto autorka)	XIV
Obr. 57 – Pečeť Václava z Boskovic (foto autorka)	XIV
Obr. 58 – Pečeť Artléba z Boskovic (foto autorka)	XIV
Obr. 59 – Pečeť Jana Jetřicha z Boskovic (foto autorka)	XIV
Obr. 60 – Pečeť Václava z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)	XIV
Obr. 62 – 1. typ osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)	XV

Obr. 61 – Signet Jana Šembery z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)	XV
Obr. 63 – Typ osobní hlavní pečeti Jana Šembery z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)	XV
Obr. 64 – 2. signet Albrechta z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)	XV
Obr. 65 – 1. signet Albrechta z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)	XV

Přílohy

Obr. 1 – Pečeť Ješka z Boskovic a Lažan (MZA, E9, sign. A 55)

Obr. 2 – Pečeť Jana staršího Boskovce z Brandýsa (MZA, E 55, sign. J 18)

Obr. 3 – 1. typ osobní hlavní pečeti Vaňka z Boskovic a Černé hory (MZA, A1, inv. č. 143)

Obr. 4 – Pečeť Oldřicha II. z Boskovic (MZA, A1, inv. č. 143)

Obr. 5 – 2. typ osobní hlavní pečeti Vaňka z Boskovic a Černé Hory (MZA, A1, inv. č. 217)

Obr. 6 – 3. typ osobní hlavní pečeti Vaňka z Boskovic a Černé Hory (foto autorka)

Obr. 7 – Pečeť Ješka Ozora z Boskovic (MZA, A1, inv. č. 143)

Obr. 8 – Pečeť Oldřicha Černoorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 9 – Pečeť Jana Svojanovského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 10 – Pečeť Jindřicha Svojanovského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 11 – 2. typ osobní hlavní pečeti Beneše staršího Černoorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 12 – 1. typ osobní hlavní pečeti Beneše staršího Černoorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 13 – Pečeť Barbory z Boskovic (MZA, E9, sign. A 37)

Obr. 14 – Sekret Tasa z Boskovic (foto autorka)

Obr. 15 – Velká pečeť Tasa z Boskovic (foto autorka)

Obr. 16 – Sekret Beneše staršího Černoorského z Boskovic (MZA, E6, inv. č. 135, sign. Ag 107)

Obr. 17 – 4. typ osobní hlavní pečeti Beneše staršího Černoorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 18 – 3. typ osobní hlavní pečeti Beneše staršího Černoorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 19 – 2. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černohorského z Boskovic (SOA Třeboň, Cizí rody, sign. z Rožmberka 4/15, inv. č. 254)

Obr. 20 – 1. Typ osobní hlavní pečeti Beneše mladšího Černohorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 21 – 2. typ osobní hlavní pečeti Beneše mladšího Černohorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 22 – signet Dobeše Černohorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 23 – 3. typ osobní hlavní pečeti Beneše Černohorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 24 – sekret Dobeše Černohorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 25 – 4. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černoorského z Boskovic a na Rosicích (foto autorka)

Obr. 26 – 3. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černoorského z Boskovic a na Rosicích (foto autorka)

Obr. 27 – menší pečeť Dobeše Černoorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 28 – 3. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černoorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 29 – Signet Dobeše Černoorského z Boskovic a na Rosicích (foto autorka)

Obr. 30 – 1. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černoorského z Boskovic (foto autorka)

Obr. 31 – 1. typ osobní hlavní pečeti Václava Černohorského z Boskovic a na Račicích (foto autorka)

Obr. 32 – Pečeť Vaňka Černohorského z Boskovic a na Letovicích (foto autorka)

Obr. 33 – 1. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černohorského z Boskovic a na Rosicích (foto autorka)

Obr. 34 – 2. typ osobní hlavní pečeti Dobeše Černohorského z Boskovic a na Rosicích (foto autorka)

Obr. 35 – menší pečeť Ladislava Velena z Boskovic (foto autorka)

Obr. 36 – 2. typ osobní hlavní pečeti Václava Černohorského z Boskovic a na Račicích (foto autorka)

Obr. 37 – 4. typ osobní hlavní pečeti Ladislava Veleny z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 38 – Signet Ladislava Veleny z Boskovic a na Třebové (ZA Opava, SOkA Šumperk, Archiv města Šumperk, sign. 40, inv. č. 9)

Obr. 39 – 2. typ osobní hlavní pečeti Ladislava Veleny z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 40 – 1. typ osobní hlavní pečeti Ladislava Veleny z Boskovic a na Třebové, (foto autorka)

Obr. 41 – 3. typ osobní hlavní pečeti Ladislava Veleny z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 42 – 5. typ osobní hlavní pečeti Ladislava Veleny z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 43 – 1. typ osobní hlavní pečeti Kryštofa z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 44 – 2. typ osobní hlavní pečeti Kryštofa z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 45 – 2. typ osobní hlavní pečeti Václava z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 46 – Signet Václava z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 47 – 1. typ osobní hlavní pečeti Václava z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 48 – 1. typ osobní hlavní pečeti Jana Černoorského z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 49 – Signet Jana Černohorského z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 50 – 2. typ osobní hlavní pečeti Jana Černohorského z Boskovic a na Třebové (foto autorka)

Obr. 51 – 4. typ osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic a na Letovicích (ZA Opava, SOKA Olomouc, AMO, inv. č. 363, poř. č. 429)

Obr. 52 – 3. typ osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic a na Letovicích (foto autorka)

Obr. 53 – 2. typ osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic a na Letovicích (foto autorka)

Obr. 54 – 1. typ osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic a na Letovicích (foto autorka)

Obr. 55 – Pečeť Jaroslava z Boskovic (foto autorka)

Obr. 56 – Pečeť Oldřicha z Boskovic (foto autorka)

Obr. 57 – Pečeť Václava z Boskovic (foto autorka)

Obr. 58 – Pečeť Artléba z Boskovic (foto autorka)

Obr. 59 – Pečeť Jana Jetřicha z Boskovic (foto autorka)

Obr. 60 – Pečeť Václava z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)

Obr. 61 – Signet Jana Šembery z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)

Obr. 62 – 1. typ osobní hlavní pečeti Albrechta z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)

Obr. 63 – Typ osobní hlavní pečeti Jana Šembery z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)

Obr. 64 – 2. signet Albrechta z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)

Obr. 65 – 1. signet Albrechta z Boskovic a na Bučovicích (foto autorka)